

א וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְיָ וְאַרְא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׁדֵי וְגו'. רַבִּי אַבְרָם פֶּתַח, בְּטַחוּ בְיָי עַד כִּי בִיָּה יְיָ צוּר עוֹלָמִים. בְּטַחוּ בְיָי, כָּל בְּנֵי עֲלָמָא אֲפַעֲיִין אֲלֵהֶם לְאַתְתַּקְפָּא בֵּיהּ בְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלִמְהוּי רַחֲצֵנּוּ דְלַהוֹן בֵּיהּ.

ב אִי הָכִי מַהוּ עַדִי עַד. אֶלְא, בְּגִין דִּיהָא תְּקַפָּא דְכַבֵּר נֶשׁ, בְּאַתֵּר דְאִיהוּ קִיּוּמָא וְקִשְׁוִרָא דְכָלְא, וְאַקְרִי עַד, וְהָא אוֹקְמוּהָ, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, אֲפַקֵּר יֹאכֵל עַד. וְהָאִי עַד, אֶתֵּר דְאַחִיד לְכָל סְטָרִין, לְסְטָרָא דָא, וְלְסְטָרָא דָא, לְאַתְקִיּוּמָא, וְלִאַתְקִשְׁרָא קִשְׁרָא, דִּי לֹא תַעֲדִי.

ג וְהָאִי עַד, תִּיאוּבְתָא בְּדְכָלְא בֵּיהּ, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, אֲפַקֵּר גְּבַעוֹת עוֹלָם. מֵאֵן אֵינּוֹן גְּבַעוֹת עוֹלָם. אֵלִין גְּאֵינּוֹן תְּרִין אַמְהָן דְנוֹקְבֵי, יוֹבֵל, וְשְׁמִטָּה, דְאַקְרוּן גְּבַעוֹת עוֹלָם. עוֹלָם: כְּמָה דְאַתָּ אָמַר, מֵן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם.

חֲלוּפֵי גְרַמְאוֹת

א ל"ג בעיין. ב ל"ג דכלא. ג ל"ג אינון. ד נוקבי דאקרון עולם כד"א מן העולם ועד העולם יובל ושמיטה כל חד מנהון) אקרי עולם ואלין אקרון גבעות עולם.

מסורת הוהר

א וּארָא לך צ"ד צ"ג. ב) (ישעיה כ"ו) ויחי רנ"ג צ"א. ג) (בראשית מ"ט) ויצא קכ"ג צ"א. ד) (בראשית מ"ט) ב"ב קמ"ה צ"א. ה) (תהלים ק"ו) ויצא נ"ט צ"א.

דרך אמת א] להתחזק.

הסולם

וּארָא-בְּאֵל שְׁדֵי וְשְׁמֵי הוּיָהּ לֹא נוֹדַעְתִּי לָהֶם

שמאל זה בזה, להתקיים ולהתקשר, דהיינו שיתקיימו שני הקוים, ותקשרנה הארתם זה בזה קשר בל ימוט.

מאמר

א) וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה וְגו' בְּאֵל שְׁדֵי וְגו': רַבִּי אַבְרָם פֶּתַח, בְּטַחוּ בְּה' עַדִי עַד כִּי בִיָּה הוּיָהּ צוּר עוֹלָמִים. בְּטַחוּ בְּה' פִּירוּשׁוֹ, כָּל בְּנֵי עוֹלָם צְרִיכִים לְהַתְחַזֵּק בְּהַקְבִּיָּה וּלְהִיּוֹת בְּטַחוּנָם בּוּ.

ג) וְהָאִי עַד תִּיאוּבְתָא וְכו': וְעַד הַזֶּה בּוּ תִּיאוּבְתָא הַכֹּל. כְּמִשְׁכָּל עַד תִּיאוּבְתָא גְּבַעוֹת עוֹלָם. מִי הֵן גְּבַעוֹת עוֹלָם. אֵלוֹ הֵן שְׁתֵּי אַמְהוֹת, דְהֵיינו בִּינָה וּמַלְכוּת, שְׁהֵן נִקְבּוֹת, וְנִקְרְאוֹת יוֹבֵל וְשְׁמִטָּה, שְׁהַבִּינָה נִקְרְאָת יוֹבֵל וְהַמַּלְכוּת שְׁמִיטָה. וְהֵן נִקְרְאוֹת גְּבַעוֹת עוֹלָם. שְׁכָל אַחַת מֵהֵן נִקְרְאָת גְּבַעַת עוֹלָם. עוֹלָם הֵן נִקְרְאוֹת, כְּמוֹ שְׁאַתָּה אוֹמֵר, מֵן הָעוֹלָם וְעַד הָעוֹלָם. שְׁפִירוּשׁוֹן, בִּינָה וּמַלְכוּת, שְׁשִׁתִּיהֵן נִקְרְאוֹת עוֹלָם. וְתִיאוּבְתָא

ב) אִי הָכִי מַהוּ וְכו': שׁוֹאֵל, אִם כֵּן, מַהוּ פִּירוּשׁוֹ שֶׁל עַדִי עַד. וּמִשִּׁב, אֵלְא, צְרִיךְ שִׁיְהִי תְּקַפּוֹ שֶׁל הָאָדָם בְּמִקּוֹם שֶׁהוּא קִיּוּם וְקִשְׁרָא שֶׁל הַכֹּל, וְהוּא נִקְרָא עַד, שֶׁהוּא ד"א כְּמוֹ שְׁאַתָּה אוֹמֵר בְּבוֹקֵר יֹאכֵל עַד, (כַּמִּשְׁכָּל לְעִיל וַיְחִי דָף רנ"ד ד"ה וְעַל דָּא). וְעַד הַזֶּה הוּא מִקּוֹם הַמִּיחָד לְצַד זֶה וּלְצַד זֶה, דְהֵיינו שְׁהוּא קוֹ הָאֲמֻצְעֵי הַמִּיחָד צַד יְמִין וְצַד (דְּפוּר"י דָף כ"ב ע"א)

ב

וארא

ד) ותיאובקתא דילהון בהאי עד, דאיהו קיומא ידכל סטרין. ותיאובקתא דיובקלא לגבי דעד, לאעטרא ליה, ולנגדא עליה ברבאן, ולארקא עליה מבוועין מתיקין, הדא הוא דכתיב, צאינה וראינה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. תיאובקתא דשמטה, לאתברקא מגיה, ולאנתהרא מגיה. ודאי האי עד תאנת גבעות עולם איהו.

ה) בגין פך, בטחו בני עדי עד, דהא מתפן ולעילא, אתר טמיר וגניז איהו, דלא זכיל לאתדבקא. אתר הוא, דמגיה נפקו ואצטירו עלמין, הדא הוא דכתיב, כי ביה יי צור עולמים ויהא אתר גניז וסתים, ועד בטחו בני עדי עד, עד הקא אית רשו לכל ב"נ לאסתפלא ביה, מכאן ולהלאה, לית ליה רשו לב"נ לאסתפלא ביה, דהא איהו גניז מפלא, ומאן איהו ייה ידוד. דמתפן אצטירו עלמין פלהו, ולית מאן דקאים על ההוא אתר.

ו) א"ר יהודה, קרא אוכת עליה, דכתיב כי שאל נא לימים ראשונים וגו'. עד הקא אית רשו לב"נ לאסתפלא, מכאן ולהלאה לית מאן דיכיל למיקם עליה.
ז) ד"א, בטחו בני עדי עד, כל יומי דבר נש, בעי לאתתקפא ביה בקב"ה,

מסורת הזהר

ו) (שה"ש ג') ב"א ר"נ צ"א, ויחי רנ"ט צ"ב, ז) (דברים ד') תולדות נ"א צ"א ז"ח ל"ח ט"ג שמו"ג, ח) בח"ג (תהלים כ"ה)

חלופי גרסאות

ה ל"ג דאיהו, ו בכל, ז מוסיף מיט תיאובתא, ח ל"ג לגבי דעד, ט טמיר הוא, הנה וגניז ול"ג איהו, י והוא, כ ל"ג ביה, ל ל"ג ייה, מ מוסיף בקב"ה דהכי אמר דוד ו) אלקי בך בטחתי אל אבושה אל יעלצו אויבי לי.

מאמר

הסולם

וארא כאל שדו ושמו הוי"ה לא נודעתי להם

וע"כ, אוה"כ, בטחו בה' עדי עד, ללמד, שעד כאן, עד ז"א שנקרא עד, יש רשות לכל אדם להסתכל בו, מכאן ולהלאה, אין רשות לאדם להסתכל בו, דהיינו בחו"ב כו"ל, כי הוא גנוז מכל אדם. ומי הוא המקום שאסור להסתכל בו, הוא יה הוי"ה, שהם חו"ב, שמשם נצטיירו כל העולמות, ואין מי שיעמוד על אותו המקום, כדי להשיג מה.
ו) א"ר יהודה קרא וכו': אר"י, המקרא מוכיח עליו, על מניעת ההשגה למעלה מז"א, שכתוב, כי שאל נא לימים ראשונים וגו' מקצה השמים שהוא ז"א עד קצה השמים וגו', הרי מפורש בכתוב, שהשאלה וההשגה הוא רק במדרגת שמים, שהוא ז"א, מקצהו עד קצהו, שעד כאן יש רשות לאדם להסתכל. מכאן ולהלאה, דהיינו למעלה מז"א, אין מי שיכול לעמוד עליו.

פירוש, שבכל מדרגה ומדרגה יש בחינת ג"ר, ובחי' ז"ת שהוא ז"א, ואין השגה אלא בו"א של כל מדרגה, ואפילו בו"א דג"ר, שנקרא דעת, אבל בג"ר של כל מדרגה, אין מי ששיג שם, ואפילו בג"ר של מדרגת עשיה.

ז) ד"א בטחו בני עדי עד, פירוש אחר, בכתוב בטחו בה' עדי עד, הוא, כי, בכל ימיו של

ד) ותיאובתא דלהון בהאי וכו': ותאותם היא בעד הזה, שהוא ז"א שלהיותו קו האמצעי, הוא הקיום של כל הצדדים, דהיינו של צד ימין וצד שמאל. וע"כ, תאות היובל, שהיא בינה, אל העד, הוא להעטיר אותו בג"ר, ולהמשיך לו ברכות שה"ס שפע החסדים, ולהריק עליו מבועים מתוקים, שה"ס חכמה ממותקת בחסדים. זהו שכתוב, צאנה וראנה בנות ציון במלך שלמה בעטרה שעטרה לו אמו. מלך שלמה ה"ס המלך שהשלוש שלו שהוא ז"א, אמו ה"ס הבינה. תאות השמטה. שהיא המלכות, אל עד שהוא ז"א, היא להתברך ממנו ולהאיר ממנו, הרי כי ודאי הוא שעד הזה תאות גבעות עולם הוא. שהן בינה ומלכות, זו להשפיע וזו לקבל.

ה) בגין כך בטחו וגו': משום זה, אומד הכתוב, בטחו בה' עדי עד, שהוא ז"א, כי משם ולמעלה, דהיינו חכמה בינה, שהם למעלה מז"א, הוא מקום מכוסה וגנוז, שאין מי שיכול להשיג שם. הוא מקום, שמשם יוצאים ומצטיירים העולמות, שהן זו"ן, זהו שכתוב, כי ביה הוי"ה צור עולמים. יה הוא חכמה, הוי"ה הוא בינה, והם המצייירים ומוציאים העולמים שהם זו"ן. וזהו מקום צפון וסתום, (דפ"י דף כ"ב ע"א)

וארא

ג
ומאן דשוי ביה, בטחונייה ותוקפיה פדקא יאות, לא יכלין לאכאשא ליה, כל בני
יעלמא. דכל מאן דשוי תוקפיה בשמא קדישא, אתקיים * בעלמא.

ח מאי טעמא, בגין דעלמא, בשמיה קדישא אתקיים. הה"ד * פי ביה יי * צור
עולמים: צייר עלמין. דהא בתרין אתוון, אתברון * עלמין, עלמא דין, ועלמא דאתי.
עלמא דא, בדינא אתברי, ועל דינא קיימא, הה"ד, * בראשית ברא אלהים. מ"ט,
בגין דיתנהגון בני נשא בדינא, ולא יפקון מאורחא לבר.

ט תא חזי * פתיב וידבר אלהים אל משה, גזירת דינא דקיימא עליה, מה
פתיב לעילא, * וישב משה אל ה', ויאמר אדניי, באל"ף * דל"ת נו"ן יו"ד. חמי
תוקפא דמשה, בשירותא דנביאותיה, לא נח רוחיה בהאי אתר, אמר, אדני למה
הרעתה לעם הזה וגו', ומאז פאתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל לא
הצלת את עמך. * מאן הוא דיימא פדין, אלא משה, * דידע, דהא דרגא אחרא
עלאה זמין ליה.

י אמר רבי יצחק, בשירותא דאתיהיב ליה ביתא, פקיד * לה, ככר נש
דפקיד * לביתיה, ואמר כל מאן דכעי בלא דחילו. אוף הכי משה, לביתיה
קאמר, ולא דחיל.

יא * דבר אתר וידבר אלהים, גזרת דינא, * ויאמר אליו אני יי, דרגא
אחרא דרחמי. והכא אתקשר כולא פחדא, דינא ורחמי. הךא הוא דכתיב,
ויאמר אליו אני יי. אמר רבי * שמעון אי פתיב וידבר אלהים אל משה אני ה',

מסורת הזהר
10 (בראשית א) ב"א רס"ח צ"א. * (שמות ה) ויגש
ה'לוסי גרסאות
1 מוסיף עלמא דהכי אמר דור וגו' עד לי. * ל"ג מן
בעלמא עד הה"ד. * עלמיא. * ל"ג כתיב. * דל"ת.
* ומאן, * ר ידע. * ליה. * ת ביתיה. * ל"ג ד"א. * מוסיף
בג"כ ויאמר. * יוסי.

הסולם

וארא כאל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם
של משה, שמידי בראשית נבואתו לא נח רוחו
במקום הזה, שהוא מלכות, אמר, אדניי למה
הרעתה לעם הזה, למה זה שלחתי וגו' ומאז
באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה והצל
לא הצלת את עמך. מי הוא שיוכל לומר כזה,
אלא משה שידע, שמדרגה אחרת עליונה מן
המלכות, נועד לו, כי היה מרכבה לז"א, שהוא
בעלה דמטרוניתא.
* אמר ר' יצחק וכו': בתחלה
כשניתן לו הבית, שהוא מלכות, שבהיותו
מרכבה לז"א שהוא בעלה של המלכות, נמצא
שזכה במדרגת המלכות שתהיה לביתו, כמו
שהיא בית ז"א. * ע"כ פקד עליה, כאדם הפוקד
על ביתו, ואומר כל מה שרוצה בלי פחד. אף
משה כן, לביתו אמר, שהוא מלכות ולא פחד.
יא * דבר אחר, וידבר אלקים:
הוא גזרת הדין, כי השם אלקים הוא דיו, דחיינו
המלכות, ויאמר אליו אני הויה, היא מדרגה
אחרת

מאמר
של האדם הוא צריך להתחזק בהקב"ה, ומי
שמשים בו בטחונו ותוקפו כראוי, לא יוכלו
להרע לו כל בני העולם, שכל מי ששם תקפו
בשם הקדוש מתקיים בעולם.
ח מאי טעמא בגין וכו': שואל, מהו
הטעם, ומשיב, משום שהעולם מתקיים בשמו
הקדוש. זהו שכתוב, כי ביה הויה צור עולמים.
שפירושו, צייר עולמים, כי בשתי אותיות
נבראו העולמים, עולם הזה ועולם הבא. עולם
הזה נברא בדין, ועומד דחיינו שמתקיים, על
דין. ז"ש, בראשית ברא אלקים, ששם הזה
רומז על דין. מהו הטעם, הוא, כדי שיתנהגו
בני אדם על פי דין, ולא יצאו לחוץ מן הדרך.
ט תא חזי כתיב וכו': בוא וראה,
כתוב וידבר אלקים אל משה. השם אלקים,
רומז על גזירת הדין שעומד עליו. מה כתוב
למעלה, וישב משה אל ה' ויאמר אדניי, באלף
דלית נון יוד. שהוא שם המלכות. ראה תוקפו
(דפו"י דף כ"ב ע"א *) דף כ"ב ע"ב

ד

וארא

תוינא אָמר הָכִי. אֵלָא לֹא פְתִיב, אֵלָא וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה בְּקִדְמִיתָא, וּלְבַתֵּר וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי ה', דְּמִשְׁמַע דְּרַגְא בְּתֵר דְּרַגְא.

יב וַאֲמַר רַבִּי יוֹסִי, מֹשֶׁה, אֲלֵמְלָא דְתַהוּ מְאָרִיָּה דְבֵיתָא, אִישׁ הָאֱלֹהִים, אֲתַעְנֵשׁ עַל מַה דְאָמַר, אֲבָל בְּגִינֵי הָאִי, לֹא אֲתַעְנֵשׁ. לְבַר נֶשׁ דְּנַפְל לִיָּה קִטְטָה בְּדִבְתָהּ, וַאֲמַר לָהּ מְלִין, שְׂרָאָת הִיא לְאֲתַרְעָמָא, בִּינֵן דְשְׂאָרִית מְלָה, תַּהוּ תַמְן מְלָפָא, נְטֹל מְלָפָא מְלָה, וְהִיא שְׂתַקַּת וּפְסַקַת לְמַלְלָא. אָמַר לִיָּה מְלָפָא, וְכִי לֹא יַדְעַת דְאָנָא זְהוּ הוּא מְלָפָא, וּמְקַמַי מְלִילַת מְלִין אֵלִין. כְּכַיְכּוֹל אוּף הָכִי מֹשֶׁה, וַיֵּשֶׁב מֹשֶׁה אֶל יְיָ וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי לְמַה הִרְעוּתָהּ וְגו'. מִיָּד, וַיְדַבֵּר אֱלֹהִים אֶל מֹשֶׁה, שְׂאָרִי לְאֲתַרְעָמָא, מִיָּד נְטֹל מְלָפָא מְלָה, וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי יְיָ וְלֹא יַדְעַת דְאָנָא הוּא מְלָפָא, וּמְקַמַי מְלִילַת מְלִין אֵלִין.

יג וַאֲרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שְׂדֵי. אָמַי שְׁנַי שְׁמָא הָכָא מְאֵלִין דְלַעֲיִלָא. אֵלָא לְמַלְפָא, דְתַהוּ לִיָּה בְרַתָא, דְלֹא אֲתַנְסִיבַת, וְתַהוּ לִיָּה רְחִימָא. כַּד בְּעֵי מְלָפָא לְמַלְלָא בְּהַהוּא רְחִימָא, מְשַׁדֵּר לְבְרַתִּיהָ לְמַלְלָא עַמִּיָּה, וְתַהוּ מְלָפָא עַל יְדָא דְבְרַתִּיהָ, מְמַלִּיל עַמִּיָּה. אָתָּא זַמְנָא דְבְרַתִּיהָ לְאֲתַנְסַבָּא. הַהוּא יוֹמָא דְאֲתַנְסִיבַת, אָמַר מְלָפָא, קְרוּן לָהּ לְבְרַתָּא, וְקְרוּסְפוּנְיָא מְטְרוּנִיתָא. וַאֲמַר לָהּ, עַד הָכָא, מְלִילָנָא עַל יְדָא לְמַאן דְמְלִילָנָא, מְכָאן וְלַהֲלָאָה אָנָא אִימָא לְבַעֲלִיקָא, וְהוּא יִימָא לְמַאן דְאֲצַטְרִיקָא. לְיוֹמִין, אָמַר לָהּ בַעֲלָהּ מְלִין קָמִי מְלָפָא. עַד דְהִיא שְׂרָאָת לְמַלְלָא, נְטֹל מְלָפָא מְלָה, אָמַר לִיָּה, וְלֹא אָנָא מְלָפָא, דְעַד יוֹמָא

חלופי גרסאות

ד תהוה ה לבתי; לבתתי. ו קין סופינא; קורוספינא. ז ל"ג ואמר לה. ח בידיק. ט לה. דרך אמת. בן שמתחלת לדבר. ג וארא כ"ה ע"ב.

מאמר

אחרת, דהיינו ז"א שהוא רחמים, ונקשר כאן הכל, דין ורחמים יחד, שהוא שלמות גדולה, זהו שכתוב, ויאמר אליו אני הויה, שהוא מדת הרחמים. אמר ר"ש, אם היה כתוב, וידבר אלקים אל משה אני הויה. הייתי אומר כך, שנקשרו בשבילו דין ורחמים יחד. אבל לא כתוב, אלא וידבר אלקים אל משה מתחילה, ואחר כך, ויאמר אליו אני הויה, שמשמע שהם מדרגה אחר מדרגה. ואינם דין ורחמים מקושרים יחד.

הסולם

וארא כאל שדי ושמי הויה לא נודעתי להם ופסקה מלדבר. אמר לו המלך לבעלה, וכי לא ידעת שאני מלך, ולפני דברת דברים אלו. כביכול אף משה כן, שכתוב, וישב משה אל ה' ויאמר אדני למה הרעתה וגו', מיד וידבר אלקים אל משה, שהיא מדת הדיון, כי הבת מלך התחילה להתרעם, מיד לקח המלך את הדבר, ויאמר אליו אני הויה, הכי לא ידעת שאני מלך, ומלפני דברת דברים אלו.

יג וַאֲרָא אֵל אַבְרָהָם וְגו' בְּאֵל שְׂדֵי: שואל, למה שינה את השם כאן, מהשמות של מעלה שהם אדני הויה אלקים, וכאן אמר אל שדי. ומשיב, אלא, בדומה, למלך שהיה לו בת בלתי נשואה, והיה לו אוהב. כשרצה המלך לדבר עם האוהב שלח את בתו לדבר עמו, והיה המלך מדבר עמו על ידי בתו. הגיע זמנה של בתו להנשא. באותו יום שנישאה, אמר המלך, כראו לה מטרוניתא יקרה. ואמר לה, עד עתה דברתי על ירך למי שדברתי, מכאן ולהלאה, אני אומר לבעלך, והוא יאמר למי שצריך. לימים אמר לה בעלה דברי ריב לפני המלך. עד שהיא התחילה לדבר

יב וַאֲמַר ר' יוסי וכו': ואר"י, משה אם לא היה בעלו של הבית, כמ"ש עליו, תפלה למשה איש האלהים, היה נענש על מה שאמר לאדני, למה הרעותה לעם הזה וגו'. אבל בשביל זה שויה בעלו של הבית לא נענש. בדומה לאדם שנפל לו מריכה עם אשתו, שהיתה בת מלך, ואמר לה דברים שאינם הגונים, התחילה היא להתרעם, כיון שהתחילה לומר דבר, היה שם המלך, לקח לו המלך את הדבר, והיא שתקה (דפו"י דף כ"ב ע"ב)

ה

וארא

ידא כלא מליל אינש עמי, אלא על ידא דברתי, ואנא יהיבנא לך ברתי, ומלילנא עמך באתגליא, מה דלא עבידנא לאחרא.

יד) פך, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, פד איהי בביתי ולא אתנסיבת, ולא מלילו עמי אנפין באנפין, כמה דעבידנא לך. ואת, בשירותא דמלוולך, מלילת ילברתי קמאי מלין אלין, אלא בגיני פך, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי לא נודעתי להם, למלא עמהון בדרגא דא דעמך מלילנא.

מז) רבי יוסי פתח, לודוד מזמור ליי הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה. הארץ: דא ארעא קדישא דישראל, דאיהי קיימא לאתשקייא מגיה, ולא תברכא מגיה בקדמיתא, ולבתר זמנה אתשקייא עלמא פלא. תבל ויושבי בה: דא שאר ארעאן, דשתאן מינה. מנא לן. דכתיב, והוא ישפוט תבל בצדק.

מז) כי הוא על ימים יסדה, אלין שבעה עמודים, דארעא סמיכא עליהו. ואינון שבעה ימים. וים כנרת שלטא עליהו. א"ר יהודה, לא תימא דשלטא עליהו, אלא דאתמלייא מגייהו. ועל נהרות יכוננה, מאן אינון נהרות. אלא, כד"א, נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים, אינון נהרות, כד"א, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, ובגין פך, ועל נהרות יכוננה.

יז) תא חזי, האי ארץ, אקרי ארץ ישראל. יעקב דאיהו ישראל, אמאי

חלופי גרסאות

י ליג דא, כ לא מלילת עם רחמיאי. ל מוסיף דברתי עד לא אנסיבת; דברתי בזמנא דעד לא אתנסיבת. מ נסיבת. נ בברתי. ס ליג אלא. ע ייסא. פ ליג הארץ. צ מגיה. ק אשתקייא. ר שלטא. ש מוסיף ארץ ארץ ישראל אקרי יעקב; ארץ ישראל אקרי יעקב. ת ליג ארץ ישראל.

מסורת הזהר

כ (תהלים כ"ד) נח ט"א צ"ב. ל (תהלים ט"ו) ב"א ש"ב צ"א. מ (תהלים צ"ג) ז"ח צ"ח ט"ב ש"ח ט"ג ש"ח. נ (בראשית ב') ב"א ר"א צ"א.

הסולם

מאמר

וארא כאל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם תבל ויושבי בה, זו היא שאר הארצות, השותים ממנו. מאין לנו זה, כי כתוב והוא ישפוט תבל בצדק.

טז) כי הוא על ימים יסדה; אלו הם שבעה עמודים, שהם ז"ס חג"ת נהי"מ דז"א, שהארץ נסמכת עליהם, והם שבעה ימים, וים כנרת, שהוא המלכות, שולט עליהם. א"ר יהודה, אל תאמר ששולט עליהם. כי המלכות אינה שולטת על ז"ס דז"א, אלא שים כנרת נתמלא מהם. כי המלכות מקבלת מהם. ועל נהרות יכוננה, שואל, מי המה הנהרות. ומשיב, אלא, כמש"א, נשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים שהם ספירות היסוד דז"א, שנקרא נהר, כמש"א, ונהר יוצא מעדן להשקות את הגן, וע"כ כתוב ועל נהרות יכוננה.

יז) תא חזי האי וכו': בוא וראה, ארץ זו שהיא מלכות, נקראת בעת שהיא פב"פ עם ז"א, הנקרא ישראל, בשם ארץ ישראל. ושואל, יעקב, שהוא ישראל, למה אינו מושל עליה כמשה

לדבר, לקח לו המלך את הדבר, אמר לו, וכי איני המלך, אשר עד יום הזה לא דיבר איש עמי אלא על ידי בתי, ואני נתתי לך את בתי, ודברתי עמך בגלוי, מה שלא עשיתי לאדם אחר. יד) כך, וארא אל וגו' באל שדי: שהוא שם המלכות, מטרם שנזדווגה עם ז"א פנים בפנים. ופירושו, וארא אל האבות באל שדי שהיא המלכות, כשהיתה בביתי ולא נשאה, ולא דברו עמי פנים בפנים כמו שעשיתי לך. ואתה בהתחלת דיבורך, אמרת לבתי בפני דברים כאלו. אלא על כך כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, דהיינו לדבר עמהם במדרגה זו שדברתי עמך.

טז) ר' יוסי פתח וכו': רי"פ, לודוד מזמור לה הארץ ומלוואה תבל ויושבי בה. הארץ זו היא ארץ הקדושה של ישראל, שהיא עומדת להישקות ממנו, מן ה', ולהתברך ממנו מתחילה, ואחר כך ממנה נשקה העולם כולו.

(דפו"י דף כ"ב ע"ב *) דף כ"ג ע"א

וארא

ו לא שליט על דא כמשה, דהא פתיב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ולא יתיר.

יח) אלא, יעקב הא אוקימנא, נטל ביתא דלתתא, ואשתביק מניה ביתא דלעילא. ועם ביתא דלתתא, אתקין ביתא דלעילא, בתריסר שבטין, בשבעין ענפין, וקא אוקמוה. משה, נטל ביתא דלעילא, ושביק ביתא דלתתא. וע"ד, כתיב בייעקב באל שדי. באל שדי מליל עמיה קב"ה, ולא יתיר. ושמי יי' לא נודעתי להם, למלא עמהון בדרגא דא דאיהו עלאה.

יט) וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב. א"ר חייא, תושבתון דאבהון יעקב תוה, דהוא שלימו דכלא. בכלהו כתיב, אל אברהם, אל יצחק, וביה אתוסף את חד, דכתיב, ואל יעקב. אתוסף ביה ו', לאתווא דאיהו שלימא יתיר מפלהו. ועם כל דא, לא זכה לאשתמשא ביה כמשה.

כ) וגם הקימותי את בריתי אתם לתת להם את ארץ כנען. בגין דאתגורו. דכל מאן דאתגור, גרית ארעא. דהא לא גרית ארעא, אלא צדיק, וכל מאן דאתגור, אקרי צדיק. דכתיב ועמך פלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. כל מאן דאתגור, ונטיר האי את קיימא, אקרי צדיק. תא תזי מן יוסף, דכל יומי לא אקרי צדיק, עד דנטיר ההוא ברית, את קיימא קדישא. פינן דנטיר ליה, אקרי צדיק, יוסף הצדיק.

כא) רבי שמעון הוה יתיב יומא חד, ורבי אלעזר בריה דרבני אבא עמיה. א"ר אלעזר, האי קרא דכתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו'. מהו וארא, ואדבר מפעי ליה. אמר ליה, אלעזר ברי, רזא עלאה איהו.

חלופי גרסאות

א דכתיב, ב ליעקב וליג ביעקב אל שדי, ג מוסיף ביה עמיה, ד ליג ורי' אבא עמיה, ה ליג מהו וארא.

מסורת הזהר

(ז) ח"ב כו. ט) (ישעיה ס') ביא ר"ח צ"ד.

הסולם

וארא באל שדי ושמי הוי"ה לא נודעתי להם יט) וארא אל אברהם וגו' א"ר חייא, פאר האבות היה יעקב, שהוא השלימות של הכל, בכלום כתוב אל אברהם אל יצחק, ובו נתוספה אות אחת, שנאמר ואל יעקב, נתוספה בו ו, להורות, שהוא שלם יותר מכולם. ועם כל זה, לא זכה להשתמש בה, בהמלכות, כמו משה כנ"ל. כ) וגם הקימותי את בריתי וגו' הוא, משום שנמולו, שכל מי שנמול יורש הארץ, וע"כ אוה"כ לתת להם את ארץ כנען. כי הארץ אינו יורש אלא צדיק, וכל מי שנמול נקרא צדיק. שכתוב ועמך כולם צדיקים לעולם יירשו ארץ, כל מי שנמול ושומר אות הברית נקרא צדיק. בוא וראה מיוסף, שכל ימיו לא נקרא צדיק עד ששמר ברית ההוא, אות ברית קדש, כיון ששמר אותו במעשה דאשת פוטיפר, נקרא צדיק, דהיינו יוסף הצדיק.

מאמר

כמשה, הלא גם הוא מרכבה לז"א הנקרא ישראל. שהרי כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי, שהוא שם הנוקבא בטרם שמוזוגת עם ז"א (כנ"ל אות י"ד) ולא יותר. יח) אלא יעקב הא וכו' ומשיב, אלא יעקב, הרי העמדנו, (לעיל ב"א אות קנ"ד) שלקח בית שלמטה, דהיינו בעולם הזה, וע"כ נעזב ממנו בית שלמעלה, שהיא מלכות, ועם בית שלמטה, דהיינו ד' הנשים, התקין בית העליון, שהוא המלכות, ב"ב שבטים, (כנ"ל ויחי אות תשצ"ח). בשבעים ענפים, היינו ע' שמות שלה (כנ"ל וירא ע"ח ד"ה ביו) שה"ס ע' נפש שבאו למצרים. וכבר העמדנוהו. משה לקח בית העליון, שהוא המלכות, ועזב בית התחתון, כי נפרש מאשתו. וע"כ כתוב ביעקב, באל שדי, כנ"ל, כי רק באל שדי דיבר עמו הקב"ה ולא יותר מזה. ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, דהיינו לדבר עמהם במדרגה זו של הוי"ה, שהוא עליון.

מאמר גונון דמתחזין ודלא מתחזין

כא) רבי שמעון הוה יתיב וכו' יום אחד

דפו"י דף כ"ג ע"א) ע"י ברכת שלום עה"ת מאמר עט

וארא

כב תא תזוי, אית גוונין דמתחזיין, ואית גוונין דלא מתחזיין. ואלין ואלין, אינון דזא עלאה דמהימנותא, ובני נשא לא ידעין ליה, ולא מסתכלין ביה. ואלין דמתחזיין, לא זכה בהו בר נש, עד דאתו אבהן, וקיימו עלייהו. ועל דא פתיב וארא, דחמו אינון גוונין דאתגליין.

כג ומאן גוונין דאתגליין. אינון דאל שדי, דאינון בחיזו דגוונין עלאין, ואלין אתחזיין. וגוונין דלעילא, סתימין דלא אתחזיין, לא קאים איניש עליהו, בר ממשה. ועל דא פתיב, ושמי יי לא נודעתי להם, לא אתגליתי לון בגוונין עלאין. ואי תימא, דאבהן לא הוו ידעי בהו. אלא הוו ידעי, מגו אינון דאתגליין.

כד פתיב והמשפילים זיהירו פזתר הרקיע ומצדיקי הרבים פכוכבים לעולם ועד. והמשפילים זיהירו, מאן אינון משפילים. אלא דא הוא, ההוא חכם דיסתפל מגרמיה מלין, דלא יכילין בני נשא למללא בפומא, ואלין אקרונ

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

1 ל"ג ואלין, 2 ל"ג ליה, 3 ל"ג ביה, 4 ומתחזיין וליג ואלין, 5 אינון אלין גוונין דאל שדי, 6 גוונין בחיזו עלאה, 7 ולא, 8 משה, 9 וכתוב, 10 ל"ג דא הוא.

(9) (דניאל י"ב) ב"א ז' צ"א.

הסולם

מאמר

גוונין דמתחזיין ודלא מתחזיין

האירו ג' הצבעים שלהם אל המלכות, ושם במלכות נעשו גוונין דמתחזיין, ועל כן כתוב **וארא**, דחמו אינון גוונין דאתגליין, דהיינו אחר שנמשכו אל המלכות, שבה מתגלים ג' הצבעים בהארת החכמה. אבל בעורם בוי"א הם סתומים ואינם נראים, כי החסדים שבו מכוסים מחכמה.

אחד היה ר"ש יושב, ור' אלעזר בנו ור' אבא עמו. א"ר אלעזר מקרא זה שכתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', מהו **וארא**, ואדבר היה צריך לומר. אמר לו ר"ש: אלעזר בני, סוד עלין הוא זה.

כב תא חזי אית זכוי: בוא וראה, יש צבעים הנראים, ויש צבעים שאינם נראים, ואלו ואלו הם סוד עלין של האמונה, ובני אדם אינם יודעים אותו ואינם מסתכלים בו. ואלו צבעים הנראים לא זכה בהם אדם, עד שבאו האבות ועמדו עליהם, דהיינו שהשיגו אותם. ועל זה כתוב, **וארא** שראו אלו צבעים הנראים. פירושו: חג"ת דז"א שה"ס ג' קוין שלו, יש להם ג' צבעים, בסוד לבן אדום ירוק, (כנ"ל ב"א דף ע"ה אות ע"ב) וז"ס שאלו החג"ת מכונים גוונים. ומהם נמשכים ג' הקוין למלכות בהארת החכמה המכונה ראייה. אמנם החג"ת במקומם עצמם הם מכוסים ונעלמים מחכמה ואינם מאירים אלא באור החסדים, והוא מטעם כי חפץ חסד הוא, כי להיותו נמשך מבינה הוא אוהב החסדים יותר מחכמה. ונמצא שרק ג' הגוונים הנמשכים למלכות המה מאירים בהארת החכמה המכונה ראייה, וע"כ הם מכונים גוונין דמתחזיין, כלומר, שיש בהם חכמה, אבל ג' הגוונים שבמקומם עצמם בוי"א, הם גוונין דלא מתחזיין, כלומר שאין בהם חכמה המכונה ראייה.

כג ומאן גוונין דאתגליין זכוי: ומי המה הצבעים שנתגלו, הם של א"ל שדי, שהוא המלכות, שהם המראה של צבעים העליונים, שבחג"ת דז"א, ואלו הם צבעים הנראים. כלומר שיש בהם חכמה. והצבעים שלמעלה, שבחג"ת דז"א, הם סתומים שאינם נראים, דהיינו שאין בהם חכמה אלא אור החסדים בלבד כנ"ל, לא עמד איש עליהם להשיגם שם בוי"א, חוץ משה. ועל זה כתוב, ושמי הוי"ה לא נודעתי להם, שפירושו, שלא נתגליתי להם בצבעים עליונים. שבחג"ת דז"א, הנקרא הוי"ה. ואם תאמר, שהאבות לא היו יודעים השם הוי"ה, שהוא חג"ת דז"א, שזה אי אפשר כלל, כי האבות הם מרכבה לחג"ת דז"א. אלא היו יודעים מתוך אלו הצבעים שנתגלו במלכות. פירושו, שבחינת הידיעה והשגה שלהם לא היתה מחג"ת הסתומים שבז"א, אלא רק אחר שנמשכו המראות דחג"ת אל המלכות, ושם במלכות היתה ידיעתם והשגתם. כי שם הם מתגלים בהארת החכמה, אבל במקומם עצמם הרי הם סתומים מחכמה. כמבואר.

וזה, וא"יין דמתחזיין לא זכה בהו בר נש עד דאתו אבהן, שהם חג"ת דז"א הנקראים אבות, ועמדו עליהם שהאבות (דפו"י דף כ"ג ע"א)

כד כתיב והמשפילים זיהירו פזתר הרקיע

ה

וארא

משכילים. וזהירו כזהר הרקיע, מאן הוא הרקיע. דא הוא רקיע דמשה, דקיימא באמצעייתא, והאי זהר דיליה, איהו סתים, ולא אתגלייא מגון דיליה יקיימא על ההיא רקיעא דלא נהיר, דאתחזין ביה גוונים, ואינון גוונים אע"ג דאתחזין ביה, לא זתרי כזהרא בגין דאינון גוונים סתימין.

כה) תא חזי, ארבע נהורין אינון. תלת מנייהו סתימין, וחד דאתגלייא: נהורא דנהיר. נהורא דזהרא. ואיהו דנהיר כזהירו דשמאי בדכיו. נהורא דארגוונא, דנטיל כל נהורין. נהורא דלא נהיר ואסתפל לגבי אלין, ונטיל לון. ואתחזין אינון ונהורין ביה, כעשישיתא, לקבל שמשא.

כו) ואלין תלת דקאמרון, סתימין וקיימין על האי דאתגלייא. ורזא דא עינא. תא חזי, בעינא אית תלת גוונים, דאתגליין רשימין ביה, וכלהו לא מודהרי, בגין דקיימי בנהורא דלא נהיר. ואלין אינון כגוונא דאינון סתימין דקיימי עליהו. ואלין אינון דאתחזין לאבדון, למנדע אינון סתימין דמדהרין, מגו אלין דלא מודהרי. ואינון דמדהרי ואינון סתימין, אתגליין למשה, בההוא רקיעא דיליה. ואלין קיימי, על אינון גוונים דאתחזין ביה בעינא.

חלופי גרמאות

ע זהר, פ ל"ג הוא, צ ל"ג דיליה איהו, ק ל"ג מגון דיליה, ר וקיימא, ש עד, ת ל"ג דלא נהיר, א מודהרי, ב ל"ג בגין, ג ואינון, ד נהורי, ה כנהירו, ו ואסתכל, ז ל"ג נהורין, ח לקבלי, ט בעינא, י ל"ג תיה, כ ל"ג תלת, ל דאתחזין, מ אינון.

גוונן דמתחזין ודלא מתחזין

הסולם

מאמר

שהוא ת"ת וקו אמצעי, הלוקח כל האורות, שקו אמצעי כולל הימין והשמאל. ד) האור שאינו מאיר, שהוא המלכות, שהוא מסתכל אל אלו ג' אורות הנ"ל, ולוקח אותם. ואלו האורות נראים בו, כמו העששית, שהוא לוח מתכת המבריקה, שעומדת כנגד השמש, והשמש נראה בה, כן נראים במלכות ג' אורות דז"א הנקרא שמש, ומבחינה זו נקראת המלכות עששית המקבלת משמש והשמש נראה בה.

כו) ואלין תלת דקאמרון וכו': ואלו ג' אורות שאמרנו לעיל, הם סתומים במקומם ב"א, ועומדים על אור זה הרביעי שנתגלה, שהוא המלכות. כלומר שג' האורות נמשכים לאור הד' ששם מתגלים ג' האורות, ומאירים בחכמה. וסוד הזה הוא העין.

תא חזי בעינא וכו': בוא וראה, בעין יש ג' צבעים, לבן אדום ירוק, שנתגלו בהארט חכמה ורשומים בו, דהיינו באור הד' שבו שהוא השחור שבעין, וכולם אינם מזהירים, משום שעומדים באור שאינו מאיר, כי עקדם הוא השחור שבעין, שהוא המלכות, והוא אספקלריא שאינה מאירה. ואלו ג' הצבעים שבעין, הם כמו אלו ג' צבעים דז"א הסתומים העומדים עליהם. כלומר שהם בחינת ג' קוין דז"א אלא שמאירים ומתגלים במקום המלכות. ואלו הם שנראו

הרקיע: שואל, והמשכילים יזהירו, מי הם המשכילים. ומשיב, אלא זה הוא, אותו חכם שיסתכל מעצמו בדברים עליונים, שאין בני אדם יכולים לדבר בהם כפה מרוב גבהם. והם הנקראים משכילים. יזהירו כזהר הרקיע, שואל, מי הוא הרקיע. ומשיב, זהו רקיע של משה העומד באמצע, דהיינו ז"א שה"ס קו אמצעי הכולל גם את שני הקוין, ימין ושמאל. וזהו זה שלו הוא סתום ואינו מגולה בחכמה הנק' זהר, אבל האור שלו גדול מצבע שלו, הכולל כל ג' הצבעים, עומד ומאיר על הרקיע שאינו מאיר, שהוא המלכות, שהצבעים נראים בו, דהיינו שמאיר בחכמה הנקראת ראייה כנ"ל. ואלו הצבעים, אע"פ שנראים בו, אינם מאירים כזהר של אותם שהם בצבעים סתומים, שהם צבעים דז"א, הנקרא רקיע המאיר.

כה) תא חזי ארבע וכו': בוא וראה, ארבעה אורות הם, שלשה מהם, דהיינו חג"ת, הם סתומים. ואחד, דהיינו המלכות, הוא נגלה. ואלו הן, א) אור המאיר, שהוא חסד וקו ימין. ב) אור המזהיר, שהוא גבורה וקו שמאל, והוא מאיר כזהר השמים לטוהר. וע"כ נקרא מזהיר, מפני ששורש החכמה הוא מקו שמאל, המקבל משמאל דבינה, והארט החכמה מכונה זהר, (כנ"ל שמות דף א' אות א') ג) אור ארגמן,

(דפו"י דף כ"ג ע"א *) דף כ"ג ע"ב)

וארא

ט

כז וְרָזָא דָא יִסְתִּים עֵינָהּ, וְאַסְתֵּר גְּלַגְלָהּ, וְיִתְגַּלְגֵּין אֵינּוֹן גְּוֹנִין דְּנִתְרִין, דְּמִזְדַּהְרִי, וְלֹא אֲתִיִּיב רִשׁוֹ לְמִיחְמִי, אֲלֵא בְּעֵינֵין סְתִימִין, בְּגִין דְּאֵינּוֹן סְתִימִין עֲלֵאין, סְקִימִי עַל אֵינּוֹן גְּוֹנִין דְּאֲתַחְזִין, דְּלֹא מִזְדַּהְרִי.

כח וְעַל דָּא קְרִינֵן, מִשָּׁה זָכָה בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא דְּנִתְרָא דְּקִימָא עַל הַהוּא "דְּלֹא נִתְרָא. שְׂאָר בְּנֵי עֲלָמָא, בְּהַהוּא אֲסַפְקֵלְרְיָא דְּלֹא נִתְרָא. וְאַבְהֵן הוּוּ תְמָאן "מַגּוֹ אֲלֵין גְּוֹנִין דְּאֲתַגְלִין, אֵינּוֹן סְתִימִין, דְּקִימִי עֲלֵיהוּ "דְּאֵינּוֹן דְּלֹא נִתְרִין, וְע"ד כְּתִיב, וְאָרָא אֶל אַבְרָהָם אֶל יִצְחָק וְאֶל יַעֲקֹב בְּאֵל שַׁדַּי, בְּאֵינּוֹן גְּוֹנִין דְּאֲתַחְזִין.

כט וְשְׂמִי יי' לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם, אֲלֵין גְּוֹנִין עֲלֵאין סְתִימִין "דְּנִתְרִין, דְּזָכָה בְּהוּ מִשָּׁה לְאַסְתְּכְּלָא ר' בְּהוֹן. וְרָזָא "דָּא, דְּעֵינָא סְתִים וְגִלְיָא. סְתִים, תְּמִי אֲסַפְקֵלְרְיָא דְּנִתְרָא, אֲתַגְלִיָּא, תְּמִי אֲסַפְקֵלְרְיָא דְּלֹא נִתְרָא. וְעַל דָּא, וְאָרָא, בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא דְּלֹא נִתְרָא, דְּאִיהוּ בְּאֲתַגְלִיָּא, בִּיהַ כְּתִיב רְאִיָּה. בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא דְּנִתְרָא "דְּאִיהוּ בְּסְתִימוֹ, כְּתִיב בִּיהַ יְדִיעָה, דְּכְתִיב לֹא נִודַעְתִּי. אֲתוּ רַבִּי אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבְבָּא וְנִשְׁקוּ יְדִוּי. בְּכָה רַבִּי אַבְבָּא, וְאָמַר, וְוִי כַד תְּסַתְּלַק מֵעֲלָמָא, וְיִשְׁתְּאַר עֲלָמָא יְתוּם מִינָהּ, מֵאֵן זְכִיל לְאַנְהָרָא מְלִין דְּאוּרִיָּתָא.

חלופי גרמאות

1 סתום. 2 דקיימו. 3 ע ל"ג דלא; הנהרא וליג דלא. 4 פ גו. 5 צ ל"ג דאינון. 6 ק ל"ג דזהרין. 7 ר ל"ג בהון. 8 ש ל"ג דא. 9 ת ל"ג דאיהו בסתימא.

מאמר

הסולם

גוונן דמתחזין ודלא מתחזין

הסתומים העומדים עליהם, ומאירים להם, שהם ג' קוין דז"א, שהם, דהיינו ג' הנראים במלכות, אינם מאירים, ונמצא שגם האבות השיגו את החג"ת דז"א, אבל לא ממקום בז"א, כמו משה, אלא מתוך החג"ת המקובלים במלכות ונראים שם. וע"כ כתוב, **וארא** אל אברהם אל יצחק ואל יעקב **באל שדי**, דהיינו באלו ג' צבעים הנראים, במלכות, הנקראת אל שדי.

שנראו אל האבות כדי לדעת ולהשיג אלו ג' הסתומים שבז"א המתגלים מתוך אלו שאינם מאירים, דהיינו הג' שבמלכות. ואלו המזהירים והם סתומים שהם הג' שבמקום ז"א, נתגלו למשה ברקיע שלו. ואלו עומדים ומשפיעים על אלו ג' צבעים הנראים בעין. דהיינו על אלו הנראים אל האבות.

כט וְשְׂמִי הוּי"ה לֹא נִודַעְתִּי לָהֶם; אֲלוּ הֵם צִבְעִים הַעֲלִינִים הַסְתוּמִים וְהַמְאִירִים שְׁה"ס חֲגִ"ת דְּז"א הַנִּקְרָא הוּי"ה, שִׁזְכָּה בְּהֵם מִשָּׁה לְהַסְתַּכֵּל בְּהֵם. וְזֶה סוּד, שֶׁהַעֵין הוּא פִּעֵם סְתוּמָה וּפִעֵם פְּתוּחָה וּמְגוּלָּה. אִם הוּא סְתוּמָה, הוּא רִוְאָה אֲסַפְקֵלְרִיא הַמְאִירָה, שֶׁהוּא חֲגִ"ת דְּז"א, וְאִם נִתְגַּלְתָּהּ, רִוְאָה הַאֲסַפְקֵלְרִיא שְׂאִינָה מְאִירָה, שֶׁהוּא הַמְלָכוֹת כְּנִ"ל. וְע"כ, אוה"ב, **וארא**, שְׂהִיא בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא שְׂאִינָה מְאִירָה, שֶׁהוּא בְּנִגְלָהּ, שְׂגִ' הַצִּבְעִים נִרְאִים בַּה כְּנִ"ל, בַּה כְּתוּב רְאִיָּה. אֲבֵל, בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא הַמְאִירָה, שֶׁהוּא ז"א, שֶׁהוּא סְתוּם, דְּהֵינּוּ שְׂאִין בּוּ רְאִיָּה, כְּתוּב בּוּ יְדִיעָה, שְׂכְּתוּב וְשְׂמִי הוּי"ה לֹא נִודַעְתִּי וְלֹא כְּתוּב לֹא נִרְאִיתִי. כִּי אֵין רְאִיָּה, אֲלֵא בְּמִלְכוּת. (ע"י לַעֲיֵל בִּ"א אוֹת ס"ט) בְּאוּ ר' אֶלְעָזָר וְר' אַבְבָּא וְנִשְׁקוּ יְדִוּי שֶׁל ר' שֶׁ, בְּכָה ר' אַבְבָּא, וְאָמַר, אוֹי כְּשֶׁתְּסַתְּלַק מִן הָעוֹלָם וְיִשְׁאָר הָעוֹלָם

כז וְרָזָא דָא סְתִים וְכוּ': וְזֶה סוּד, שֶׁהוּרֻצָה לְרִאוּת ג' הַסְתוּמִים שִׁבְז"א, אוֹמְרִים לוֹ, סְתוּם עֵינֶיךָ, דְּהֵינּוּ שְׂלֵא יִמְשִׁיךְ חֲכָמָה הַמְכּוּנָה עֵינִים, וְתִסְבַּכְךָ אֶת גְּלַגְלֶךָ, שְׂבַעִינוּ, עַל ג' דּוּכְתִי, חוֹלָם שׁוֹרֵק חִירֵק, הַמְמַשְׂיכִים ג' קוִין חֲגִ"ת. כְּנִ"ל וְכֹה יִתְגַּלוּ אֲלוּ ג' גּוֹנִים דְּז"א הַמְאִירִים בְּחֻסְדִּים, שְׂמִזְהִירִים מִזְהוּ קוּ שְׂמֵאל אֲבֵל הֵם סְתוּמִים וּמְכּוּסִים, מִשּׁוּם שְׂלֵא נִיתֵן רִשׁוֹת לְרִאוּת אֲלֵא בְּעֵינִים סְתוּמִים, כִּי הֵם ג' צִבְעִים הַסְתוּמִים הַעֲלִינִים שִׁבְז"א, הַעוֹמְדִים וּמְשַׁפִּיעִים לְאֲלוּ ג' צִבְעִים הַנִּרְאִים בְּמִלְכוּת, שְׂאִינֵם מְאִירִים.

כח וְעַל דָּא קְרִינֵן וְכוּ': וְעַל זֶה לְמַדְנּוּ, מִשָּׁה זָכָה בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא דְּנִתְרָא, שֶׁהֵם ג' קוִין דְּז"א הַנִּ"ל, הַעוֹמְדִת וּמְאִירָה עַל אֲסַפְקֵלְרִיא הַהוּא שְׂאִינָה מְאִירָה. שְׂאָר בְּנֵי הָעוֹלָם לֹא זָכוּ, אֲלֵא בְּאַסְפֵּקְלָרְיָא הַהוּא, שְׂאִינָה מְאִירָה, שֶׁהוּא הַמְלָכוֹת. וְהַאֲבוֹת הֵיוּ רוֹאִים, מִתּוֹךְ אֲלוּ ג' צִבְעִים הַמְתַּגְלִים בְּמִלְכוּת, אֶת אֲלוּ ג' הַצִּבְעִים (דְּפוּרִי דָף כ"ג ע"ב)

וארא

ז פתח רבי אבא ואמר, וואמרתם כה לחי ואתה שלום ובינתך שלום וכל אשר לך שלום. וואמרתם כה לחי, וכי דוד לא הוה ידע ביה בנבל, דאיהו אמר בגיניה, וואמרתם כה לחי, אלא, ההוא יומא, יומא טבא דר"ה הוה, וקב"ה יתיב בדינא על עלמא, ובגין קודשא בריך הוא קאמר, וואמרתם כה, לחי, לקשרא כה, לחי, דכל מיין ביה פליגין. ואתה שלום, מאי ואתה, אפה מבעי ליה. אלא, ואתה כלא לקב"ה קאמר, בגין לקשרא קשרא דמהימנותא וכדקא יאות.

א מפאן אוליפנא, דהא לבר נש תיבא, אסור לאקדמא ליה שלם, ואי אצטריך, יקדים ליה פדוד, דכריך ליה לקב"ה, ואתחוי דבגיניה קאמר. ואי תימא דרמאות הנה. לאו. דהא כל מאן דסליק ליה לקב"ה, ואתחוי דבגיניה קאמר, לאו רמאות הוא. ומאן דאקדים שלם לזפאה, פאילו אקדים ליה לקב"ה, כ"ש מר, דאיהו שלמא לעילא ותתא.

ב וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב באל שדי ושמי יי' לא נודעתי להם. רבי חזקיה פתח, אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. כמה אינון בני נשא אטימין, דלא ידעין, ולא מסתלקן, על מה קיימין בעלמא. דהא קודשא ב"ה פד ברא עלמא, עבד ליה לבר נש בדיוקנא דיליה, ואתקין ליה בתקונו, דבגין דישתדל באורייתא, ויהוה באורחוי.

ג דהא פד אתברי אדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתתקן ווארבע סטרי

מסורת הזהר (ש"א כ"ה) וישלח ליה צ"ח ק (תהלים ל"ב) להלן (צ"א כ"ה) וישלח ליה צ"ח ק (תהלים ל"ב) להלן
א ליג בגיניה. ב ליג ואתה. ג ליג ליה. ד ליג מן בגין ער דהא. ה איבע.

הסולם
מאמר
העולם יתום ממך, מי יכול להאיר או דברי תורה.
ל פתח ר' אבא וכו': פר"א ואמר, ואמרתם כה לחי ואתה שלום וגו'. שואל, כתוב, וואמרתם כה לחי, שפירושו כן ראוי להיות עושר וכבוד לאיש חי, דהיינו לאיש צדיק. וכי דוד לא היה ידע את נבל שהוא רשע, שהוא אמר בשבילו לומר לו כה לחי. ומשיב, אלא, אותו יום, יום טוב של ראש השנה היה, והקב"ה יושב בדין על העולם, ובשביל הקב"ה אמר, ואמרתם כה לחי, כדי לקשר כה שהיא המלכות, לחי, שהוא היסוד דו"א, שכל החיים תלויים בו. ואתה שלום, שואל מהו ואתה, אתה היה צריך לומר למה לי כאן ו החיבור. ומשיב, אלא ואתה, הכל אמר להקב"ה, כדי לקשר קשר האמונה, שהוא המלכות, הנקראת אתה, בז"א שנקרא ו, וכראוי להיות, ע"כ כתוב ואתה, עט ו'.

מאמר ד' יסודן ארמ"ע
לכ ווארא אל אברהם וגו': ר' חזקיה פתח, אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון וגו'. כמה הם האנשים אטומים, שאינם יודעים ואינם מסתכלים על מה הם נמצאים בעולם. שהרי הקב"ה כשברא את העולם עשה את האדם בצלמו, והתקין אותו בתקונו, כדי שיעסוק בתורה וילך בדרכיו.
לג דהא פד אתברי וכו': כי כשנברא אדם הראשון, הוא נתקן מעפר בית המקדש שלמטה

יא

וארא

דעלמא, אתחברו בהתאם אתר ידאקרי בי מקדשא. ואינון יארבע סטרין דעלמא, אתחברו בארבע סטרין, דאינון יסודין דעלמא, א"ש רוי"ח ומי"ם ועפ"ר, ואתחברו ארבע סטרין אלין, בד' יסודין דעלמא, ואתקין מנייהו קב"ה מד גופא בתקווא עלאה. והאי גופא, אתחבר מתרין עלמין, מעלמא דא תתאה, ומעלמא דלעילא.

לד) אר"ש, ת"ח, ד' יקדמאי אינון רזא דמהימנותא. ואינון אבן דכלהו עלמין. ורזא דרתיבא עלאה קדישא. ואינון ד' יסודין: א"ש רוי"ח ומי"ם ועפ"ר. אלין אינון רזא עלאה. ומאינון נפקין, זה"ב וקס"ף ונחש"ת וברז"ל. ותחתות עלמין מתכאן אתרנין, דדמיין לון.

לה) תא חזי. א"ש רוי"ח ומי"ם ועפ"ר, אלין אינון קדמאי ושרשין דלעילא ותתא, ותתאין ועלאין עלייהו קיימין. ואלין אינון יארבע, לארבע סטרי עלמא, וקיימין בארבע אלין: צפון, ודרום, ומזרח, ומערב. אלין אינון ארבע סטרין דעלמא, וקיימין בארבע אלין. א"ש לסטר צפון. רוי"ח לסטר מזרח. מי"ם לסטר דרום. עפ"ר לסטר מערב. וארבע אלין, בארבע אלין קטירין, וכלהו מד, ואלין עבדי ארבע מתכאן, דאינון זה"ב וקס"ף ונחש"ת וברז"ל הא אינון תריסר, וכלהו מד.

חלופי גרמאות

ו ליג דאקרי בי מקדשא. ז ליג ארבע; סטרין אלין. ח יסודא. ט מוסיף דעלמא תתאה. י ליג ואתחברו ארבע סטרין אלין. כ סטרי; סטרי. ל עלמא; עלאין. מ תקווא. נ אינון קדמאי. ס עלמא. ע ליג ד' יסודין. פ מוסיף עלאה ואלין אינון אבן דכלהו עלמין אב רכלא. צ ליג ותכות. ק מוסיף לון כוונא דאלין. ר ליג ארבע. ש ליג ארבע. ת מוסיף דרום בגין דרום איהו חם ויבש מים קרים ולחים.

ד' יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

המקבלת מהם. והם סוד המרכבה העליונה הקדושה, דהיינו הבינה שהיא מרכבה אל החכמה. ואלו ד' היסודות, אש, רוח, מים, ועפר, אלו הם סוד עליון שבד' רוחות העולם, כלומר, שהם הפנימיות שבחוג תו"מ. ומאלו ד' יסודות ארמ"ע, יוצאים זהב וכסף נחשת וברזל, דהיינו מזווג ז"א ומלכות בשליטת האש מקו שמאל יוצאת הזהב, ומזווג ז"א ומלכות בשליטת המים מקו ימין יוצא הכסף, ומשליטת קו האמצעי יוצאת הנחשת. ומן המלכות כשהיא בלי זווג עם ז"א יוצא הברזל. ומתחת אלו הד', יש מתכות אחרות הרומים להם. כי ממתכת הזהב נולד סוספיתא ירוקה וממתכת הכסף עופרת וכו', (כמ"ש להלן אות מ"ה).

לה) ת"ח אש וכו': בוא וראה, אש רוח מים ועפר, אלו הם ראשונים ושרשים שלמעלה ומטה, ותחתונים ועליונים עומדים עליהם. פירוש כי ה"ס ג' הנקודות, תולם שורק חירק עם המלכות המקבלתם. וכמ"ש לעיל (ב"א אות ל"ח) דלית זרעא דאודרע בר בורא דא של ג' הנקודות תולם שורק חירק. הרי שד' יסודות ארמ"ע הם שרשים לכל. ופירוש ג' הנקודות

שלמטה, שהוא המלכות שנקראת עפר, אבל ממלכות הממותקת בבינה, שנקראת עפר בית המקדש שלמטה. וארבע רוחות העולם שהם חוג תו"מ, התחברו במקום שהוא שנקרא בית המקדש, דהיינו במלכות הממותקת בבינה, ואלו ארבע רוחות העולם התחברו בארבע צדדים, שהם יסודות העולם, שהם אש רוח מים ועפר. שהם פנימיות חוג תו"מ, והתחברו ד' רוחות העולם, בד' יסודות העולם, ותקן הקב"ה מהם גוף אחד בתקון העליון. שהוא בינה, כלומר, שהמלכות שבו היתה ממותקת בבינה. ונמצא, שגוף הזה התחבר משני עולמות מעולם הזה התחתון שהוא מלכות, ומעולם העליון, שהיא בינה, וה"ס ב' נקודין שנתחברו יחד. (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזהר דף קכ"ג ד"ה ב' נקודין).

לד) אר"ש ת"ח וכו': אמר ר' שמעון, בוא וראה, ארבע הראשונות, שהם ד' רוחות העולם, ה"ס האמונה, שהיא הנוקבא שנתקנה בהן, הם אבות של כל העולמות, כי כל העולמות: בינה, ז"א ומלכות שבאצילות, וג' עולמות בי"ע נתקנו מחוג תו"מ אלו, שהם ג' קוין והמלכות (דפרי"י דף כ"ג ע"ב *) דף כ"ד ע"א)

וארא

יב

לז) תא תזי, אש הוא בשמאלא, לסטר צפון, דהא אש, תוקפא דתמימותא ביה, ויבשו דיליה תקיף. וצפון בהפוכא דיליה הוא, ואתמוזג חד בחד ואיהו חד. מים לימינא, והוא לסטר אדרום. וקודשא בריך הוא, לתברא לון פחדא, עביד מזגא דא פמזגא דא.

לא) צפון איהו קר ולת, אשא חם ויבש. אתלף לון לסטר דרום. דרום, איהו חם ויבש. מים קרים ולחים. וקודשא בריך הוא מזיג לון פחד דנפקי מיא מדרום, ועאלין בגו צפון. ומצפון נגדי מיא. נפיק אשא מצפון, ועאל בתוקפא דדרום, ומדרום נפיק תוקפא דתמימותא לעלמא. בגין דקודשא בריך הוא אוזיף דא בידא, וכל חד וחד אוזיף לתבריה מדיליה פדקא תזי ליה. כגוונא דא רוח דומנרת, בגין דיוזיף פל חד לתבריה, ואתפליל דא בידא, לאתברא פחד.

לח) ת"ח, אשא מסטרא דא, מים מסטרא דא. ואינון מחלוקת. עאל רוח בינייהו, ואחיד לתרין סטרין. הדא הוא דכתיב ורוח אלהים מרחפת על פני המים. דהא אשא קאים לעילא בסטרא דא. ומים יקיימי. רוחא אעיל בינייהו,

חלופי גרמאות

א מוסיף דרום והיא המחנה שנית. ב לאחורא. ג נפקי ד ל"ג נחר. ה מזרח. ו ל"ג דא. ז מוסיף קיימי על אפי ארעא.

ד' יסודין ארמ"ע

הסולם

מאמר

והפוכו הוא הצפון, שהוא קר ולח, ונמזג אחד באחד והם אחד. המים, הם בקו ימין, והוא לצד דרום, שהוא חם, והוא חם ויבש, כמ"ש לפנינו. והקב"ה כרי לתברם יחד, עשה מזג של זה כמזג של זה.

לז) צפון הוא קר ולח וכנ"ל: ומפרש יותר. הצפון שהוא קר ולח ניתן בו האש שהוא חם ויבש. וכן החליף אותם לצד דרום. הדרום, שהוא חם ויבש, ניתן בו המים, שהם קרים ולחים. ועתה מבאר ענין המיזוג שמזגם יחד. ואומר, והקב"ה מזג אותם כאחד כי יוצאים מים מדרום ובאים בתוך הצפון, ונמשכים המים מצפון. וכן האש יוצאת מצפון ובאה בתוקפו של הדרום, ויצא תוקף החום לעולם מן הדרום. הרי שהצפון מוציא המים השייכים לדרום. והדרום מוציא החום השייך לצפון. משום שהקב"ה עשה, שישאילו זה מזה, וכל אחד ואחד השאיל לחבירו משלו כראוי לו. כעין זה, רוח ומזרח, שהם חם ולח, יש בהם ב' הפכים, כי החם נמשך מן האש שבצפון, והלח נמשך מן המים שבדרום. כדי שישאיל כל אחד לחבירו, ויכללו זה בזה להתחבר יחד.

לח) ת"ח אשא מסטרא וכנ"ל: עתה מבאר ההפכיות שיש ברוח ומזרח. ואומר, בוא וראה, האש הוא מצד זה מדרום, והמים מצד זה מצפון. והם במחלוקת, שהאש רוצה לבער המים, והמים לכבות האש. בא הרוח ביניהם

הנקודות תמצא לעיל (ב"א דף ט"ו, ד"ה ההוא נקודה ע"ש).

ואלין אינון ארבע וכנ"ל: ואלו ד' יסודות ארמ"ע, הם ד' לארבע רוחות העולם, כי הם ביחס חיצוניות ופנימיות, וע"כ הם עומדים באלו הארבע: צפון, דרום, מזרח, ומערב, שאלו הם ארבע רוחות העולם, וד' יסודות ארמ"ע עומדים בהן: האש, עומדת בצד צפון, שהוא נקודת השורק, קו שמאל, וספירת הגבורה. הרוח, לצד מזרח, שהוא נקודת החירק קו אמצעי וספירת ת"ת. המים, לצד דרום, שהוא נקודת החולם, קו ימין, וספירת החסד. עפר, לצד מערב, שהוא ספירת המלכות המקבלת לתוכה, אלו, אש רוח ומים. ואלו הארבעה יסודות ארמ"ע קשורים בארבע הרוחות צפון דרום מזרח ומערב, וכולם אחד, אלא שמלובשים זב"ז על דרך חיצוניות ופנימיות. ואלו ארמ"ע עושים ארבע מתכות דהיינו ע"י זוג עם המלכות (כמ"ש להלן אות מ"ג) שהם זהב כסף נחשת וברזל. וביחד הם י"ב בחינות, וכולם אחד. דהיינו ג' קוין ומלכות המקבלתם. והם ג"פ ד', כי שמונה הראשונים הם פנימיות וחיצוניות, וד' מתכות הם תולדות הנולדות מהם כמ"ש לפנינו.

לז) ת"ח, אש הוא וכנ"ל: בוא וראה, האש, הוא בקו שמאל לצד צפון שהוא גבורה. כי האש, בה תוקף החום ותוקף היובש בו.

(דפו"י דף כ"ד ע"א)

ואחז

יג

וארא

ואַחיד לתַרין סְטְרין, וְאַפְרִישׁ מִחֲלוּקַת. עֶפֶר מֵיָא קְיִימִי עֲלִיהּ וְרוּחָא וְאַשָּׁא
וּמְקַבְּלָא מִכְּלָהוּ, "בְּחִילָא דְתִלְתָּא אֵלִין דְקִיִּימִי עֲלֵהּ.

ל"ט "ת"ח, רוּחַ וּמְזֻרְחָ. מְזֻרְחָ, חַם וְלַח, רוּחַ, חַם וְלַח יֵאָהוּ, וּבְגִינֵי כְּפֵה,
אַחיד לתַרין סְטְרין, דְּהָא אֵשׁ חַם וְיָבֵשׁ, וּמִים קָרִים וְלַחִים, רוּחַ אִיהוּ חַם וְלַח,
סְטְרָא דְאִיהוּ חַם, אַחיד בְּאַשָּׁא. סְטְרָא דְאִיהוּ לַח, אַחיד בְּמֵיָא. וְעַל דָּא "אֶסְפִּים
בְּיַעֲיָהוּ, וְאַפְרִישׁ מִחֲלוּקַת דְאַשָּׁא וּמֵיָא.

מ עֶפֶר אִיהוּ קָר וְיָבֵשׁ, וְע"ד מְקַבְּל עֲלִיהּ כְּלָהוּ, וְכִלְהוּ עֲבָדֵי בֵּיה עֲבִידְתֵּיהוּ,
וּמְקַבְּלָא "מִכְּלָהוּ, לְאַפְקָא בְּחִילֵיהוֹן מְזֻנָא לְעֵלְמָא. בְּגִין "דְּבַמְעַרְב אַתְאַחִיד
עֶפְרָא, דְאִיהוּ קָר וְיָבֵשׁ. וְסְטְרָא דְאִיהוּ קָר, אַחִיד בְּצִפּוֹן דְאִיהוּ קָר וְלַח, דְּהָא
קָרִיָא אַתְאַחִיד בְּקָרִיָא. בְּג"כ צִפּוֹן אַתְאַחִיד בְּמַעַרְב בְּסְטְרָא דָּא. דְרוֹם דְאִיהוּ
חַם וְיָבֵשׁ, "בְּהֵוּא יְבִישׁוּתָא דִּילֵיהּ, אַחִיד לִיבְשׁוּתָא דְמַעַרְב "בְּסְטְרָא אַתְרָא,
וְאַתְאַחִיד מַעַרְב בְּתַרִין סְטְרִין.

מא וְכֵן אַתְאַחִיד דְרוֹם בְּמְזֻרְחָ, דְּהָא חֲמִימוּתָא דְדְרוֹם, אַתְאַחִיד בֵּיה

חלופי גרמאות

ח ובחילא דכלהו תלתא. ט ת"ח רוּחַ וּמְזֻרְחָ מְזֻרְחָ חַם וְלַח רוּחַ קָר וְיָבֵשׁ סְטְרָא דְאִיהוּ יְבִישׁא אַחִיד בְּאַשָּׁא סְטְרָא
דְאִיהוּ קָר אַחִיד בְּמֵיָא וְע"ד; ת"ח רוּחַ מְזֻרְחָ חַם וְלַח רוּחַ מְעַרְבִי נְקָר וְיָבֵשׁ סְטְרָא דִּיבֵשׁ אִיהוּ יְבִישׁא אַחִיד בְּאַשָּׁא
סְטְרָא דְאִיהוּ קָר [נ"א לת] אַחִיד בְּמֵיָא וְע"ד ונ"ב תמיהא במה דאמר רוּחַ קָר וְיָבֵשׁ שְׂאֵס כֵּן עֶפֶר רוּחַ שְׂוִים בְּטַבְעֵם
אַבֵּל י"א (היא סברת הרמב"ם ז"ל ריש פ"ד מהלכות יסודי התורה) כי רוּחַ חַם וְלַח [נ"א ויבש] (כמ"ש בתקונים ל"ה
ב') [וא"כ] נוכל [ג"כ] לומר דאחיד רוּחַ לתַרִין סְטְרִין אֵשׁ חַם וְיָבֵשׁ רוּחַ חַם וְלַח סְטְרָא דְאִיהוּ חַם אַחִיד בְּאַשָּׁא וּסְטְרָא
דְאִיהוּ לַח אַחִיד בְּמֵיָא וְאַפְרִישׁ מִחֲלוּקַת דְאַשָּׁא וּמֵיָא. עֶפֶר אִיהוּ קָר וְיָבֵשׁ וּמִים קָרִים וְלַחִים וּסְטְרָא דְקָר אַחִיד בְּעֶפֶר
בְּסְטְרָא דְקָר אַשְׁתַּכַּח דְעֶפֶר מְקַבְּל עֲלֵיהּ כְּלָהוּ בְּג"כ אַחִיד לְתַרִין סְטְרִין דְהָא אֵשׁ חַם וְיָבֵשׁ מִים קָר וְלַח ע"כ. י ל"ג
אִיהוּ. כ אַשְׁתִּיד. ל כְּלָהוּ. ח דְמַעַרְבִי. נ ל"ג וּסְטְרָא דְאִיהוּ קָר אַחִיד. ט הוּא. ע סְטְרָא.

הסולם

ד' יסודין ארמ"ע

מאמר

וְאוּחוּ בְב' הַצְדִּידִים יַחַד. שְׂמֻקִּיִּים אַתְּ שְׂנִיחֵם. ז"ש וְרוּחַ אֲלֵקִים מִרְחַפֵּת עַל פְּנֵי הַמַּיִם. כִּי
הָאֵשׁ עוֹמֵד לַמַּעֲלָה בְּצַד דְרוֹם. וְהַמַּיִם בְּצַד
צְפוֹן. הַרוּחַ בְּכַיּוֹם וְאוּחוּ בְב' הַצְדִּידִים וּבִיטֵל
אַתְּ מִחֲלוּקַת. הַעֶפֶר, הַמַּיִם וְהַרוּחַ וְהָאֵשׁ
עוֹמְדִים עֲלֵיהּ וּבִכַּח שֶׁל ג' הַלָּלוּ שְׂעוּמָדִים
עֲלֵיהּ, הֵיא מְקַבֵּל מִכּוֹלֵם.

לט "ת"ח רוּחַ וּמְזֻרְחָ וּמְבַאֵר יוֹתֵר
וְאוּמוֹ, כּוֹא וְרָאָה. הַרוּחַ הַעוֹמֵד בְּצַד מְזֻרְחָ,
הֵנָּה הַמְזֻרְחָ חַם וְלַח, וְכֵן הַרוּחַ הוּא חַם
וְלַח. וּמִשּׁוֹם זֶה הוּא אוּחוּ בְב' הַצְדִּידִים, כִּי הָאֵשׁ
הוּא חַם וְיָבֵשׁ, וְהַמַּיִם קָרִים וְלַחִים, נִמְצָא הַרוּחַ
שֶׁהוּא חַם וְלַח, שֶׁהֵצֵד חַם שָׂבוּ אוּחוּ בְּאַשָּׁא,
וְהֵצֵד הַלַּח שָׂבוּ אוּחוּ בְּמִים. וְעַל כֵּן עֲשֵׂה שְׁלוֹם
בִּינֵיהֶם וּבִיטֵל אַתְּ מִחֲלוּקַת שֶׁל אֵשׁ וּמִים.

מ עֶפֶר אִיהוּ קָר וּמְבַאֵר עֶפֶר הוּא קָר
וְיָבֵשׁ וְע"כ הוּא מְקַבֵּל עֲלֵינוּ אַתְּ כּוֹלֵם, דְּהֵיִינוּ
אַתְּ הָאֵשׁ וְהַמַּיִם וְהַרוּחַ, וְכוֹלֵם עוֹשִׂים כּוֹ אַתְּ
עֲבוּדָתֶם וּמְקַבֵּל מִכּוֹלֵם כְּדִי לְהוֹצִיא בְּכוּתֶם
מְזוּנוֹת לְעוֹלָם. כִּי הַעֶפֶר נִאֲחַז בְּמַעַרְב שֶׁהוּא
קָר וְיָבֵשׁ כְּמוֹ הַמַּעַרְבִי. וְהֵצֵד שֶׁהוּא קָר בְּעֶפֶר,
נִאֲחַז בְּצִפּוֹן שֶׁהוּא קָר וְלַח, כִּי הַקָּר נִאֲחַז בְּקָר,

(דפוס" דף כ"ד ע"א)

יד

וארא

בְּחַמִּימוּתָא דְמִנְרָתָא. וּמִנְרָתָא אֲתָאֲחִיד בְּצַפּוֹן דְהָא לְחוּתָא דִּילִיָּה אֲתָאֲחִיד בְּלְחוּתָא

מאמר

הסולם

ד' יסודות ארמ"ע

וכן אש הוא גבורה ודינים, ומים הוא חסד, ורוח הוא ממוזג מחסד ודין, ועפר הוא מלכות. ומוסיף כאן לבאר שבכל אחת מאש רוח מים עפר יש שתי בחינות. האחת תורה על מדת הדין שבה והשניה תורה על דרך השפעה שלה. ונודע שיש ב' בחינות דינים: א' דינין דנוקבא הבאים מחמת המסך שבמלכות, המכונים חוס. ב' דינין דדכורא הבאים מחמת המשכת הארת החכמה משמאל ממעלה למטה, שמקפאיים האורות ואינם נמשכים למטה. המכונים קר. בסו"ה מבטן מ"י יצא הקרח. (כמ"ש בבראשית א' דף רנ"ז ד"ה והיינו ע"ש). וכן ב' בחי' בדרך ההשפעה א' ממטה למעלה שהוא בחי' שפע של ו"ק חסר ג"ר, ונקרא יבש, שאינו נמשך למטה. ב' מלמעלה למטה, שהוא בחי' שפע של ג"ר, הנקרא לח, דהיינו נוזלים הנמשכים ממעלה למטה.

ועתה נבאר נקודת השורק. והוא כי ע"י מ"ן נמשכת הארת ע"ב ס"ג דא"ק, שבהם שולטת המלכות דצמצום א' העומדת במקומה אחר סיוס ד"א, והארה זו מורידה גם המלכות המסיימת שעלתה למקום בינה, ומחזירתה למקום המלכות. ואז אותם בינה וזו"ן שנפלו מן המדרגה מחמת עלייתה, חוזרים להמדרגה כמקודם. וכיון שכבר נמצאו ה' כלים כח"ב זו"ן במדרגה, מתלבשים בהם ה' אורות נרנח"י, וחוזרת המדרגה לבחי' ג"ר.

אמנם נקודת החולם, נשאה כמו שהיתה לפני ירידת המלכות למקומה, ולא נשתנתה מחמת המשכת הג"ר, וכל המשכה חדשה הזו, קבלו הבינה וזו"ן שחזרו אל המדרגה אחר נפילתם. אלא שנעשו לב' קוין בתוך המדרגה, כי נקודת החולם, שבה כתר וחכמה, נעשתה לקו ימין. ונקודת השורק, שבה בינה וזו"ן שחזרו לבחינת ג"ר, ע"י ירידת המלכות למקומה, נעשתה לקו שמאל.

עוד צריך שתדע. כי בנקודת השורק הזו,

יש שני מיני המשכות. א' שהוא משמש להגדיל את החסדים, שמקבל מן החולם. ואז יש שלום גדול ביניהם. ב' שממשיך אור החכמה ממעלה למטה, אז נעשה מחלוקת ביניהם. כי נקודת השורק רוצה לבטל את נקודת החולם, וכן להיפך נקודת החולם רוצה אז לבטל את נקודת השורק. ואז נקפאים האורות שבשורק. וענין מחלוקת הזו נתבאר היטב, (לעיל בראשית א' דף נ"ז ד"ה וזה ע"ש). ואלו ב' מיני המשכות שבנקודת השורק, הבאנו לעיל במדרגות אברהם, בסוד קריבה למצרים ובסוד ירידה למצרים (בפרשת לך דף מ"ד ד"ה ויהי). ותדע, שמה שאומר הזוהר כאן, שצפון שהוא נקודת השורק, הוא בחינת מים שטבעו קר וליה

נאמר

(דפו"י דף כ"ד ע"א)

טו

וארא

דְּצַפּוֹן. הַשְּׁפָא אֲשֶׁתְּכַח * דְּרוֹמִי"ת מְזַרְחִי"ת. מְזַרְחִי"ת צְפוֹנִי"ת. צְפוֹנִי"ת
מְעַרְבִי"ת. מְעַרְבִי"ת דְּרוֹמִי"ת וְכִלְהוּ כְּלִילָן דָּא בְּדָא, לֹאֲשֶׁתְּלִשְׁלָא חַד בְּחַד.

ח'לופי גרסאות

9 מורחית מורחית צפונית צפונית מערבית מערבית דרומית דרומית.

ד' יסודין ארמ'ע

הסולם

מאמר

אמנם החיצוניות שהם הכלים הנקראים **דרום צפון**, אינם משתנים כלום, ונשארים כמו שהיו במקום יציאתם מטרם הכרעת הקו האמצעי, שהדרום היה ונשאר **הם ויבש**, והצפון היה ונשאר **קר ולח**. ומחמת זה נעשה הפכיות בין המוחין והכלים כי הכלי דימין שהוא דרום, הוא תמיד **הם ויבש**, משא"כ המוחין שבו שלאחר הכרעת הקו האמצעי, הם **קר ולח**, כנ"ל. והכלי דשמאל הנקרא צפון, הוא תמיד **קר ולח**, אבל המוחין שבו לאחר הכרעת קו דימין, הם **הם ויבש**. ובדברים הללו מתבארים כל דברי המאמר שלפנינו. ואביא רק אילו מקומות, הזקוקים להסברה מיוחדת.

והנה מה שאומר (באות ל"ה) **איש לסטר צפון וכו' מים לסטר דרום וכו'**, היינו לאחר הכרעת הקו האמצעי, שכבר נתחלפו המוחין. וד"ש (באות ל"ו), **תא הזי איש הוא בשמאלא לסטר צפון**, היינו לאחר הכרעת הקו האמצעי, **דהא איש תוקפא דהמימותא ביה**, דהיינו דינין דנוקבא שנקראים הם, כנ"ל. ויבישו די"ליה תקיף, היינו שאינו משפיע כלל למטה אלא ממטה למעלה בלבד. וצפון **בהפוכא די"ליה הוא**, כי הכלי שנקרא צפון אינו משתנה כלום מחמת ההכרעה דקו אמצעי, ונשאר **קר ולח** כמקודם, כנ"ל, ונמצא שהוא בהיפך מן המוחין המלוכשים בו, כי המוחין נשתנו מחמת הכרעת הקו האמצעי שהמים באו בדרום והאש בצפון, שהוא **הם ויבש**, אבל הצפון שהוא הכלי, עורו נשאר בבחינת **מים כמקודם ההכרעה**, שהוא **קר ולח**. הרי שהצפון הוא בהיפך מן המוחין המלוכשים בו, שהם האש. **מים לימינא והוא לסטר דרום**, שהכלי הוא **הם ויבש**, והמוחין הם מים, שהם **קר ולח**. והם ג"כ הפוכים זה מזה. וד"ש צפון **איהו קר ולח** נתלבש בו **אשא הם ויבש**, וכן אחלף לון לסטר דרום, **דרום** איהו הם ויבש, כי הכלי אינו משתנה, נתלבשו בו **מים קרים ולחים**. שבאו מצפון לדרום כנ"ל.

ועוד יש לדעת. שמסכת התהפכות המוחין, אין המוחין נשלמים אלא על ידי הכלי שהיה להם מקודם הכרעת הקו האמצעי. וד"ש דנפקי מיא מדרום, ונעאלין בגו צפון, משום שהכלי שהוא דרום, אינו יכול להשלים הג"ר שבמוחין דמים, עד שבאים בחזרה אל הכלי שלהם, שהוא צפון, ומצפון נגדי מיא, כי בצפון מקבלים

נאמר על ההמשכה של מין הא' הנ"ל, שאז הוא **לח**, דהיינו שנמשך ממעלה למטה כמו נוזלים. ואז הוא **קר**, שפירושו שורש לדינין דכזורא, שאם ימשיך ההמשכה דימין הב' תתגבר הקרירות הזו שבו, ויקפאו המים, אבל כל עוד שהוא בהמשכה דימין הא', אינם נקפאים אלא נוזלים, והם רק קרים, שהוא שורש לקפאון. והנה נתבאר למה המים הנמשכים מנקודת השורק הם **קר ולח**.

ועם זה תבין ג"כ למה שינה כאן הזהר משאר המקומות, לומר שדרום ה"ס אש, וצפון ה"ס מים. הוא מפני שהדרום נמשך מנקודת התולם, שהוא אש, דהיינו הם ויבש כמבואר לעיל. והצפון נמשך מנקודת השורק, שהוא מים, דהיינו קר ולח. כמבואר. ומ"ש, שדרום הוא חסד ובחי' מים, וצפון הוא דין ובחי' אש, יתבאר מיד לפנינו.

ועתה נבאר נקודת החירק. כי מטבע נקודת השורק, שאחר שהשלימה ההמשכה דימין הא' הנוכרת, היא ממשיכה ההמשכה דימין הב' הנוכרת, המביאה אותה לידי מחלוקת עם נקודת התולם, שאז נקפאים בה האורות, ונסתמת. ואז ז"א עולה למ"ן לבינה, שיש בו מסך דבחי"א, המכונה מסך דחירק. אשר מסך זה ממעט את נקודת השורק מג"ר לו"ק, (במ"ש בפ' לך דף י"ג ד"ה ונתבאר עש"ה) שע"ז נכנע נקודת השורק, תחת נקודת התולם, ונעשה שלום ביניהם, דהיינו שמקיים הארת שניהם, אלא שהימין שהוא דרום, יאיר ממעלה למטה והשמאל שהוא צפון, יאיר ממטה למעלה בלבד. כמ"ש לעיל (ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת ע"ש) ונמצא בזה שנתחלפו המוחין, כי המים שהיו בצפון בבחי' קר ולח באו עתה לדרום, שמושפעים שם מלמעלה למטה, כנ"ל. והאש שהיתה בדרום באה לצפון, משום המסך דחירק שמיעט אותו מג"ר לו"ק, ויש בו דינין דמסך ואין המוחין שבו נוזלים ממעלה למטה, וע"כ הוא **הם**, מחמת הדינין דנוקבא שבמסך דחירק, והוא **יבש**, שאינו משפיע עוד מלמעלה למטה, אלא ממטה למעלה בלבד. הרי שמחמת הכרעת הקו האמצעי, נתחלפו המוחין, שהאש שהיתה בדרום באה לצפון, והמים שהיו בצפון באו לדרום.

ותדע שהתחלפות זו שאמרנו, הוא רק בפנימיות דהיינו במוחין שנקראים **אש ומים**.

(דפו"י דף כ"ד ע"א)

מז

וארא

מב) כגוונא דא, צפון עביד דהבא. ^פ דמסטרך דתוקפא דאשא, אתעביד דהבא. והיינו דכתיב, ^ו מצפון זהב יאתה. ^י דאש אתאחיד בעפר, ואתעביד דהבא. והיינו דכתיב, ^ט ועפרות זהב לו. ונזא דא, שנים כרובים זהב.
מג) מים אתאחיד בעפר, וקרירותא ^י בלחותא עביד כסף, השתא ^א הא עפר אתאחיד בתרין סטרין, בזהב ובכסף, ואתיהיב בעיניהו. רוחא אחיד למים, ואתחיד ^ב לאש, ואפיק תרין פחד, דאיהו ^ט עין נחשת קלל. ועפר דקאמרן, פד איהו בלחודוי, ביבישו וקרירו דיליה, ^ב נפיק ברזל, וסימניך, ^א אם קהה הברזל וגו'.

מסורת הזהר (ו) (איוב ל"ז) ח"ב קלה. ת"ז תנ"ה פח. ט) (איוב כ"ח) (מקץ ל"ח צ"ד. ת) (יחזקאל א') ב"ב מ"ב צ"א. א) (קהלת ט').
חלופי גרמאות צ ל"ג כגונא דא. ק סטרא. ר אש. ט ועביד. ת ולחותא. א הוא. ב נפקי.

מאמר

הסולם

ד' יסודין ארבע

מקבלים שלמותם. וכן במוחין דאש שבכלי דצפון, נפיק אשא מצפון ועאל בתוקפא דדרום, כדי להשתלם שם. כי הדינין דנוקבא אין להם גילוי בכלי דדרום, משום שהמסך נמצא שם למטה מן הכלים דכתר וחכמה שהם הכלים דימין ודרום כנ"ל, ואין עוביות המסך יכול לפגום משהו למעלה ממקומו. וע"כ ומדרום נפיק תוקפא דחמימותא אצמא. שבהיותם באים מדרום, אין בהם שום פגם כמבואר. בגין דקודשא בריך הוא, שה"ס קו אמצעי, אוזיף דא בדא, ששואל משלימות הדרום ונותן לצפון ושואל משלימות של צפון ונותן לדרום. וכן להיפך. אכן רוח ומזרח וכן עפר ומערב, אין שום הפכיות בהם בין אור לכלי, משום שבאים שניהם אחר הכרעת קו אמצעי, וע"כ אין ענין התהפכות המוחין נוהג בהם, ואין סבה שתהיה השתנות בין אור לכלי. ולפיכך, רוח ומזרח שניהם, הם וזה, כי להיותו קו אמצעי, הוא נושא למסך דחירק, שבו דינין דנוקבא הנקראים הם. ויש בו הארת ג"ר שמושפעים ממעלה למטה, הנק' אה, משום שהשלים הג"ר בימין ושמאל דבינה, בסוד תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא, כנ"ל (בראשית א' דף רפ"ז ד"ה תלות). ועפר ומערב, שניהם הם קר ויבש. משום שהמלכות, הנקראת עפר ומערב, נבנית מקו שמאל דבינה, מבחינת הכלי שבו, הנקרא צפון שהוא קר. ומשום שהיא נקבה, שיש בה דינין דנוקבא, היא צריכה לקבל מיתוק מבחינת הכלי שבימין דבינה, הנקרא דרום, שהוא יבש. וכאן בעפר ומערב אין הפרש בין מוחין לכלי כלל, כי שניהם מקבלים מבחינת דרום וצפון שהם כלים. (כמ"ש באות מ')

והוא מטעם שהמלכות היא רק בחינת כלי, והאור שבה אינה של עצמה אלא מז"א, (דפני' דף כ"ד ע"א *) (דף כ"ד ע"ב)

אבל ברוח ומזרח, יש הפרש בין מוחין לכלי, כי המוחין שבו הנקרא רוח מקבל מימין ושמאל הנקראים אש ומים שהם מוחין. כמ"ש (באות ל"ט) והכלי שבו הנקרא מזרח מקבל מימין ושמאל הכלים הנקראים צפון ודרום, שהם כלים. כמ"ש (באות מ"א).

מב) כגוונא דא צפון וכו': כעין זה, עושה הצפון את הזהב. כי מצד תוקף האש, נעשה הזהב. והיינו שכתוב, מצפון זהב יאתה. כי האש נאחו בעפר ונעשה זהב. והיינו שכתוב, ועפרות זהב לו. וז"ש שנים כרובים זהב.

פירוש, כי האש ה"ס הדינים של הקטנות דבינה, וכשמתחברת האש הוה עם העפר יורד המסך ממקום בינה בחזרה למקומו, ומתגלה החכמה בעפר, שה"ס המלכות. וה"ס הזהב. וז"ש מצפון זהב יאתה. כי שם מלובשת האש. כנ"ל. וז"ש שנים כרובים זהב. דהיינו שנמשכו בהם המוחין דחכמה הנק' זהב. אמנם בלי עפר אין זהב, כי אין החכמה מתגלה זולת במלכות, כנודע, וז"ש, ועפרות זהב לו.

מג) מים אתאחיד בעפר וכו': מים נאחזים בעפר, וקרירות של העפר בלחות של המים עושה כסף, שה"ס אור החסדים שבדרום המושפע ממעלה למטה, וכשמתחבר עם הקר ויבש שבעפר, מתבטל היבש שבעפר, ונעשה לת, דהיינו נזלים ממעלה למטה, ומדרגה זו של העפר נקרא כסף. עתה הרי העפר נאחו בב' הצדדים, בזהב ובכסף, וניתן ביניהם. הרוח אוחו במים ואוחז באש, להיותו קו אמצעי כנ"ל, ומוציא את שניהם כאחד, שהוא נקדא עין נחשת קלל. ועפר, כשהוא בפני עצמו בקר ויבש שבו, כמו שאמרנו, יוצא ממנו ברזל. וסימניך אם קהה הברזל. והעפר שהיא המלכות, נקראת יד כהה. (מנחות לו.) כי המלכות ה"ס תפלה של יד, כנודע.

והאי

וארא

מד) והאי עפר, אתאחיד בכלהו, וכלהו עבדין ביה פגוונא דלהון. ת"ת, בלא עפר, לית זקב וכסף ונחשת, דהא כל חד וחד אוזיף לחבריה מדיליה, לאתקשרא דא בךא. ואתאחיד עפר בכלהו, בגין דתריין סטריין אחידן ליה, אשא ומיא. ורוחא אתקריב ביה, בגין אלין תריין ועביד ביה עבידתא.

מה) אשתכח, דכד אתחבר עפרא בתדיהו, עביד ואוליד עפרא דאתרנין, פגוונא דלהון. פגוונא דזקב, אוליד עפרא ^א סוספיתא ירוקא, דאיהו פגוונא דדחבא ממאש. פגוונא דכסף, אוליד עופרת. פגוונא דנחשת ^ה עילאה, אוליד ^ה קסיטרא דאיהו נחשת זוטא. פגוונא דברזל, אוליד ברזל, וסימנף ^ה ברזל בברזל יחד.

מו) תא תזי, אש רוח מים ועפר, בלהו אחידן דא בךא, ואתקשרן דא בךא. ולא ^ה הוי בהו פרודא. ועפר דא, כד איהו אוליד לבתר, לא מתקשרן דא בךא באינון עלאי, כמה דאתאמר, ^ה ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, באלין הוי פרודא.

מז) בגין דהא עפר, כד איהו אוליד בחילא דתלת עלאי, אפיק ארבעה נהרין, דתמן משתכחי אבני יקר, ובאתר חד אינון, דכתיב שם הבדלח ואבן השהם. ואלין אבני יקר אינון תריסר, ואינון לארבע סטרי עלמא, לקביל תריסר שבטין, דכתיב ^ה והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתים עשרה על שמותם. ואלין תריסר בקר, דאינון תחות זמא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר (ב) (משלי כ"ז). ג (בראשית ב') לעיל אות ט"ז צ"ג. (משמות כ"ח) ויחי קמ"ג צ"ג. דרך אמת ה' וזהם. ו' סוג.

ג ל"ג וחד, ד ואחרון, ה ל"ג עלאה, ו הוו וליג בהו.

הסולם

ד' יסודין ארבע

וסימנך, ברזל בברזל יחד. שמשמע שיש שני מיני ברזל.

מו) תא הוי אש וכו': בוא וראה, אש רוח מים עפר, כולם אחוים זה בזה ונקשרים זה בזה, ואין בהם פירוד. ולפיכך גם זהב כסף ונחשת שיצאו מהם אין בהם פירוד. אבל עפר זה, כשהוא מוליד אחר כך, דהיינו הסוספיתא דדחבא העופרת הבדיל והברזל, הם אינם מתקשרים זה בזה כאלו העליונים, דהיינו זהב כסף נחשת שיצאו מאש מים ורוח המחוברים בעפר, כמש"א, ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים, ובאלו יש פירוד.

מז) בגין דהא עפר וכו': כי כשהעפר הוליד ככת ג' עליונים, כשהוא לעצמו, הוציא ארבעה נהרות, ששם נמצאים אבנים יקרות, ובמקום אחר הם, דהיינו בנהר פישון בלבד, שיצא מכח האש שבעפר. שכתוב שם הבדלח ואבן השהם. ואלו אבני יקר הן י"ב, והן ל' רוחות העולם, ג' לכל צד, כי כשנכלליון זה בזה יש בהן רק ג' לכל אחד מאש מים רוח עפר, ולא ד' לכל צד, משום שהעפר אינו מאיר מעצמו כלום, אלא רק מקבל בלבד. והם כנגד י"ב

מסורת הזהר

מאמר

מד) והאי עפר אתאחיד וכו': ועפר הזה נאחו בכולם, דהיינו באש רוח מים, וכולם עושים בו בדומה להם, שהאש מוציא בו זהב, שהוא דומה לו. וכן המים הוציאו בו כסף שהוא דומה לו. וכו'. בוא וראה, בלי עפר אין זהב כסף ונחשת, כי כל אחד ואחד משאיל לחבירו משלו, כדי להתקשר זה בזה. והעפר נאחו בכולם, משום ששני הצדדים אש ומים נאחו בו, שהקר שבו נאחו במים והיבש שבו נאחו באש. והרוח שהוא ז"א נקרב אליו, משום שהוא כולל אלו השנים אש ומים, ועושה בו מעשהו. כי גם הרוח כולל אש ומים. שהחם שבו הוא מאש, הלח שבו הוא ממים.

מה) אשתכח דכד אתחבר וכו': נמצא, כשהעפר התחבר עמהם, עם אש מים רוח, שהוציאו בו זהב וכסף ונחשת, השיג העפר כח. והעפר עשה והוליד מתכות אחרות בדומה להם לזהב כסף ונחשת. וכעין הזהב, מוליד העפר פסולת הזהב, שהוא ירוק כמו זהב ממש. וכעין הכסף, הוא מוליד עופרת, הדומה לכסף. וכעין הנחשת העליון, הוא מוליד בדיל, הנקרא נחשת קטן. וכעין הברזל, הוליד ברזל אחר, (דפ"ו דף כ"ד ע"ב)

יה

וארא

מח תא תזי, פל ארבעה סטרין עלאין דקאמרן, אף על גב דמתקשרן דא בְּדָא, ואינון קיומא דלעילא ותתא, קיומא דעלמא יתיר רוח, בגין דכלא קיימא בגיגיה, ונפשא לא קיימא אלא ברוחא, דאי גרע רוחא אפילו רגעא תדא, נפשא לא זכילת לאתקיימא, ורזא דא כתיב, ^ו גם בלא דעת נפש לא טוב. נפשא בלא רוחא לאו איהו טוב, ולא זכלא לאתקיימא.

מט ותא תזי, אינון תריסר דקאמרן, דאינון תריסר אכנין, אינון תריסר בקר, דתחות ימא. בגין פה, נטלו י אינון תריסר נשיאים, ^ו פל הבקר לעלה שנים עשר פרים וגו'. וכלא רזא עלאה הוא, ומאן דיִשגח במלין אלין, ישגח ברזא דחכמתא עלאה, ^ו דעקר דכלא ביה.

נ אמר רבי שמעון, הא דאמר ר' חזקיה, דכד ברא קודשא בריה הוא לאדם, מעפרא דמקדשא דלתתא אתברי, מעפרא דמקדשא דלעילא אתיהיב ביה נשמתא. כמה דכד אתברי מעפרא דלתתא, אתחברו ביה תלת ^ו סטרא יסודי עלמא. הכי נמי כד אתברי מעפרא דלעילא, אתחברו ביה תלת סטרי יסודי עלמא, ואשתלים אדם. ותיינו דכתיב, ^ו אשרי אדם לא יחשב יי' לו עון ואין ברוחו רמיה. אימתי לא יחשב יי' לו עון, בזמן דאין ברוחו רמיה.

נא תא תזי, משה אשתלים יתיר מאבְּהוּן, בגין דמליל עמיה קודשא בריה הוא, מדרגא עלאה יתיר מפלהו, ומשה פנימאה דבי מלכא עלאה תנה, ועל דא כתיב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו', והא אוקימנא מלי.

מסורת הזהר (ה) (משלי י"ט) ח"ג מט: ו (במדר ז') (תהלים ל"ב) לעיל את ל"ב.
חלופי גרסאות I מוסף כל אינון, ח דעקרא. ט סטרין.

מאמר

הסולם

ד' יסודין ארבי

לקחו אותם י"ב הנשיאים, שנאמר, כל הבקר לעולה שנים עשר פרים וגו'. והכל סוד עלין הוא. ומי שיסתכל בדברים אלו, יבין בסוד חכמה עליונה שבה עיקר הכל.

ג אמר ר' שמעון זכו: אר"ש, זה שאמר ר' חזקיה, כשברא הקב"ה את האדם, דהיינו גופו, נברא מעפר בית המקדש שלמטה, שהוא המלכות, הנה מעפר בית המקדש של מעלה, שהיא הבינה, ניתנה בו הנשמה, וכמו כשברא מעפר שלמטה נתחברו בו, בעפר ג' בחינות יסודות העולם, שהם אש רוח מים של מטה, כך כשנברא מעפר של מעלה, נתחברו בו, בעפר הזה, ג' בחינות יסודות העולם, אש רוח מים של מעלה, והאדם נשלם בגוף ונשמה. והיינו שכתוב, אשרי אדם לא יחשב ה' לו עון ואין ברוחו רמיה, מתי לא יחשב ה' לו עון, בזמן שאין ברוחו רמיה, דהיינו שיש לו נשמה מבינה.

נא תא חזי משה, זכו: בוא וראה, משה נשלם יותר מן האבות משום שדיבר עמו הקב"ה

י"ב שבטים, שכתוב, והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שנים עשרה על שמותם. ואלו הם י"ב בקר העומדים תחת הים שעשה שלמה (מלכים א' ז' כ"ה).

מח תא חזי, כ"ו זכו: בוא וראה, כל ארבע בחינות שאמרנו, אף על פי שמקושרים זה בזה, והם קיומו של העולם, מכל מקום, קיום העולם בעיקר הוא הרוח, משום שהכל מתקיים בשבילו, והנפש אינה מתקיימת אלא ברוח, שאם יחסר הרוח ממנה, אפילו רגע אחד, אין הנפש יכולה להתקיים וזה סוד שכתוב, גם בלא דעת נפש לא טוב, והדעת הוא קו אמצעי שנקרא רוח. כי נפש בלא רוח אינה טובה, ואינה יכולה להתקיים.

מט ותא חזי אינון זכו: ובוא וראה, אלו י"ב שאמרנו שהם י"ב אבנים, הם שני עשר בקר שמתחת הים שעשה שלמה, כי הנוקבא נקדאת ים, והיא עומדת על י"ב בקר שהם ארבע בקר הכלולים כל אחד מג', שבעולם הבריאה, ומכונים בקר, להיותם בעיקר בשליטת השמאל, שנאמר ופני שור משמאל. ומשום זה (דפ"י דף כ"ד ע"ב)

יט

וארא

נד לכן אמר לבני ישראל אני יי' והוצאתי אתכם. רבי יהודה אמר, האי קרא אפקא הוא, דכתיב והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים בקדמיתא, ולבתר והצלתי אתכם מעבודתם, ולבתר וגאלתי אתכם, הוה ליה למימר מעיקרא וגאלתי אתכם, ולבתר והוצאתי אתכם. אלא, עקרא דכלא בקדמיתא, ידבעא קב"ה לבשרא לון בשבחה דכלא בקדמיתא.

נג אמר רבי יוסי, והא שבחא דכלא, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים, ונאמר ליה לבתר. א"ל, בההוא זמנא, לית להו שבחא אלא יציאה. דחשיבי דלא יפקון מעבודתהון לעלמין, בגין דהוו חמאן תמן ודכל אסירי דהוו בינייהו מקשרו לון בקשרא דתרשי, ולא נכלין לנפקא מבינייהו לעלמין. ובגין פה, מה דחביב עליהו מכלא, אתבשרו ביה.

נד ואי תימא אע"ג דנפקו, הא דילמא יזלון בתרייהו לאבאשא לון, כתיב והצלתי אתכם מעבודתם. ואי תימא הא יפקון וישתזבון, ולא יהא לון פריקא, ת"ל וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ואי תימא לא יקבלם, הא כתיב ולקחתי. ואי תימא כשיקבלם לא יביאם לארץ, הא כתיב והבאתי אתכם וגו'.

ק רעיא מהימנא

נה ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים וידעתם פי אני יי' אלהיכם וגו'. פקודא דא קדמאה דכל פקודין. ראשיתא קדמאה דכל פקודין, למנדע ליה לקב"ה בכללא. ומאי בכללא. למנדע דאית שליטא עלאה, דאיהו

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

י ואחר כך. כ בעא. ל אמר. מ אלא. נ כל. ס מקשרי. ע דהא נפקו (נ"א יפקו) חיליהון בתרייהו. פ מוסיף זילון

ח ח"ב כה. כו. ח"ג צה. טו ח"ב כד; כה. חיליהון. צ ל"ג מן ואי תימא עד סוף האות. ק ל"ג רעיא מהימנא. ר ל"ג מאי בכללא. דרך אמת ז בהקדמת חלק ראשון י"ד ע"ב.

הסולם

מאמר

והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי יפה מכולם הוא, ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלקים. ועם זה, אמר להם זה אחר כך. אמר לו, בזמן ההוא, לא היה להם דבר יפה יותר מיציאה, כי חשבו שלא יצאו מעבודתם לעולם, כי היו רואים שם, שכל האסורים שהיו ביניהם, היו מקשרים אותם בקשרים של כשפים, ולא יכלו לצאת מביניהם לעולם, ומשום זה, מה שחביב עליהם יותר מכולם, נחבשו בו תחלה.

נד ואי תימא אע"ג זכו: ואם תאמר אע"פ שיצאו ממצרים, יכול להיות, שילכו אחריהם להרע להם, על זה כתוב, והצלתי אתכם מעבודתם. ואם תאמר, שיכול להיות שיצאו וינצלו, אבל לא תהיה להם גאולה, תלמוד לומר, וגאלתי אתכם בזרוע נטויה. ואם תאמר שלא יקבלם לו לעם, על זה כתוב ולקחתי. ואם תאמר, כשיקבלם לעם, לא יביאם לארץ

הקב"ה ממדרגה יותר עליונה מכולם, ממדרגת האבות, ומשה, היה פנימי של בית המלך שהוא ז"א, דהיינו שהיה מבחינת הדעת, שהיא פנימיות ז"א. ועל כן כתוב, וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב וגו'. וכבר בארנו הדברים.

מאמר והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי

נד לכן אמר לבני ישראל וגו': ר' יהודה אמר מקרא זה הפוך הוא. שכתוב, והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים מתחילה, ואח"כ, והצלתי אתכם מעבודתם, ואח"כ וגאלתי אתכם. והרי היה לו לומר מתחילה, וגאלתי אתכם, ואח"כ והוצאתי אתכם. ומשיב, אלא עיקר הכל אמר מתחילה, כי רצה הקב"ה לבשר להם מתחלה את היפה מכולם, דהיינו היציאה ממצרים.

נג אמר ר' יוסי זכו: אר"י, והרי

(דפו"י דף כ"ד ע"ב *) דף כ"ה ע"א

וארא

רבון עלמא, ובקרא עלמין פלהו, שמאי וארעא וכל חיליהון. ודא איהו בכללא. וסופא דכלא בפרט, למנדע ליה בפרט.

נו) וכלל ופרט איהו רישא וסופא רזא (ד) דכר ונוקבא (ה) פחדא, ואשתכח בר נש בהאי עלמא, דאתעסק בכלל ופרט, א בר נש בהאי עלמא איהו כלל ופרט. תקונא דהאי עלמא, איהו כלל ופרט. בג"כ, ראשיתא דכללא, למנדע דאית שליט ודיין על עלמא, ואיהו רבון כל עלמין. ובקרא ליה לבר נש מעפרא, ונפח באפוי נשמתא דחיי, ודא איהו באורח כלל.

נד) כד נפקו ישראל ממצרים, לא הוו נדעי ליה לקב"ה, פיון דאתא משה לגבייהו, פקודא קדמאה דא אולף לון, דכתיב, וידעתם כי אני יי אלהיכם המוציא אתכם וגו'. ואלמלא פקודא דא, לא הוו ישראל מהימנין, בכל אינון נסין וגבורין דעבד לון במצרים. פיון דידעו פקודא דא באורח כלל, אתעבידו להון נסין וגבורין.

נה) ולסוף מ' שנין, דקא אשתדלו בכל אינון פקודין דאורייתא, דאולף לון משה, בין אינון דמתנהגי בארעא בין אינון דמתנהגי לבר מארעא, פדיון, אולף לון באורח פרט. הה"ד וידעת היום והשבות אל לבבך, היום דדייקא,

מסורת הזהר (י) (רבינו ד) הקשהו קס"א צ"ד.
ח' ל"ג ופרט. ת ל"ג כחרא, א ל"ג בנוש, ב מוסיף דאית לך, ג ל"ג על עלמא. ד דאולף. ה ואולף. ו דמנהגי. ז דמנהגי, ח דווקא.

דרך אמת (ח) ויהי רמז ע"ב.

הסולם

מאמר כ"ל ופרט
נד) כד נפקו ישראל וכו': כשיצאו ישראל ממצרים, לא היו יודעים את הקב"ה. כיון שבא אליהם משה, למד אותם מצוה ראשונה הוה, שכתוב, וידעתם כי אני ה' אלקיכם המוציא אתכם וגו'. ולולא מצוה הזו, לא היו ישראל נאמנים לה', גם אחר כל אלו הנסים והגבורות שעשה להם הקב"ה במצרים. לאחר שידעו מצוה זו בדרך כ"ל, נעשו להם נסים וגבורות שכבר היו בטוחים, שיאמינו בה' על ידיהם. כמ"ש וירא ישראל וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. (שמות י"ד ל"א).

נה) ולסוף מ' שנין וכו': ולסוף ארבעים שנה, שכבר השתדלו בכל המצות שכתורה שלמד אותם משה, בין אלו שנוהגים בארץ בין אלו שנוהגים בחוץ לארץ, אז למד אותם בדרך פרט, ז"ש, וידעת היום והשבות אל לבבך, היום, בדיוק, מה שלא היה להם רשות לדעת מקודם לכן, כי הויה הוא האלקים, זהו ידיעה בדרך פרט. במלה זו, פרט, כמה סודות וסתרים יש בה. וכתוב הזה, ה' הוא האלקים, עם כתוב זה שמקודם, דהיינו וידעתם כי אני ה' אלקיכם, הכל דבר אחר, אלא זהו בכ"ל, וזהו בפרט.

מאמר כ"ל ופרט
נאמר
לארץ, ע"ז כתוב, והבאתי אתכם אל הארץ וגו'.

נה) ולקחתי אתכם וגו' אני ה' אלקיכם וגו': מצוה זו, היא הראשונה לכל המצות, כי התחלה ראשונה של כל המצות, הוא, לדעת את הקב"ה בבחינת כ"ל. שואל, מהו כלל. ומשיב, הוא, לדעת שיש מושל עליון, שהוא ארון העולם, וברא כל העולמות, שמים וארץ וכל צבאם. וזה הוא כ"ל. וסוף הכל הוא בפרט, דהיינו לדעת אותו בפרט.

נו) וכ"ל ופרט איהו וכו': וכלל ופרט, הוא ראש וסוף, והם סוד דכר ונוקבא, שהם זיון, כאחד. כי ז"א נקרא כ"ל, והנוקבא נקראת פרט. (שמות אות י"ט, ע"ש בהסולם) ונמצא האדם בעולם הזה, העוסק במצות, שעסק בכלל ופרט, שהם ראש וסוף של המצות. ונמצא האדם בעולם הזה, שהוא כלל ופרט. כלומר, שצריך להשתלט בשניהם. ותקון עולם הזה הוא כלל ופרט, שהכלל שהוא ז"א, יהיה מיוחד בנוקבא, שהיא פרט, משום זה תחלת הכל, לדעת שיש מושל ודיין בעולם, שהוא ארון כל העולמים, וברא את האדם מעפר, ונפח באפיו נשמת חיים, שזה הוא בדרך כ"ל.

(דפו"ו דף כ"ה ע"א)

ביאור

כא

וארא

מה דלא תהו רשו מקדמת דנא. פי יי' הוא קאלהים, דא באורח פרט, במלה דא, פמה רזין וסתרין אית ביה. ונדא, ונתהו דקדמימא, פלא מלה תדא, דא בכלל, ונדא בפרט.

נט) ואי תימא, הא פתיב, יקראת יי' ראשית דעת. תירוץא, דא באורח פרט, למנדע מאן איהו יקראת יי'. ואע"ג דאית ליה לבר נש לדחלא מניה, עד לא ינדע, אכל הכא פתיב ראשית דעת, למנדע ליה דהא איהו ראשיתא, למנדע ליה באורח פרט.

ס) בגין פה, פקודא קדמאה למנדע ליה לקב"ה בכלל ופרט, יברישא וקסופא. ורנא דא יאני ראשון ואני אחרון. אני ראשון בכלל, ואני אחרון בפרט. וכלא בכללא תדא, ורנא תדא. פין דינדע דא בכלל, ישלים כל שייפוי. ומאן אינון. רמ"ח פקודין, דאינון רמ"ח שייפין דבר נש. פין דאשתלים בהו

מפורת הזהר (משלי א') הקסו"ז ק"ג צ"ה. (ל' ישעיה מ"ד). ט ביה. י ל"ג תירוצא. כ ל"ג ח'. ל וברישא.

כלל ופרט

הסולם

מאמר

דקדמימא, כלל מלה חדא, דא בכלל ודא בפרט, כי כאן נאמר וידעת היום וגו' כי ה' הוא האלקים וגו' ושם נאמר ג"כ אותו הלשון, דהיינו וידעתם כי אני ה' אלקיכם, כי אין חילוק ביניהם, אלא מה ששם באה הידיעה מן הכלל, שהוא ז"א, וכאן באה הידיעה מן הפרט, שהוא המלכות, כמבואר. שם הוא התחלה, וכאן הוא הסוף והשלמות. **נט**) ואי תימא הא וכו': ואם תאמר, הרי כתוב, יראת ה' ראשית דעת. והמלכות שה"ס פרט, נקראת יראת ה', ועם זה נאמר בה ראשית. הרי שהפרט הוא ראשית, ולא הכלל. התירוץ הוא, שכאן המדובר בדרך פרט עצמו. כלומר בחי' ראשית של הפרט, שצריכים לדעת מתחילה מי הוא יראת ה'. אבל ראשית הכלל הוא הכלל ולא הפרט. ואע"פ שיש לאדם לירא ממנו, מטרם שידע וישיג את יראת ה', ולמה כתוב יראת ה' ראשית דעת, שמשמע שצריכים תחלה לדעתו. ומשיב, אבל כאן כתוב ראשית דעת, שפירושו, שתחילה יש לירא מפניו וע"י יראה באים לראשית דעת. ולדעת אותו, כי יראת ה' הוא ראשית, לדעת אותו בדרך פרט. כנ"ל.

ביאור המאמר. כבר ידעת שז"א נקרא כלל, והמלכות נקראת פרט. (כנזכר לעיל עש"ה בהסולם) והמוחין המקובלים מז"א הם אור החסדים. והמקובלים מהמלכות הם אור החכמה. (כמ"ש שם). ואומר הרעיא מהימנא, שמתחילה צריכים להמשיך מוחין מכל המדרגות דז"א שה"ס כלל, ולבסוף ממשיכים את החכמה מן הנוקבא, שה"ס פרט. אמנם פרט, אין הכוונה מן המלכות בלבדה, אלא כלל, פירושו מז"א לברו, ופרט, פירושו מז"א ומלכות ביחד, דהיינו כלל ופרט ביחד. וז"ש ביון דאתא משה לגבייהו פקודא קדמאה דא אול"ף לון, דכתיב וידעתם כי אני ה' אלקיכם וגו'. דהיינו שהמשיך לישראל מוחין דז"א מסוד הרעת, שעליו נאמר, וידעתם כי אני ה' אלקיכם שה"ס כלל, שהוא לשון עתיד, כי מוחין אלו הולכים ונמשכים תמיד בכל יום בכל תפלה ובכל מצוה עד שבאים על שלמותם, ואז אול"ף לון משה באורח פרט, זש"כ וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים וגו'. דהיינו לשון הוה, ורק היום, אחר שבאתם על שלמותכם ולא מקודם לכן. וז"ש וא"מ"א פקודא דא, דהיינו, לולא המוחין מדעת ז"א, שהמשיך אותם לישראל מתחילה, בסו"ה וידעתם כי אני ה' אלקיכם, לא הוה ישראל מהימנין בכלל אלו נסין וגבורין, שהיו אומרים שמעשה כישוף הוא, וכדומה. אלא על ידי שהשיגו המוחין מדעת דז"א, הכירו בהנסיים שמאת ה' הם באים, ובאו על ידיהם לאמונה שלמה. כמ"ש וירא וגו' ויאמינו בה' ובמשה עבדו. וז"ש, ודא, וההוא

(דפו"י דף כ"ה ע"א)

וארא

כב

על האי בכלל, פדין ינדע באורח פרט, דדא איהו אסוּוּתא לְכָלְהוּ, וינדע פל יומי שתא, דמתחברן למיחב אסוּוּתא לְכָל שייפין.

סא ׀ וְאִי תִימָא, פֿל יוֹמֵי שְׁתָּא, הִיךְ יִהְבִּין אַסוּוּתָא לְכָל שְׁיִיפִין. וְדֵאֵי הֵכִי הוּא עֵילָא וְתִתָּא, שְׁתָּא וְיוֹמֵי דִילִיָּה, יִהְבִּין אַסוּוּתָא לְכָל שְׁיִיפִין עֵילָא וְתִתָּא, ׀ דְשְׁיִיפִין אַרְיִקוּ בְרַבָּאן לְיוֹמֵי שְׁתָּא פְּדִין אַסוּוּתָא וְחִיִּין תְּלִיִין ׀ עֲלֵן מְלַעֲלָא, וְאַתְמַלְיִין מְכַלָּא. מֵאן גָּרִים לֹון. יוֹמֵי שְׁתָּא.

סב אֹוֶף הֵכִי נְמִי לְתִתָּא, ׀ פֿד בֵּר נֶשׁ יִשְׁלִים גּוֹפִיָּה בְּאִינוּן פֿקוּדִין דְּאוּרִיָּתָא לִית לָךְ פֿל יוֹמָא דְלֵא אֲתִיָּא לְאַתְבְּרָכָא ׀ מְנִיָּה, וְכֵד אִינוּן אַתְבְּרָכָאן מְנִיָּה, פְּדִין חִיִּין וְאַסוּוּתָא תְּלִיִין עֲלִיָּה מְלַעֲלָא. מֵאן גָּרִים לִיָּה. אִינוּן יוֹמֵי שְׁתָּא. ׀ יוֹמֵי שְׁתָּא, פְּמָה דְאַתְבְּרָכָאן מְלַעֲלָא מְרֹזָא ׀ דְאַדָּם. הֵכִי נְמִי אַתְבְּרָכָאן מִתְתָּא מְרֹזָא דְאַדָּם.

סג זִכְאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל בְּהֵאֵי עֲלֵמָא, בְּאַלִּין פֿקוּדִין דְּאוּרִיָּתָא, דְּאַקְרוּן אָדָּם, דְּכְתִיב. ׀ אָדָּם אַתָּם. אַתָּם קְרוּיִים אָדָּם, יוֹעֲכוּׁם לֵא אַקְרוּן אָדָּם. וְכִגִּין דְּיִשְׂרָאֵל אַקְרִי אָדָּם, ׀ אֵית לֹון לְאַשְׁתְּדֵלָא בְּאִינוּן פֿקוּדִין דְּאוּרִיָּתָא, לְמַהוּי פְּלָא חֵד, בְּרֹזָא דְאַדָּם.

חלופי גרסאות

ו ל״ג מן ואי תימא עד ודאי. ו ל״ג ותתא. ו מוסיף בזמנא דשייפין. ו עאלין. ו ל״ג כד. ו מוסיף מניה שתא אינון חר. ו ושאר עמין. ו מוסיף אינון אית.

מסורת הזהר

(ו) (יחזקאל ל״ד)

וזהו בימנו נתן שכרו ק ל״ג יומי שתא ; מוסיף יומי

ככל ופרט

השלמות, ומשפיעים אותם אל הפרט, שהוא השנה. ואז מתגלים המוחין **דפרט**. מי גרם להם לאיברים שיתמלאו מכל השלימות, ימי **השנה** הם שגרמו לזה. כי האברים באו להשלימה, ואם לא היתה השנה צריכה תקון, לא היו האברים, שהם צנורות השפע של ז״א, מתמלאים בשפע, ע״כ נחשב כאלו ימי השנה נתנו הרפואה וחיים אל האיברים.

סב אֹוֶף הֵכִי נְמִי וכו׳: אף כן הוא למטה, כשהאדם משלים עצמו באלו רמ״ח מצות עשה שבתורה, אין לך יום שלא יבא להתברך ממנו, מן האדם, וכשהם מתברכים ממנו, אז חיים ורפואה תלויים עליו מלמעלה, כלומר שאינם נמשכים אל המלכות, מטרם שהאדם משלים כל רמ״ח מצות עשה בשלימותם, ועד אז הם תלויים עליו מלמעלה. מי גרם לצנורות העליונים שהולכים ומתמלאים ברפואה וחיים, הם ימי השנה. כנ״ל. וע״כ נחשב כאלו ימי השנה נתנו להם הרפואה והחיים, כנ״ל. ימי השנה, כמו שמתברכים מלמעלה מסוד אדם, שהוא ז״א, כן הם מתברכים מלמטה מסוד אדם התחתון, ע״י המצות שהוא מקיים.

סג זִכְאִין אִינוּן יִשְׂרָאֵל וכו׳: אשרי הם ישראל, בעולם הזה, באלו המצות שהם מקיימים שנקראים משום זה **אדם**. שכתוב, אדם

הסולם

מאמר

המה האברים. הם רמ״ח מצות עשה, שהם רמ״ח אברים של נשמת האדם. שכל מצות עשה מתקן אבר שכנגדו בנשמת האדם. אחר שנשתלם בהם בזה **בכ״ל**, אז ידע בדרך **פרט**, דהיינו שימשיך הארת החכמה מן המלכות (כנ״ל בביאור המאמר) כי זה, דהיינו הפרט, הוא רפואה לכלם, וידע איך כל ימי השנה, דהיינו כל הספירות של המלכות שנקראת **שנה**, מתחברים לתת רפואה לכל האברים. שהם המצות. דהיינו שמשלימים אותם.

סא וְאִי תִימָא כ״ל וכו׳: ואם תאמר, כל ימי השנה איך נותנים רפואה לכל האיברים. שהרי המלכות שהי״ס **השנה**, אין לה מעצמה כלום. ולהיפך האיברים, שהי״ס הכלל, דהיינו רמ״ח צנורות השפע של ז״א, הם המשפיעים הכל אל המלכות. ומשיב, ודאי כן הוא למעלה ולמטה, דהיינו בז״ו ובאדם התחתון, **שהשנה** והימים שלה, שהם ספירותיה, נותנים רפואה לכל האיברים למעלה, בז״א, ולמטה, באדם, כי האברים משפיעים שפע ברכות לימי השנה, שהם ספירות המלכות שהיא הפרט, שבכל מצות עשה שהאדם מקיים ממשיך שפע ברכות מאבר, שהי״ס צנור אחד של ז״א, אל אחד מימי השנה, שהי״ס פרט, ואז רפואה וחיים תלויים עלינו מלמעלה עד שהאיברים מתמלאים מכל (דפו״י דף כ״ה ע״א * דף כ״ה ע״ב)

כד

וארא

וְהָיָה כִּי אֵיחָו אָטִים לְפָנָי מְלִין, וְיִבְגִין דָּא אָמַר, וְאִיךְ יִשְׁמַעֲנִי פְרַעָה, בְּעוֹד דְּמַלְהָ דִּילִי אֵיחָי בְּגִלוּתָא דִּילִיהּ, דְּהָא לִית לִי מְלָה. הָא אָנָּא קָלָא מְלָה בְּגַרְע, דְּאֵיחָי בְּגִלוּתָא, וְע"ד, יִשְׁתַּף קב"ה לְאַהֲרֹן בְּהַדְיָה.

סח ת"ח, כָּל זְמַנָּא דְּדַבּוּר הָוּה בְּגִלוּתָא, קָלָא אֶסְתַּלַּק מִנְיָה, וּמְלָה הָוּה אָטִים בְּלֹא קוּל, כִּד אָתָּא מִשָּׁה, אָתָּא קוּל. וּמִשָּׁה הָוּה קוּל בְּלֹא מְלָה, בְּגִין דְּהָוּה בְּגִלוּתָא, וְכָל זְמַנָּא דְּדַבּוּר הָוּה בְּגִלוּתָא, מִשָּׁה אָזִיל קָלָא בְּלֹא דַבּוּר, וְהָכִי אָזִיל עַד דְּקָרִיבוּ לְטוּבָא דְּסִיעִי, וְאֶתְיַהֲבַת אֲוִרְיָתָא, וּבְהַהוּא זְמַנָּא, אֶתְחַבֵּר קָלָא בְּדַבּוּר, וְכִדִּין מְלָה מְלִיל, הַה"ד, וְיִדְבֵּר אֱלֹהִים אֶת כָּל הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה. וְכִדִּין, מִשָּׁה אֶשְׁתַּכַּח שְׁלִים בְּמְלָה פְּדָקָא יְאוּת, קוּל וְדַבּוּר פְּחָדָא בְּשְׁלִימוּ.

סט וְעַל דָּא מִשָּׁה אֶתְרַעִים, דְּמַלְה גְרַע מִנְיָה, בְּרַהוּא זְמַנָּא דְּמַלְלִית לְאַתְרַעֲמָא עֲלוּי, בְּזְמַנָּא דְּכְתִיב, וּמֵאָז בָּאתִי אֶל פְּרַעָה לְדַבֵּר בְּשִׁמְךָ, מִיַּד וְיִדְבֵּר אֱלֹהִים אֶל מִשָּׁה. תָּא תְּוִי דְּהָכִי יְהוּא דְּשָׂרָא מְלָה לְמַלְלָא וּפְסִק לָהּ, בְּגִין דְּעַד לֹא מְטָא זְמַנָּא דְּכְתִיב וְיִדְבֵּר אֱלֹהִים וְגו'. אֶפְסִק וְאֶשְׁלִים קָלָא, הַה"ד וְיֵאמֶר אֱלִיו אָנִי ה'. בְּגִין דְּדַבּוּר הָוּה בְּגִלוּתָא, וְלֹא מְטָא זְמַנָּא לְמַלְלָא.

ע בְּגִינֵי פִה, מִשָּׁה לֹא הָוּה שְׁלִים מְלָה בְּקַדְמִיתָא, דְּדָאִיחָו קוּל, וְאֶתִי בְּגִין דַּבּוּר, לְאַפְקָא לִיהּ מִן גְּלוּתָא. בְּיִזְן דְּנַפְקָא מִן גְּלוּתָא, וְאֶתְחַבְּרוּ קוּל וְדַבּוּר

מסורת הזהר

ד' (שמות כז) ח"ב פב: פג: פד: פה: צ: קלת. ח"ג ז: קלג. ז"ח מ"א ט"ב ש"ז, ש"ח, ט"ד שכ"ח, ט) (שמות ה). ט) לעיל אות א' ח"ב כב: כג.

חלופי גרסאות

כ ל"ג איהו, ד ל"ג ובגין דא, ח יגרע, ו אשתף, ס ל"ג בגין; כיון, ע ל"ג אויל, פ כד, צ דמליל, ק ל"ג בזמנא, ר הוה, ט שרא, ת ופסקו, א דפסק ואשתלים מלה [אחרא], ב מוסיף ות"ח בגיכ, ג ל"ג מלה, ד מוסיף דהכי אתחזי דאיהו.

מאמר

הסולם

קול ודבור

היה קול בלא מלה, משום שהמלה היתה בגלות. וכל זמן שהדבור היתה בגלות הלך משה בבחינת קול בלא דבור, וכך הלך עד שקרבו אל הר סיני וניתנה התורה, בעת ההוא נתחבר הקול עם הדבור, דהיינו ז"א עם המלכות, ואז דיבר דבר, ז"ש וידבר אלקים את כל הדברים האלה. ואז נמצא משה שלם בדבור כראוי, כי קול ודבור היו ביחד בשלמות.

כתוב, לא איש דברים אנכי וגו', כי כבוד פה וגו', והקב"ה השיב לו, מי שם פה לאדם וגו', והוא אמר, ואנכי אהיה עם פיך, הכי יעלה על דעתך, שלא היה כן, ועתה אומר, ואני ערל שפתים, וא"כ היכן הוא הדבר שהבטיח לו הקב"ה מקודם, דהיינו ההבטחה, ואנכי אהיה עם פיר וגו'.

סז א"ל רזא איהו זכו: ומשיב, אלא הוא סוד. משה הוא קול, דהיינו ז"א שנקרא קול. והדבור, שהוא המלה שלו, דהיינו המלכות, היתה בגלות, וע"כ היה משה ערל פה לפרש דברים, ומשום זה אמר, ואיך ישמעני פרעה, בעוד שהמלה שלי, שהיא המלכות, היא בגלות שלה, ואין לי מלה, ואני קול בתוסר מלה, שהיא בגלות, וע"כ שיתף הקב"ה את אהרן עמו. במקום המלכות, שהוא שושבינא דמטרוניתא.

סט ועל דא משה זכו: ועל זה התלונן משה, על שהמלה חסרה ממנו. חוץ מומן ההוא שהמלכות דיברה לרגזו עליו, דהיינו בזמן שכתוב, ומאז באתי אל פרעה לדבר בשמך הרע לעם הזה וגו', מיד וידבר אלקים אל משה, שהמלכות, שה"ס מלה, הנקראת אלקים, דברה אליו קשות, כי דבור יורה לשון קשה, שרגזה עליו, על מה שאמר ומאז באתי אל פרעה וגו'. הרי שהמלכות התחילה לדבר עמו, אע"פ שהיתה בגלות. והוא מטעם, שהדיבור לא היה אלא להדאות רוגז. בוא וראה שכך הוא, כי הדיבור התחיל לדבר והפסיק, והקול שהוא ז"א, השלימו

סח ת"ח כ"ז זמנא זכו: בוא וראה, כל זמן שהדבור, שהוא המלכות, היה בגלות, נסתלק ממנו, מן הדבור, הקול, שהוא ז"א, והמלה היתה ערלה בלי קול, כשכא משה, בא הקול, כי היה מרכבה לז"א, שנקרא קול, ומשה (דפו"י דף כ"ה ע"ב)

כה

וארא

פחדא בטורא דסיני, אשתלים משה ואתסי, ואשתכח ופדין קול ודבור פחדא
ובשלימו.

עא תא חזי, כל יומין דהנה משה במצרים, דבעא לאפקא מלה מן גלותא,
לא מליל מלה, דאיהו דבור. פיון דנפק מן גלותא, ואתחבר קול בדבור,
ההוא מלה דאיהו דבור, אנהיג ודבר לון לישראל, אבל לא מליל, עד דקריבו
לטורא דסיני, ופתח באורייתא, דהכי אתחזי. ואי תימא, « פי אמר אלקים פן
ינחם העם, לא פתיב פי דבר, אלא פי אמר, דאיהו רעותא דלפא בפחשאי, והא
אוקימנא.

עב וידבר אלהים אל משה ויאמר אליו אני ה'. ר' יהודה פתח, « קמתי
אני לפתוח לדודי ודודי חמק עבר וגו'. קמתי אני לפתוח לדודי, דא קלא. תא
חזי, כנסת ישראל פד איהי בגלותא, קלא אסתלק ממינה, ומלה אשתכח ממינה,
כמד"א « נאלמתי דומיה. ואי אתער מלתא, מה פתיב, ודודי חמק עבר, דהא
קלא אסתלק ממינה, ופסקא מלה. ועל דא וידבר אלהים אל משה, שריאת
למלא, ופסק ושתיק. לבתר אשלים קלא ואמר ויאמר אליו אני ה'.

עג וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, ביעקב תוספת וא"ו, דאיהו
שלימו דאברהם, כמה דאתא אמר, אלהי אברהם אלהי יעקב, ביעקב

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א (שמות י"ג) ב (שה"ש ה') ח"ג רפו. ת"ז ת"ז ב (שמות י"ג) ג (תהלים ל"ט) ב"א של"ג צ"ג
ו ל"ג כד"ק ז ל"ג בשלימו. ח ל"ג דאיהו דבור. ט ל"ג
ואתחבר קול בדבור. י ל"ג דאיהו דבור. כ באשא. ל ל"ג
מן קמתי עד ת"ח. מ מניה. נ ל"ג מן מינה עד ואי.
מניה. צ כד"א. ק ל"ג שריאת למלא.
ס ל"ג מלתא. ע ל"ג קלא. פ ל"ג מינה;
ל) ויקרא י', נשא קליב ע"ב.

קול ודבור

הסולם

מאמר

רצון הלב בדממה, הנקרא אמירה, כמו ויאמר
המן בלבו, וכבר בארנוה.
עב וידבר אלקים וגו' אני ה': ר'
יהודה פתח, קמתי אני לפתוח לדודי ודודי חמק
עבר וגו'. קמתי אני לפתוח לדודי, והו
הקול, שהוא ז"א, שהוא דודה של המלכות, בוא
וראה, כנסת ישראל, שהיא המלכות, כשהיא
בגלות, הסתלק הקול ממנה, והמלה השתכחה
ממנה, כמש"א נאלמתי דומיה. ואם התעורר
הדבר. דהיינו שנתעוררה לדבר, מה כתוב,
ודודי חמק עבר, כי הקול הסתלק ממנה, ונפסקה
המלה. ועל זה וידבר אלקים אל משה,
שהתחילה לדבר, ופסקה ושתקה. ואח"כ השלים
הקול, שהוא ז"א, ואמר ויאמר אליו אני הוי"ה.
עג וארא אל אברהם וגו' ואל
יעקב: ביעקב כתוב תוספת ו', שנאמר ואל
יעקב, להורות שהוא בחיר שבאבות. כי הו'
מורה על ת"ת, שהוא קו אמצעי דז"א, שיעקב
היה מרכבה אליו, ואברהם ויצחק, הם ב' הקוין
ימין ושמאל דז"א, ששלימותם תלויה בקו
אמצעי שהוא יעקב. כמש"א אלקי אברהם אלקי
יצחק ואלקי יעקב, שביעקב נאמר תוספת ו'.
אמר

השלימו, זהו שמסיים הכתוב ויאמר אליו אני
ה'. אשר ה' הוא ז"א. והוא משום שהדבור היה
בגלות, ועוד לא הגיע זמנו לדבר. וע"כ דיבר
עמו ז"א.
ע בניני כך משה וכו': משום זה,
משה לא היה שלם מתחלה, שיהיה לו מלה,
שהיא המלכות, שהוא קול הצדין למלה, והוא
בא בשביל הדבור, להוציאו מן הגלות. כיון
שיצא מן הגלות והתחברו הקול והדבור ביחד
בהר סיני, (כנ"ל) נשלם משה ונרפא מן ערל
שפתים שלו, ואז נמצא קול ודבור יחד בשלמות.
עא תא הוי כ" וכו': בוא וראה, כל
הימים שהיה משה במצרים, שרצה להוציא את
המלה מן הגלות, לא דיבר המלה, שהיא
הדבור. כיון שיצא מן הגלות, והתחבר קול
ודבור, מלה ההיא שהיא דבור, דהיינו המלכות,
נהיג וניהל את ישראל, אבל לא דיבר עד
שקרב ישראל אל הר סיני, ופתח בתורה, שכך
ראוי להיות. ואם תאמר, הרי כתוב, כי אמר
אלקים פן ינחם העם, והשם אלקים יורה על
מלכות, הרי שדיבר קודם מתן תורה. ומשיב,
אלא כי אמר, אינו דיבור בפה, אלא שהיא
(דפו"י דף כ"ה ע"ב *) דף כ"ז ע"א

כו

וארא

תוספת וא"ו. ואמר רבי יוסי, אי הכי, הא פתיב א' אני ה' אלהי אברהם אביך ואלהי יצחק, הא ביצחק תוספת וא"ו.

עד אמר ליה, שפיר הנה, בגין דיעקב הנה קיים, ואכליל ליה ליעקב ביצחק, דאתחשכו עיני, והנה פמת, דהא בעוד דב"נ איהו קיים בהאי עלמא, לא אדפר עלוי שמא קדישא, ועל דא אכליל ליה ביצחק. השתא דמית יעקב, אתא מלה באתריה. הה"ד וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב, בתוספת ו'.

עה באל שדי: אתחזינא להו, מגו אספקלריא דלא נהרא. ולא אתחזינא מגו אספקלריא דנהרא. ואי תימא דהא אשתמשו בנוקבא בלחוד ולא יתיר. תא תוי, דלא אתפרשן לעלמין, הה"ד וגם הקימותי את בריתי אתם, דהא ברית אתחבר עמה.

עו מקב"ה אית ליה לבר נש למילף, דהא איהו קאמר דלא פריש לון, דכתיב באל שדי, וכתיב וגם הקימותי את בריתי אתם, בגין לקיימא קיומא ביחודא חד, וגם הקימותי את בריתי אתם וגו'. הא אתמר, מאן דזכי לברית, זרית לארעא.

עז רבי תייא ורבי יוסי, הוו שכיחי יומא חד קמיה דרבי שמעון, פתח רבי שמעון ואמר, גורו לכם מפני חרב פי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שדין פתיב. גורו לכם מפני חרב, מאן חרב. דא חרב נוקמת נקם ברית, דהא האי חרב קאים לאסתכלא מאן דמשקר בברית, דכל מאן דמשקר בברית, נוקמא דנקמין מניה, האי חרב הוא.

מסורת הזהר

חלופי גרמאות

(ד) (בראשית כ"ח) וירא ליה צ"ג ז"ח כ"ח ט"ד של"ג. ר איל. ו דהוה מית וליג דאתחשכו עיני והוה כמת.
(ה) (איוב י"ט) ח"ג נב: ו (ויקרא כ"ז) נח נ"ט צ"ג.
דרך אמת מן ועי ריש פרי נח בתוספתא בתר דאתקיד חשיב כמת.

מאמר

הסולם

קול ודבור

מנוקבא, כלפי האבות, לעולם. וז"ש, וגם הקימותי את בריתי אתם, כי הברית, שהוא יסוד דז"א, התחבר עם המלכות.
עו מקב"ה אית ליה זכו: מן הקב"ה יש לו לאדם ללמוד, שלא יפריד בין ז"א לנוקבא, כי הוא לא הפריד אותם, שכתוב, בא"ל שדי שהיא הנוקבא, וכתוב, וגם הקימותי את בריתי אתם וגו'. שהוא יסוד דז"א שהתחבר עמה. ולמדנו, מי שזכה לברית, ליסוד דז"א, זכה בארץ, שהיא הנוקבא. מטעם היותם מתוברים זה בזה כנ"ל.

מאמר גורו לכם מפני חרב

עז ר' חייא זר' יוסי זכו: יום אחד היו ר' חייא זר' נמצאים לפני ר' שמעון. פתח ר' שמעון, ואמר, גורו לכם מפני חרב כי חמה עונות חרב למען תדעון שדון. שואל, שדין כתוב, גורו לכם מפני חרב, מהו חרב. ומשיב, זהו חרב נוקמת נקם ברית. כי חרב הזו, שהיא המלכות

אמר ר' יוסי, אם כן, הרי כתוב, אני ה' אלקי אברהם אביך ואלקי יצחק, הרי שכתוב ביצחק תוספת ו'. אלא ודאי שו' החיבור, אינה באה לדרוש.

עד אמר ליה שפיר זכו: אמר לו יפה הוא, ואינו קושיא. משום שיעקב היה חי, והכליל הכתוב את יעקב ביצחק, שנחשכו עיני והיה כמת, שהרי בעוד שהאדם חי בעולם הזה, אין השם הקדוש נזכר עליו, ועל כן הכליל אותו ביצחק. וע"כ נכתב תוספת הו' ביצחק, עתה שמת יעקב, בא הדבר למקומו. ז"ש וארא אל וגו' ואל יעקב, בתוספת ו'.

עה בא"ל שדי: פירוש, נראיתי להם מתוך מראה שאינה מאירה, שהיא המלכות הנקראת אל שדי, ולא נראיתי מתוך המראה המאירה, שהוא ז"א, הנקרא הוי"ה. ואם תאמר שהאבות השתמשו בנוקבא בלבדה, דהיינו המלכות, ולא יותר. בוא וראה, שלא נפרדו ז"א

(דפו"י דף כ"ו ע"א)

כז

וארא

(עח) הָדָא הוּא דְכְתִיב, כִּי חִמָּה עֲוֹנוֹת חֶרֶב. מֵאֵי טַעְמָא. בְּגִין דְּמֵאֵן דְּמִשְׁקָר בְּבְרִית, פְּרִישׁ תִּיאוּבְקָתָא, וְלֹא "נָטִיל מֵאֵן דְּנָטִיל, וְלֹא יְהִיב לְאַתְרֵיהּ, דְּהָא לֹא אֲתַעַר לְגַבִּיָּה אֲתְרֵיהּ. וְכָל מֵאֵן דְּנָטִיר לִיהּ לְהָאֵי בְרִית, אִיהוּ "גְרִים" לְאַתְעָרָא לְהָאֵי בְרִית לְאַתְרֵיהּ. וְאַתְבְּרָכָאן עַלְאִין וְתַתְּאִין.

(עט) מֵאֵן אֲתַעַר הָאֵי בְרִית לְאַתְרֵיהּ. כִּד אֲשַׁתְּכַחוּ וּפְאִין בְּעַלְמָא. מְנָא לָן, מְהֵכָא, דְכְתִיב "וְגַם הִקִּימוּתֵי אֶת בְּרִיתֵי אֲתָם לְתַת לְהֵם אֶת אַרְצָא פְּנַעַן אֶת אַרְצָא מְגוּרֵיהֶם. מֵאֵי מְגוּרֵיהֶם. כְּמָה דְאַתְּ אָמַר גּוּרֵי לְכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב. בְּגִין דְּאִיהוּ אֲתֵר, דְּאֲשַׁדִּי מְגוּר בְּעַלְמָא, וְעַל דָּא גּוּרֵי לְכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב.

(פ) אֲשֶׁר גָּרֵי בָהּ, מִיּוֹמָא דְאַתְקְרִיבוּ לְגַבִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, דְחִילוּ בָהּ דְחִילוּ, וְדְחִילוּ עַלְאָה בָהּ לְמִיטְר פְּקוּדוּי. דְּאֵי בְּהָאֵי לֹא יִשְׁדִּי דְחִילוּ עַל רִישֵׁיהּ דְּבַר נֶשׁ, לֹא דְחִיל לִיהּ לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְעַלְמִין וּבִשְׂאָר פְּקוּדוּי.

(פא) תָּא חַזִּי, בְּאַתְעָרוּתָא דְלְתַתָּא, כִּד אֲתַעְרוּ יִשְׂרָאֵל לְגַבִּי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְצְוּחוּ לְקַבְלֵיהּ, מַה כְּתִיב, וְאָזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, דְּהָא בְּבְרִית חַזִּי וְזָכוֹר. וְכַדִּין "אֲתַעַר תִּיאוּבְקָתָא, לְאַתְקְשָׁרָא כְּלָא בְּקִשׁוּרָא חַד. פִּינּוֹן דְּהָאֵי בְרִית אֲתַעַר, הָא קִשׁוּרָא דְכְלָא אֲתַעַר. וְאָזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, לְאַנְדְּוּגָא לִיהּ בְּאַתְרֵיהּ. וְעַל דָּא, לְכֶן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'.

חלופי גרמאות

מפורת הזהר

(ז) (איוב י"ט) לעיל צינן ה' ח' לעיל אות כו'. ח נטיר מאן דנטיר. א נטיל. ב לאתעטרא. ג האי. ד אית ברכאן; אתברכ. ה דחילו; מוסיף ודחילו דחילו. ו ל"ג דאי; דהאי [בהאי] לא ישוי; דהא אי לא ישרי. ז ל"ג בשאר פקודוי. ח ל"ג אתער.

גורו לכם מפני חרב

הסולם

מאמר

המטיל מגור בעולם, שעל כן נאמר עליה גורו לכם מפני חרב. הדי שהאבות עוררו את הברית למקומו, שהוא המלכות, שעליה נאמר לתת להם את ארץ מגוריהם, כמבואר.

(פ) אֲשֶׁר גָּרֵי בָהּ; גּוּר, פִּירוּשׁוֹ, שְׂמִיּוֹם שֶׁנִּתְקַרְבוּ אֶל הַקִּבְ"ה, פָּתְחוּ בָהּ פֶּתַח, מִפְּנֵי ה', וִירָאָה עֲלֵאָה הִיתָה בָהּ לְשִׁמּוֹר מִצְוֹתֶיהָ. כִּי מַלְכוּת הִיא מֵדַת הַיּוֹדָא. וְאֵם בּוֹז, בְּשִׁמִּירַת הַבְּרִית, לֹא יִטִּיל הָאֲדָם מוֹרָא עַל רֵאשֵׁן, לֹא יִירָא עוֹד מִפְּנֵי הַקִּבְ"ה לְעוֹלָם בִּשְׂאָר הַמִּצְוֹת.

(פא) תָּא חַזִּי, בְּאַתְעָרוּתָא וְזָכוֹר; בּוֹא וִירָאָה בְּהַתְעוּרוֹת שֶׁל מִטָּה, כְּאִשְׁרֵי הַתְעוּרוֹת וְיִשְׂרָאֵל אֶל הַקִּבְ"ה וְצַעֲקוּ לִפְנֵיהֶן, מַה כְּתוּב, וְאִזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, כִּי הִיָּה זִכְרוֹ הַבְּרִית, וְאִזְכּוֹר אֶת הַתְעוּרָה הַחֲשֵׁק לְקִשֵׁר אֶת הַכֹּל בְּקִשֵׁר אֶחָד כִּי כִּיּוֹן שֶׁהַבְּרִית הַתְעוּרָה, שֶׁהוּא יִסּוּד דו"א, הִנֵּה הַתְעוּרָה קִשֵׁר כָּל הַסְפִּירוֹת דו"א. וְאִזְכּוֹר אֶת בְּרִיתִי, פִּירוּשׁוֹ, לְחַבֵּר אוֹתוֹ בְּמִקְוֵמוֹ, שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת, וְע"כ כְּתוּב, לְכֶן אָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי הוִיָּה וְגו'. שְׂכַל הַסְפִּירוֹת הַתְּחַבְּרוּ בְּקִשֵׁר אֶחָד לְגַאוּל אֶת יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם.

וידבר

המלכות, עומדת להסתכל על מי שמשקר בבְרִית, שְׁהוּא יִסּוּד, שְׂכַל מִי שֶׁמִּשְׁקַר בְּבְרִית, שְׁפּוֹגֵם אוֹתוֹ בְּעִרְוִית אוּ בְשׁו"ל, חֶרֶב זו, הִיא הַנּוֹקְמַת מִמֶּנּוּ נִקְמָה.

(עח) הָדָא הוּא דְכְתִיב כִּי זָכוֹר; זֶהוּ שְׂכַתּוּב, כִּי חִמָּה עֲוֹנוֹת חֶרֶב. מַהוּ הַטַּעַם, הוּא, מִשּׁוֹם שְׂכַל הַמִּשְׁקַר בְּבְרִית, מִרְחִיק תְּאוֹת הַמַּלְכוּת לְקַבֵּל שְׁפַע מו"א, וְאִינּוּ נוֹטֵל שְׁפַע מִי שְׁנוֹטֵל, דְּהִינּוּ הַיִּסּוּד, וְאִינּוּ נוֹתֵן לְמִקְוֵמוֹ, שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת, מִשּׁוֹם שֶׁלֹּא נִתְעוּרָר אֵלָיו מִקְוֵמוֹ. שֶׁהִיא הַמַּלְכוּת, כִּי מִסְבַּת פִּגְם הַבְּרִית לּוֹקַחַת מִמֶּנָּה הַתְּאוֹה לְקַבֵּל שְׁפַע. וְכָל מִי שֶׁשׁוֹמֵר בְּרִית הַזֶּה, הוּא גּוֹרֵם לְעוֹרֵר בְּרִית הַזֶּה לְמִקְוֵמוֹ, שֶׁהוּא הַמַּלְכוּת, וּמִתְבַּרְכִּים הַעֲלִיּוֹנִים וְהַתְּחַתּוֹנִים.

(עט) מֵאֵן אֲתַעַר הָאֵי זָכוֹר; מִי מְעוּרָר בְּרִית הַזֶּה לְמִקְוֵמוֹ. הִינּוּ כְּשֶׁנִּמְצָאִים צְדִיקִים בְּעוֹלָם, וְהֵם מְעוּרְרִים אוֹתוֹ. מֵאִין לְגוּ זֶה. מִכָּאן, שְׂכַתּוּב, וְגַם הִקִּימוּתֵי אֶת בְּרִיתִי אֲתָם לְתַת לְהֵם אֶת אַרְצָא כְּנַעַן, אֶת אַרְצָא מְגוּרֵיהֶם. מַהוּ מְגוּרֵיהֶם. הוּא כְּמִשְׂא, גּוּרֵי לְכֶם מִפְּנֵי חֶרֶב. דְּהִינּוּ הַמַּלְכוּת, כְּנ"ל בְּסוּמָךְ. מִשּׁוֹם שֶׁהוּא מְקוֹם (דְּפוּי דָף כ"ז ע"א)

כה

וארא

(פב) וידבר ה' אל משה ואל אהרן ויצום אל בני ישראל ואל פרעה מלך מצרים. ר' יוסי אמר, אל בני ישראל לדברא לון בנחת פדקא חזי, ואל פרעה: לאנהגא ביה יקר, ואוקמוה.

(פג) אמר רבי ייסא, אמאי סמיך הקא אלה ראשי בית אבותם. אלא, אמר ליה קב"ה, דברו לון לבני ישראל בנחת, דאע"ג דאינון נתבי בפולחנא קשיא, מלכין בני מלכין אינון. ויבגין פך, פתיב, אלה ראשי בית אבותם אלין דאת חמי, רישי בית אבהן אינון.

(פד) א"ר חייא, דכלהו לא שקרו נימוסיהון, ולא אתערבו בעמא אתרא אלין אינון דקיימו בדוקתיהו קדישא, ולא שקרו לאתערבא בהו במצראי. אמר רבי אחא, בגין לאיתתא למשה ולאהרן, דאינון אתחזון לאפקא להו לישראל, ולמלא לפרעה, ולרדא ליה בתוטרא, בגין דבכל רישיהון דישראל, לא אשתכח כוותיהו.

(פה) תא חזי, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פינחס אלה ראשי אבות הלויים. וכי אלה ראשי, וקא הוא בלחודוי תנה. אלא, בגין דפינחס קיים כמה אלפין ורבון מישראל, והוא קיים לראשי אבהן, כתיב ביה אלה.

(פו) תו, ותלד לו את פינחס אלה ראשי, אוברא דרישי דלינאי אשתכח ביה,

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(ט) מקץ י"ז צ"ג. (י) ת"ז בהקדמה י. ת"ד יח: (כ) ח"ג. ט ל"ג ובגין כך כתיב. י קרישן. כ מוסיף אלא אלה. ל מוסיף אבהן ליואי; להאי. מ סתים ביה מלה. דרך אמת נן שבמעשה זמרי היה פנחס מעמיד המגפה.

באמר

הסולם

אלה ראשי אבותם

אנתו במטה, כי בכל ראשי ישראל לא היה נמצא כמוהם.

(פה) תא חזי, ואלעזר וגו': בוא וראה, כתוב, ואלעזר בן אהרן לקח לו מבנות פוטיאל לו לאשה ותלד לו את פנחס אלה ראשי אבות הלויים. שואל, למה אומר, אלה ראשי, לשון רבים, והרי פנחס בלברו היה. ומשיב, אלא משום שפנחס קיים כמה אלפים ורובבות מישראל, והוא קיים כמה ראשי אבות, בעת שהרג את זמרי ואת כזבי ותעצר המגפה מעל ישראל, על כן, כתוב בו אלה, לשון רבים.

(פו) תו, ותלד לו את פנחס אלה ראשי: עוד יש לפרש הכתוב שאומר אלה ראשי לשון רבים, כי האברה של ראשי הלויים נמצאה בו, ומה שהם החסירו ונשרפו, השלים הוא, והרויח הכהונה שלהם, וצורת שניהם שרתה בו בפנחס. שואל, אתה אומר, שהאברה של ראשי הלויים נמצאה בו, ומי הם. ומשיב, הם נרב ואביהוא. הם הפרידו את הברית ממקומו, שהוא המלכות, מחמת שהקריבו אש זרה, והוא בא

(פב) וידבר ה' אל משה ואל אהרן וגו': ר' יוסי אמר, ע"כ נאמר, ויצום אל בני ישראל, שצוה לנהל אותם בנחת כראוי. ואל פרעה, פירושו, לנהוג בו כבוד. ובארוה.

(פג) אמר רבי ייסא וכו': א"ר, למה הסמיך הכתוב כאן אלה ראשי בית אבותם. ומשיב, אלא אמר לו הקב"ה, דברו להם לבני ישראל בנחת, כי אע"פ שהם נמצאים בעבודה קשה, מלכים בני מלכים הם. ומשום זה כתוב, אלה ראשי בית אבותם. שאמר לו אלו שאתה רואה, ראשי בתי אבות הם.

(פד) א"ר הייא דכלהו וכו': א"ר, ע"כ הסמיך אלה ראשי בית אבותם, ללמד, שכולם לא שיקרו בתוקיהם, ולא התערבו בעם אחר, אלו הם שעמדו במקומם הקדוש, ולא שיקרו להתערב במצרים. אמר ר' אחא, ע"כ הסמיך אלה ראשי בית אבותם וגו'. הוא כדי להביא מוצאם של משה ואהרן, שהם הראויים להוציא את ישראל, ולדבר אל פרעה, וליסר (דפויו דף כ"ז ע"א *) דף כ"ז ע"ב

כט

וארא

ומה דאינון גרעו ואתוקדו, הוא אשלים, ורווח פהונתא דילהון, ושריא ביה טסטוקא דתרווייהו. אוכדא גרישי דליואי אשתכח ביה, ומאן גינהו. נדב ואביהוא. אינון פרישו את קיימא מאתריה, והוא אתא ותר לון. בגין פך, אתייהיב ליה רותא, ורוחא דתרווייהו. ואדכר הכא על מה דלהוי לכתר.

פז) ואי תימא, אמאי אדכר הכא פינתס. אלא תמא קודשא בריך הוא לאהרן, בשעתא דאמר ואזכור את בריתי, דומינין תרין בנוהי דאהרן לאפגמא ליה להאי ברית, והשתא דקא משדר ליה למצרים, בעא לאעברא ליה לאהרן, דלא למיהך בשליחותא דא. פיין דתמא קודשא בריך הוא, ודקאים פינתס וקיים ליה להאי ברית באתריה, ואתקין עקימא דילהון, מיך הוא אהרן ומשה. אמר קב"ה, השתא הוא אהרן, איהו אהרן דקנמימא.

פח) הוא אהרן ומשה אשר אמר ה' להם הוציאו את בני ישראל מארץ מצרים וגו'. הוא אהרן ומשה. הם אהרן ומשה מבעי ליה. אלא, לאכללא דא בך, רותא במיא. הוא משה ואהרן: לאכללא מיא ברוחא, ועל דא פתיב הוא, ולא הם.

פט) רבי אלעזר ורבי אבא, הוו שכיחי ליליא חד בבבי אושפיזיהו א בלוד, קמו לאשתדלא באורייתא. פתח רבי אלעזר ואמר, וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלהים. האי קרא הכי מבעי ליה. וידעת היום כי ה' הוא האלהים והשבות אל לבבך. דתו, והשבות אל לבבך מבעי ליה.

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

7) ח"ב כו: טו (דברים ד') לעיל אות נ"ה. 1) ליג ורוחא. ט בתרווייהו. ט להוי. פ על מה. צ ליג מן לאהרן עד כיון. ק ליג קב"ה. ר דקיים. ט ליג אהרן. ת מוסיף קמו בב. א ליג בלוד קמו. ב ליג היום. ג מוסיף לבכך [אמאי והשבות אל לבבך] אלא זכאה הוא מאן דישתדל באורייתא. ד ת"ת. ה לבכך. דרך אמת טן כלי (תבנית ציור) של שניהם ר"ל של נדב ואביהוא ונשמתם שהיו נאברים חזרו בפנתס והוא היה כלול החזיק שני נשמתם בתוכו.

אלה ראשי אבותם

הסולם

מאמר

פח) הוא אהרן ומשה אשר אמר וגו': שואל, הכתוב אומר, הוא אהרן ומשה, הם אהרן ומשה, היה צריך לומר, ומשיב, אלא לכלול אותם זה בזה, הרות שהוא משה, במים שהוא אהרן. וכשאומר הוא משה ואהרן, הוא לכלול מים שהוא אהרן ברות שהוא משה. כי משה הוא בחינת רוח דהיינו תפארת דז"א, ואהרן הוא בחינת מים דהיינו חסד דז"א. ועל כן כתוב הוא אהרן ומשה ולא הם. כי נכללים זה בזה, כמבואר.

בא וחיבר אותם. משום זה ניתנו לו הירושה והרות של שניהם. ונזכר כאן בכתוב, מה שיהיה אחר כך. וע"כ כתוב בו, אלה ראשי לשון רבים.

פס) ר' אלעזר ור' אבא וכו': ר"א ור"א היו לילה אחד נמצאים בכית מלונם בלוד. קמו לעסוק בתורה. פתח ר' אלעזר ואמר, וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי"ה הוא האלקים. שואל, מקרא זה היה צריך לומר, וידעת היום כי ה' הוא האלקים, ולבסוף, והשבות אל לבבך. כי הידיעה שה' הוא האלקים, מכשירו להשיב אל

פז) ואי תימא אמאי וכו': ואם תאמר, למה נזכר כאן פנתס, הלא לא בא הכתוב, אלא להביא מוצאם של משה ואהרן בלבד כנ"ל. ומשיב, אלא ראה הקב"ה את אהרן, בשעה שאמר, ואזכור את בריתי, ששני בניו של אהרן עתידים לפגום לברית הזה, ועתה ששולח אותו למצרים, להוציא את ישראל, רצה להעביר את אהרן, שלא יתן לו ללכת בשליחות הזה, אלא כיון שראה הקב"ה את פנתס שעומד ומקיים את ברית הזה במקומו, ותקן הפגם שלהם, של נדב ואביהוא, מיד אוה"כ, הוא אהרן ומשה, אמר הקב"ה עתה הוא אהרן, הוא אהרן שמתחילה, כמטרם שפגמו נדב ואביהוא בברית, מחמת שפנתס תקן הפגם.

(דפו"י דף כ"ו ע"ב)

5

וארא

צ אלא, אמר משה, אי את בעי למיקם על דא, ולמנדע כי ה' הוא האלהים, והשבות אל לבבך וכדין ותנדע ליה. לבבך: יצר טוב ויצר רע, דאתפליל דא בדא, ואיהו חד, כדין תשפח כי ה' הוא האלהים, דהא אתפליל דא בדא, ואיהו חד. ועל דא והשבות אל לבבך, למנדע מלה.

צא תו אמר רבי אלעזר, תייבין עבדין פגימותא לעילא. מאי פגימותא. דשמאלא לא אתפליל בימינא. דיצר רע לא אתפליל ביצר טוב, בגין חובייהו דבני נשא. ופגימו לא עבדי, אלא לון ממש, דהא הוא דכתיב, שחת לו לא בניו מומם. פביכול עבדי ולא עבדי. עבדי: דלא יתמשך עלייהו ברפאן דלעילא, כמה דאת אמר ויצר את השמים ולא יהיה מטר. ולא עבדי: דהא שמיא נטלי לון לגרמייהו ברפאן מאי דאצטרף, ולא נטלי לאמשכא לתתא. ודאי מומם דאינון תייבין איהו.

צב תו, לו בו, דלא אתפליל ימינא בשמאלא, בגין דלא יתמשכון ברפאן לתתא. לא באלף, דהא לא נטלי לאתמשכא לתתא. מאן גרים דא. בגין דתייבין מפרישין יצר רע מיצר טוב, ומתדבקין ביצר רע.

חלופי גרסאות

1 תרע. ז ל"ג לון. ח מה. ט לתתא. י לתתא.

מסורת הזהר

(ז (דברים ל"ב) ח"ג רצו: ט) (שם י"א) וישב ס"ג צ"א.

הסולם

וידעת והשבות אל לבבך

למטה אינו נכלל ביצר הטוב לעבוד עמו להמשכת הטוב, כנ"ל, מחמת החטאים של בני אדם שחוטאים ע"י יצר הרע, וממשיכים שליטת הדין על ידו. ואינם עושים פגם למעלה, אלא לעצמם ממש. ו"ש, שחת לו לא בניו מומם, שתחלה אמר שחת לו שמשמע עושים פגם למעלה, ואח"כ לא בניו מומם, שמשמע שאינם עושים פגם למעלה, היינו כביכול עושים פגם ואינם עושים פגם: עושים, היינו שגורמים. שלא ימשכו עליהם הברכות של מעלה, כש"א, ועצר את השמים ולא יהיה מטר. הרי שפוגמים צנורות השפע למעלה. ו"א עושים, משום שהשמים, דהיינו הצנורות של מעלה, מקבלים לעצמם ברכות ושפע כמה שצריכים, אלא שאינם מקבלים שפע להמשיך למטה, ודאי אין זה פגם ומום שלמעלה, אלא מומם של אלו הרשעים הוא, ועליהם שורה הפגם ולא למעלה.

צב תו לו בו וכו': עוד יש לפרש, לו עם ו' פירושו, שלא נכלל הימין בשמאל, למעלה, כדי שלא תמשכנה ברכות למטה, ועל זה נאמר שחת לו עם ו'. לא עם א' כתוב, שאינם מקבלים ברכות להמשיך אל התחתונים, וע"כ הם שורדים בפגם. מי גרם זה. הוא בשביל שהרשעים מפרידים היצר הרע מיצר הטוב, ומתדבקים ביצר הרע.

ת"ח

מאמר

אל הלב כן. ואם כבר השיב אל לבו מכל שכן שיש לו ידיעה. ועוד, והשבות אל לבבך, היה צריך לומר, ולא לבבך.

צ אלא אמר משה וכו': ומשיב, אלא אמר משה, אם אתה רוצה לעמוד על זה ולדעת כי ה' הוא האלקים, אז, והשבות אל לבבך, ותדע זה. כי לבבך פירושו, שיצר הטוב ויצר הרע, השוכנים בלב, נכללו זה בזה, והם אחד. דהיינו (כמ"ש להלן אות צ"ז) ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך, היינו בשני יצדיך ביצר הטוב וביצר הרע. שיהפוך מדות הרעות של יצר הרע להיות טובות, דהיינו שיעבוד עמהם את ה' ולא יחטא על ידיהם, ואז ודאי אין עוד הפרש בין יצר הטוב ליצר הרע, והם אחד. ואז תמצא כי הויה הוא האלקים, שמדת הדין שנקרא אלקים נכלל בהויה שהוא מדת הרחמים, כי נכללו זה בזה, כמו שיצר הרע ויצר הטוב נכללו בלב, והוא אחד. הרי שאין לדעת כי ה' הוא האלקים אלא על ידי והשבות אל לבבך, לכן הקדים הכתוב, והשבות אל לבבך, לדעת על ידו את הדבר, שה' הוא האלקים.

צא תו אמר ר' אלעזר וכו': עוד אמר ר' אלעזר, הרשעים עושים פגם למעלה על ידי מעשיהם הרעים. מהו הפגם. הוא, כי השמאל אינו נכלל בימין למעלה, אלא שולט בדין בפני עצמו. שהוא משום שהיצר הרע

(דפו"י דף כ"ז ע"ב)

לא

וארא

צג) תא תזוי יהודה אתי * מסטרא דשמאלא, ואתדבק בימינא, בגין לנצחא עמין, ולתברא חיליהון. דאי לא אתדבק בימינא, לא יתבר חיליהון. ואי תימא אמאי בימינא, והא שמאלא אתער דינין בעלמא.

צד) אלא נוא דא, בשעתא דקודשא בריך הוא דן להו לישראל, לא דן להו אלא מסטרא דשמאלא, בגין דיהא דחי לון בשמאלא, ומקרב בימינא. אבל לשאר עמין, דחי לון בימינא, ומקרב לון בשמאלא. וסימניך גר צדק, דחי לון בימינא, כמה דכתיב, וימינך ה' נאדרי בפת ימינך ה' תרעץ אויב. מקרב לון בשמאלא, כמה דאמרן.

צה) בגיני פך, יהודה דאיהו מסטר שמאלא, אתדבק בימינא, ומטלנוי לימינא. ואינון דדעמיה אתחברו פלהו לימינא. יששכר דלעי באורייתא, דאיהי ימינא, דכתיב, מימינו אש דת למו. וכולון דאיהו תמיך אורייתא, ימינא, כד"א שוק הימין. וע"ד יהודה אתקשר מסטרא דא ינדא. צפון במים, שמאלא בימינא.

צו) ראובן דתטא לגבי אבוי, שרא בימינא, ואתקשר בשמאלא, ואתדבק ביה. וע"ד, אינון דאשתכחו עמיה, אינון שמאלא. שמעון דאיהו שמאלא מסטרא דשור, דכתיב, ופני שור מהשמאל. גד שוקא שמאלא, כתיב * גד גדוד יגודנו והוא יגוד עקב. הקא, אתדבק דרום באשא, ימינא בשמאלא.

חלופי גרסאות

כ עמיה, ל בדא, ח דכתיב.

מסורת הזהר

(U) (שמות ט"ו) לך פ"א צ"ה. ז"ח ע"ד ש"ב. (P) (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. (Z) (יהוקאל א') ב"א פ"ה צ"א ז"ח ל"ב ט"ב ש"מ. (Q) (בראשית מ"ט) ויהי ר"ל צ"ו.

וידעת והשבות אל לבכר

הסולם

מאמר

השמאל מענישים. וכשעושים תשובה, מקרבים הקב"ה בימין שהוא חסד, וחוזרים לקו אמצעי. אבל האומות שורשם בקו שמאל ומשם חיותם, וכשנלקים, הוא בהתגברות הימין על השמאל שלהם. וכשמתקרבים, מרפאים את שורשם שהוא קו שמאל. וע"כ נקרא המתקרב מהם, בשם גר צדק, שהוא שם השכינה כשמתקנת מצד שמאל.

צה) בגין כך יהודה וכו': משום זה, יהודה שהוא מצד שמאל התדבק בימין כדי להכניע העמים, ונסיעותיו הם לימין הדגלים. ואלו השבטים שעמו, התחברו כולם לימין: יששכר שעמל בתורה, שהיא ימין, שכתוב, מימינו אש דת למו. וכן זבולון, שהוא תומך התורה שהיא ימין. כש"א שוק הימין, כי שוק הימין תומך צד הימין שבגוף. וע"כ נקשר יהודה מצד זה ומצד זה דהיינו משמאל ומימין, צפון שהוא שמאל, במים שהם ימין.

צו) ראובן דהטא וכו': ראובן שחטא לאביו, שרה בימין, שהיא חסד, ומחמת החטא, התקשר בשמאל והתדבק בו, וע"כ אלו הנמצאים עמו בדגלו, הם שמאל, שמעון שהוא שמאל

מצד

צג) ת"ח יהודה אתי וכו': בוא וראה, יהודה בא מצד שמאל, כי יהודה ה"ט מלכות ומלכות באה מצד שמאל, והתדבק בימין, כדי לנצח עמים ולשבור כחם, כי אם לא היה מתדבק בימין לא היה משבר את כחם. ואם תאמר, למה התדבק בימין, והרי השמאל מעורר דינים בעולם. ולמה לא הספיק לו השמאל לשבר כחם של העמים.

צד) אלא רוא דא וכו': ומשיב, אלא זה סוד. בשעה שהקב"ה דן את ישראל, אינו דן אותם אלא מצד שמאל, כדי שידחה אותם בשמאל ומקרבים בימין. אבל לשאר עמים, דוחה אותם בימין, ומקרב אותם בשמאל. וסימניך גר צדק, היינו כשאחד מהם נתקרב לקדושה ונתגיייר, נקרא בשם גר צדק, שצדק הוא שם המלכות מצד שמאל שבה. הרי שמקרבים בשמאל. ומפרש, דוחה אותם מימין, הוא כמ"ש ימינך ה' נאדרי בכת, ימינך ה' תרעץ אויב. מקרב אותם בשמאל, הוא כמו שאמרנו, שהמתקרב מהם נקרא גר צדק, שהוא שמאל. פירוש, כי ישראל נמשכים מקו אמצעי, וכשחוטאים ומגבירים השמאל על הימין, אז

(דפו"י דף כ"ז ע"ב *) דף כ"ז ע"א

כ"ב

וארא

צ"ו וע"ד קא דאמרן והשבות אל לבבך, לאכללא לון פחדא, שמאלא בימינא. פדין תדע כי ה' הוא האלהים. א"ר אבא ודאי הכי הוא, והשתא ידיעא, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן, רוחא במיא, ומיא ברוחא, למהוי חד. וע"ד פתיב הוא.

צ"ח ר' אבא פתח ואמר, ואתהב את ה' אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. פהאי גוונא הקא אתרמיו תודא קדישא, ואזנהה הוא לבר נש, ליחדא שמא קדישא פדקא יאות, ברחימו עלאה. בכל לבבך: דא ימינא ושמאלא דאקרי יצר טוב ויצר רע. ובכל נפשך: דא נפש דוד, דאתיהיבת ביניהו. ובכל מאדך לאכללא לון לעילא פאתר דלית ביה שעורא. הקא הוא יחדא שלים למרחם ליה לקב"ה פדקא יאות.

צ"ט תו, ובכל מאדך: דא יעקב, דאיהו אחיד לכל סטרין, וכלא הוא תודא שלים פדקא יאות, בגיני פך, הוא אהרן ומשה הוא משה ואהרן, פלא הוא חד בלא פרויא.

ק פי ידבר אליכם פרעה לאמר. רפי יהודה פתח ואמר, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. וכתוב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. תא חזי, דוד איהו מלכא דישראל, ואצטריף למידן עמא, לדברא לון

מסורת הזהר

(ד) (דברים ד') לעיל אות נ"ח. (ו) (דברים ו') תולדות כ"ז צ"ב. ז"ח ע"ח ט"ג ש"ב. (ח) ח"ב כ"ח. (א) (תהלים ק"ט). (ב) (תהלים ק"ט) לך צ"ה צ"א.

חלופי גרסאות

1 מוסיף קדישא. 2 ל"ג ואמר. 3 ל"ג מן וכתוב עד ת"ח.

מאמר

הסולם

יודעת והשבות אל לבבך

פירוש. כשהאדם עובד אל הקב"ה בשני היצרים, שגם במדות רעות שביצר הרע עובד ועושה נחת רוח ליוצרו, נמצאים מתיחדים הימין והשמאל שלמעלה שהם חסד, וגבורה, בסו"ה ה' הוא האלקים (כנ"ל אות צ') ואז משלים המלכות הנקראת נפש דוד, כי ניתנה בנייהם, שו"ס ובכל נפשך, וגם מעלה החסד וגבורה שלמעלה אל הג"ר, ולכך נאמר ובכל מאדך. כי מאד, משמעותו שאין לו שיעור, דהיינו הג"ר, שאין בהם השגה.

צ"ט תו, ובכל מאדך וכו': עוד יש לפרש, ובכל מאדך, זה יעקב, דהיינו ז"א, שהוא אותו לכל הצדדים לימין ולשמאל, מטעם היותו קו אמצעי. ופירוש הכתוב הוא, אם תאהב את הקב"ה בשני יצריך כנ"ל, תשלים את נפש דוד. ותשלים את ז"א. שנק' יעקב, והכל הוא יתוד השלם כראוי. משום זה אומר הכתוב, הוא אהרן ומשה, הוא משה ואהרן כי הכל הוא אחד, שהתיחדו זה בזה, בלי הפרש ביניהם.

מאמר חצות לילה ויסימא

ק כי ידבר אליכם וגו' יהי לתנין: ר' יהודה פתח, ואמר, מה אהבתי תורתך כל היום היא שיחתי. וכתוב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. בוא וראה, דוד הוא

(דפו"י דף כ"ז ע"א)

לג

וארא

לְיִשְׂרָאֵל, ^ט כְּרַעֲיָא דְמַדְבַּר עֲאֲנִיָּה ^ז דְּלֹא יִסְטוּן מֵאוֹרְחָא דְקָשׁוּט. הָא בְּלִילָה כְּתִיב, חֲצוֹת לַיְלָה אָקוּם לְהוֹדוֹת לְךָ עַל מִשְׁפָּטֵי צְדָקָךָ. וְאִיהוּ אֲתַעֲסַק בְּאוֹרֵייתָא וּבְתוֹשְׁבֵתָן דְּקוֹדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, עַד דְּאֲתִי צְפָרָא.

קא וְאִיהוּ אֲתַעַר צְפָרָא, כְּמָה דְכְּתִיב, ^א עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַגָּבֵל וְכַנּוֹר אֲעִירָה שְׁחַר. פִּד אֲתִי יְמָמָא, אָמַר הָאִי קָרָא, מָה אֶהְבְּתִי תוֹרְתְךָ כֹּל הַיּוֹם הָיָא שִׁיחְתִּי. מֵאִי כֹּל הַיּוֹם הָיָא שִׁיחְתִּי. אֶלָּא, מִכָּאֵן אוֹלִיפְנָא, דְּכָל מָאן דְּיִשְׁתְּדַל בְּאוֹרֵייתָא, לְאַשְׁלֵמָא דִּינָא עַל בּוֹרֵייהּ, כְּפִילוּ קָיִים אוֹרֵייתָא ^ב כְּלָא. בְּג"כ, כֹּל הַיּוֹם הָיָא שִׁיחְתִּי.

קב תָּא תּוֹי, בְּיוֹמָא אֲשֶׁתְּדַל בְּאוֹרֵייתָא, לְאַשְׁלֵמָא דִּינָן. בְּלִילָא, אֲשֶׁתְּדַל בְּשִׁירִין וְתוֹשְׁבֵתָן, עַד דְּאֲתִי יְמָמָא. מ"ט. כֹּל יוֹמָא אֲתַעֲסַק לְאַשְׁלֵמָא דִּינָן, בְּגִין לְאַכְלָלָא שְׂמָאלָא בִּימִינָא. בְּלִילָא, בְּגִין לְאַכְלָלָא דְרָגָא דְלִילָא בִּימִמָא.

קג וְתָא תּוֹי, בְּיוֹמֵי דְדוֹד מְלָפָא, הִנֵּה מְקַרְב כֹּל אֵינּוֹן ^א חִיתוּ שְׂדֵי, לְגַבֵּי יָמָא. בְּיַוֵּן דְּאֲתָא שְׁלֵמָה, נִפְק יָמָא ^ב וְאֲתַמְלִי, וְאַשְׁקִי לְהוּ. הִי מַנְיִיהוּ אֲתַשְׁקִינֵן בְּקַדְמֵייתָא. הָא אוֹקְמוּתָא. אֵלִין תְּנַיִנְיָא רְבָרְבִין עֲלָאִין, דְכְּתִיב בְּהוּ, ^א וּמְלָאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיַּמִּים.

קד א"ר ^א אֶלְעָזָר, בְּסֵטְרָא יְמִינָא עֲלָאָה, נִפְקִין תְּלִיסָר ^ב מִבּוּעֵין עֲלָאִין, נְהָרִין עֲמִיקִין, אֵלִין סְלָקִין, וְאֵלִין נְחֵתִין, עֲיִיל כֹּל חַד בְּתַכְרֵיהּ. חַד אֲפִיק רִישֵׁיהּ, וְאַעִיל

חלופי גרסאות

^ז ל"ג דלא יסטון מאורחא דקשוט. צ כלה. ק ואתמליא; ל"ג ואתמלי.

מסורת הזהר

ג (תהלים נ"ז) לך נ"ה צ"ב. ד (תהלים ק"ד) ב"א רמ"ח צ"ג. ה (בראשית א') ח"ב צד: ח"ג מ. מד: דרך אמת ע' כרועה שמנהיג צאנו. פ' מעינות.

חצות לילה ויממא

עסק בתשבחות שהם חסידים, כדי לכלול מדרגת הלילה שהוא דין, ביום, שהוא חסד.
קג וְתָא תּוֹי, בְּיוֹמָא וְכוּ': וְכוּא וְרָאָה, בִּימֵי דוֹד הַמֶּלֶךְ הָיָא מְקַרְב כֹּל אֵלוּ חִיתוּ שְׂדֵי, שְׁהֵם דְרִי ג' עוֹלְמוֹת בִּי"ע, אֵל הַיָּם שְׁהוּא הַמַּלְכוּת. כִּיּוֹן שְׂבָא שְׁלֵמָה, וְהַנוֹקְבָא הִיתָה בִּימִין בְּמִלּוּאָה, יֵצֵא הַיָּם שְׁהוּא הַנוֹקְבָא, וְנִתְמַלָּא, דְהֵיִינוּ שְׁעֵלְתָה לְאוּ"א עֲלָאִין, שְׁשֵׁם תְּכֵלִית הַמִּילּוּא שְׁלָה, וְהַשְׁקַתָּה אוֹתָם. כִּי אִז עֵלוּ כֹּל בְּנֵי בִי"ע לְאַצִּילוֹת וּקְבֵלוּ שְׁפַעַם מִן הַיָּם. שׂוּאֵל, אִיזָה מֵהֶם נִשְׁקָה תְּחִלָּה. וְחִשְׁבִּי, כְּכֹר בָּאוּרָה, שְׁהֵם הַתְּנַיִנִים הַגְּדוּלִים הַעֲלִיּוֹנִים, שְׁכַתוּב בְּהֶם וּמְלָאוּ אֶת הַמַּיִם בַּיָּמִים, שְׁהֵם מְסֻטְרוֹן וּסְנַדְלָפוֹן דְּבִרְיָאָה שְׁהֵם עֲלִיּוֹנִים עַל שְׂאֵר דְרֵי בִי"ע.

מאמר תנינא רבין בק יאורן

קד א"ר אֶלְעָזָר וְכוּ': ר' יהודה מביא כאן דברי ר' אלעזר, לחלק בין התנינים הגדולים דקדושה, לבין התנין הגדול דקליפה, שכזה נפתח הכתוב הנ"ל, כי ידבר אליכם פרעה וגו' ואמרת אל אהרן קח את מטך והשלך לפני

הסולם

מאמר

הוא מלך ישראל, וצריך לדון העם, להנהיג את ישראל כרועה המנהיג את צאנו, שלא יסורו מדרך האמת. הנה בלילה כתוב, חצות לילה אקום להודות לך על משפטי צדקך. והוא עסק בתורה ובתשבחות להקב"ה עד שבא הבוקר.

קא וְאִיהוּ אֲתַעַר צְפָרָא וְכוּ': וְהוּא הַעִיר הַשְּׁחַר, כְּמוּ שְׁכַתוּב, עוֹרָה כְּבוֹדִי עוֹרָה הַגָּבֵל וְכַנּוֹר אֲעִירָה שְׁחַר. וְכַשְּׁבָא הַיּוֹם, אָמַר מְקָרָא הַזֶּה, מָה אֶהְבְּתִי תוֹרְתְךָ כֹּל הַיּוֹם הָיָא שִׁיחְתִּי. שׂוּאֵל, מְהוּ כֹּל הַיּוֹם הָיָא שִׁיחְתִּי. וְחִשְׁבִּי, מִכָּאֵן לְמַדְנּוּ, שְׁכַל מִי שְׁעוֹסַק בְּתוֹרָה לְהַשְׁלִים אֶת הַדִּין עַל בְּרוּרֵי, הוּא כְּאֵלוּ קָיִים אֶת הַתּוֹרָה כּוֹלָה. וּמִשּׁוּם זֶה אוֹמַר"כ, כֹּל הַיּוֹם הָיָא שִׁיחְתִּי. כִּי עֵסַק בְּבִרְוֵי הַדִּין.

קב תָּא תּוֹי בְּיוֹמָא וְכוּ': כּוּא וְרָאָה, בְּיוֹם עֵסַק בְּתוֹרָה לְהַשְׁלִים דִּינִים. וּבְלִילָה עֵסַק בְּשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת עַד שְׂבָא הַיּוֹם, מְהוּ הַטַּעַם. הוּא, כִּי כֹּל הַיּוֹם עֵסַק לְהַשְׁלִים וּלְבַרֵּר דִּינִים, שְׁהֵם בְּחִינַת שְׂמָאל, כְּדִי לְכַלּוֹל הַשְּׂמָאל בִּימִין, כִּי יוֹם הוּא בְּחִינַת יְמִין, שְׁהוּא חֶסֶד. בְּלִילָה (דְּפוּרֵי דָף כ"ו ע"א * דָף כ"ו ע"ב)

לד

וארא

ליה בתרין גופין, חד יגופא דנתרא נטיל מימין לעילא, אפריש לתתא אלף יאורין,
נפקין לארבע סטרין.

קה) מאינון נהרין מבויעין תליסר, מתפרשן תליסר יאורין, עאלין ונטלי
מיא, ארבע מאה ותשעין ותשעה יאורין ופלגא, מסטרך דא. וארבע מאה ותשעין

חלופי גרמאות

ד גופין, ו נקטין; ונטלין.

מאמר

הסולם

תנינא רביין בין יאורין

קה) מאינון נהרין מבויעין וכו':
מאלו י"ג נהרות שמשמאל, והמבויעים שבימין,
הנ"ל, יוצאים שלשה עשר יאורים שהם אורות
השמאל. נכנסים אליהם ולוקחים מים תצ"ט
ומחצה, מצד זה, מימין, ותצ"ט ומחצה מצד זה
משמאל. נשאר מחצה מכאן ומחצה מכאן,
ונעשות שתי המחצות אחת, זו נכנסת בין אלו
היאורים, ונעשתה נחש.

פירוש. אלו י"ג יאורים הנמשכים מי"ג
נהרין מבויעין, אינם מקליפות. שהרי עודם
במספר י"ג הכולל את קו האמצעי, אבל הם
שורשי הקליפות, כלומר, שמהם יונקים
הקליפות, שאינם חפצים בקו אמצעי, הממעט
את קו השמאל שלא ישפיע ממעלה למטה, וע"כ
אומר ונטלי מיא תצ"ט יאורין ופלגא
וכו', שהקליפות המקבלים רק מב' הקוין ימין
ושמאל, ולא מקו אמצעי, לוקחים מנעצמם
מים, דהיינו השפע, מי"ג היאורים, אמנם
היאורים אינם משפיעים להם, להיותם עוד
בקדושה, אלא שהם בחי' אמצעים בין הקדושה
ובין הקליפות, וע"כ אינם רוצים להשפיע אל
הטומאה, אלא שהקליפות ממשכימם מנעצמם,
מב' קוין ימין ושמאל שבי"ג יאורים, ה' ספירות
שה"ס ה' מאות מקו ימין וה' ספירות שה"ס
ה' מאות מקו שמאל, דהיינו גם מחזה ולמטה.
אלא שחסר להם חצי ספירה מכל קו. כי
ספירה האחרונה שהיא הוד, והיא מלכות, כי
חג"ת נ"ה, הם בחינת כח"ב תו"מ, (כנ"ל
בהקסה"ז דף ו' במראות הסולם ד"ה ומה)
אין לה מאה ספירות, כי בחינת עצמה, שה"ס
מלכות דמדת הדין חסרה משם, וע"כ אין לה
אלא ט"ס ראשונות שהם צ'. ומספירת
המלכות יש לה ג"כ ט"ס ראשונות שהם ט'. ומן
המלכות של המלכות דמלכות, מוצצים ג"כ את
חלק העליון שלה שמחזה ולמעלה, וחלקה
התחתון שמחזה ולמטה חסרה בהכרח, כי היא
תמצית הנקודה דמדת הדין שבה שלא נמתקה
בבינה, והיא בבחינת המלכות דצמצום א',
שאינה ראויה לקבל אור, ובכל מקום שהיא
מתגלה היא דוחה כל האורות משם (כנ"ל ויצא
דף י"ג ד"ה סתרא) וע"כ לא יכלו האלף יאורים
לקבל

לפני פרעה והיו לתנין. ואח"כ כתוב, ויעשו
גם הם חרטומי מצרים בלהטיהם כן וישליכו
איש מטהו והיו לתנינים וגו'. ובדברי ר'
אלעזר מתבאר ההפך שבין תנין דקדושה של
מטה אהרן, לבין התנין דחרטומים.

א"ר אלעזר בסטרא וכו': אר"א,
בצד ימין העליון, דהיינו מקו ימין של הבינה,
יוצאים י"ג מעינות עליונים ונהרות עמוקים.
שה"ס כסא העליון שהיא בינה, וד' רגלי הכסא
שהם חגת"ם ד"א, שכל אחד מהם כולל חג"ת,
והם י"ב, ועצם הבינה שעליהם, שה"ס הכסא,
הוא י"ג. והם נחלקים לב' קוין ימין ושמאל,
כי גם הת"ת נחלק לימין ושמאל, שהם חסד
וגבורה, הימינים נקראים מבויעין, והשמאלים
נהרין. אלו עולים היינו השייכים לשמאל, שהם
מאירים ממטה למעלה. ואלו יורדים, היינו
השייכים לימין, שהם מאירים ממעלה למטה.
(כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת) ונכנס כל אחד
בחבירו, כלומר שכוללים זה בזה, כי אחד
שהוא קו אמצעי, מוציא, דהיינו שממעט ראשו
דקו שמאל הנקרא נהרא, ומביאו בשני גופים,
הנקראים מבויעא ונהרא, כי ע"י מסך דחירק
של קו אמצעי, מתמעט הראש וקו שמאל ואח"כ
נכללים זה בזה, והראש, דהיינו הו"ק דג"ר,
מתגלה מבין שניהם. (כנ"ל חיי שרה דף ד'
ד"ה פירוש). גוף אחד מבחינת נהרא שהוא
שמאל וחכמה, לוקח מהחסדים שבימין למעלה,
ומוציא למטה לתחתונים, אלף יאורים היוצאים
לארבעה צדדים, שהם חג"ת ומלכות, שבכל
אחד מהם ר"נ יאורים. ביאור הדברים.
יאורים, פירושם, ספירות המשפיעים הארת
החכמה משמאל הבינה, שהם ה' ספירות חג"ת
נ"ה שלה, שכל אחת היא מאה והם חמש מאות.
ובהיות השמאל נכלל בימין, אינו משפיע רק
מחזה ולמעלה (כנ"ל ב"א דף ס' ד"ה מחלוקת)
שהם ב' ספירות ומחצה, חסד גבורה וחצי ת"ת
עד החזה, שהם מאתים וחמשים, דהיינו ר"נ
לכל צד מארבע רוחות, וד' פעמים ר"נ, הם
אלף יאורים. והם אלף יאורים שמצד
הקדושה. והמדרגות השטות באלו אלף יאורים,
הם נקראים תנינים קדושים.

(דפו"י דף כ"ז ע"ב)

זה

וארא

ותשעה יאורין ופלגא, מסטרא דא בשמאלא. אשתאר פלגא מכאן, ופלגא מכאן,
ואתעביד חד. דא אעיל בין יאורין, ואתעביד חוץ.

קו) רישא: סומקא כורדא. קשקשו: תקיפין כפרזלא. גרפוי: גרפין שטאן
ואתפרשן לכל אינון יאורין. פד סליק "ונביה, מחי ובטש לשאר נונין, לית מאן
דיקום קמיה.

קז) פומיה: מלהטא אשא. פד נטיל בכל אינון יאורין, מזדעזען שאר
תניניא, וערקין ועאלין בימא. חד לשבעין שנין רביץ * לסטרא דא. וחד לשבעין
שנין רביץ * לסטרא דא. אלף יאורין חסר חד אתמליין מניה. דא תנינא, רביץ
בין אינון יאורין.

קח) פד נטיל, נפק חד פסותא דאשא בקליפין, פלהו קיימין ה וועפין בועפוי,

חלופי גרמאות

ת לגביה. א לסטרא. ב לסטרא. ג ליג חסר חד. ד רטוא. ה וקפין בענפוי.
דרך אמת צן כשנוסע לעשות פעולה בעולם. קן שלהבת אש והוא פיסת יד ששלהבת זו הוא כמין פיסת יד של
אש ומתפשט בקליפות ומהם מתעוררים כולם לפעול דין בעולם.

תנינא רביץ בין יאורין

הסולם

מאמר

יאורים שבימין, ומשלים את המחצה החסרה
שבימין. ואחת לשבעים שנה, הוא רובץ בסדר
הזה, דהיינו בתצ"ט ופלגא יאורים שבשמאל,
ומשלים את המחצה החסרה שבשמאל. כי
התנין נבנה מב' מחצות האלו החסרים בהם
(כנ"ל באות ק"ה) ונמצא, כי אלף היאורים
החסרים אחד נתמלאו ממנו, כלומר שנשלמו
על ידו. תנין הזה, רובץ בתוך יאוריו. ואינו
שוחה בהם. כי הרובץ אינו עושה פעולה ואינו
ממשיך החכמה ממעלה למטה, מה שאין כן
השוחה, הוא עושה פעולה והמשכה ממעלה
למטה, ומתגלה משום זה, מדת הדין שבו, כנ"ל,
וכמ"ש לפנינו, שהיא פוגם אותם, ומ"ש אחת
לע' שנה, הוא, כי שבעים שנה נמשכות מז'
מדות חג"ת נהי"מ, שכל אחת מהן כלולה
מעשר. ומתחילות מחסד ומסתיימות במלכות,
כי המדובר הוא בכלים, שבהם העליונים
נגדלים תחילה (כנ"ל בהקטה"ז דף ל"ד ד"ה
ואין) ואחת לשבעים שנה, היינו שנה אחרונה,
שהיא מלכות דמלכות של התנין, שבחינה זו
בדיוק, לקח מן היאורים, (כנ"ל אות ק"ה
ובסולם שם) וע"כ כשרובץ בהם, תוור
ומשלימם.

קח) פד נטיל, נפק וכו': אבל כשהוא
שוחה בהם, יוצא לשון אש אחת בקליפות דהיינו
שנגלה הנקודה דמה"ד שבו, ואז, היאורים
כולם עומדים וזועפים בועף, דהיינו
שמדוממים גליהם למעלה ויורדים למטה,
המכונה במליצה, זעף. מתערכים אלו היאורים
זה בזה ומקבלים צבע תכלת הנוטה לשחור.
שהוא גוון המלכות. וגלגלים נוסעים למעלה
בארבע

לקבל אותה, והם אלף חסר אחד, דהיינו מהצית
מלכות המלכות דמלכות שמקו ימין, ומהצית
מלכות המלכות דמלכות שמקו שמאל. ומשתי
המצחיות האלו נעשה הנחש, שהוא טומאה ממש.
אמנם אין הכוונה שכל הנחש נעשה מהן, אלא
שיש לו ג"כ מט"ס ראשונות הממותקות בבינה,
והכוונה היא, שזוהמא זו שכולו מדת הדין,
שממיתה כל הנוגע בה, היא נכללה בנחש
הטמא. ונמצאת כונב שלו, כמ"ש לפנינו.
והוא תנין הטמא.

קו) רישא סומקא כורדא וכו': הראש
של התנין אדום כורד, שגוון אדום יורה על
דינין הנמשכים מבינה. קשקשותיו קשים
כברזל, שבחינת מלכות מעצמותה נקראת ברזל
(כנ"ל אות מ"ג). שה"ס מדת הדין, כנפיו, הם
כנפים השטים, כלומר סנפירים, ובאים לכל
אלו יאורים הנ"ל. כשמעלה זנבו, שהוא
המלכות שלו, שטם נקודה דמדת הדין כנ"ל,
מכה ובוועט לשאר הדגים, אין מי שיעמוד
לפניו. כי נקודה זו דמדת הדין, שבזנבו, בכל
מקום שנוגעת היא מעוררת שם מדת הדין,
שהיא צמצום הא', והאורות מסתלקים משם,
כנ"ל בדבור הסמוך.

קז) פומיה מלהטא אשא וכו': פיו,
של התנין, הוא אש לוחט. כששוחה בכל אלו
היאורים, דהיינו כשממשיך החכמה ממעלה
למטה, כמו היאורים, מזדעזעים שאר הדגים,
דהיינו המדרגות, אשר שם, מפחד שלא יגלה
את נקודה דמדת הדין שבהם, ובורחים משם
אל הים. שהוא המלכות דקדושה. אחת לשבעים
שנה, הוא רובץ בסדר זה, דהיינו בתצ"ט ופלגא
(דפוי"י דף כ"ז ע"ב)

15

וארא

מתערבין אינון יאורין י לעין תקלא אוכמא. וגלגלין נטלין לארבע סטרי ידעלקמא.
זקיף זנביה, מחי לעילא, מחי לתתא, כלא ערקין קמיה.
קט) עד דלסטור צפון, קם ס חד שלהובא דאשא, וכוזא קרי, י אודקפו
סבתין אתבדרו לד' זנין, הא אתער מאן דשוי קולא, על אנפוי י דתנינא, כמה
דאתמר, י ונתתי חחים בלחייך וגו'. פדין פלהו אתבדרון. ונקטין ליה לתנינא,
ונקבי אנפוי בסטר עלעוי, ועאלין ליה לנוקבא דתהומא רבא, עד דאתבר חיליה,
פדין אתדרו ליה לנתרוי.

מפורת הזהר

(1) (יחזקאל כ"ט).

חלופי גרמאות

1 העין, 2 עלמא, 3 דסטור, 4 ל"ג חד, 5 כ"ג הסולם;
קדלא: קלדא: קלדא: כ דתנין, 7 לנתרוי.

דרך אמת ו' הזקיפו עצמכם סבתין שהוא לילית וכתותיה כי יש שתי לילית והנה לילית הראשונה כלתו של סמאל
נקרא סבתא ר"ל זקנה כנגד לילית השניה זעירתא שבה משתמש אשמדאי ויוצא הכרוז שיהיו מתפשטים
מהעולם לד' רווחות ושלא תפעלנה לילית סבתא עם כתותיה שום פעולה בעולם שהרי נתעורר שמשים קולר על לחייו
של נחש ההוא ומוריוו לתהום רבה שלא ישלטו בעולם.

מאמר

הסולם

תנינא רביין בין יאורין

וזה אמרו, עד דלסטור צפון קם חד
שלהובא דאשא, דהיינו שעלו הדינין
דמלכות אל הבינה. והנה בעת שיש ג"ד
במדרגות, נבחן שכל מדרגה ומדרגה יש בה
אגודה של שלשה קוין (כנ"ל באות ק"ד) חד
אפיק רישיה ואעי" ליה בין תרין גופין.
וכשתזרות לקטנות, נבחן שנתפזרו האגודות.
וז"ש אודקפו סבתין אתבדרו לד' זונין,
דהיינו שיחזרו לקטנות, משום, דהא אתער,
מאן דשוי קולא על אנפוי דתנינא, ומהו
המוקש שמשמים על פניו, ז"ש, ונקטין ליה
לתנינא ונקבי אנפוי שבסטור לחייו, כי
עושים בו נקב בבחינת הפנים שלו ששם היא
בינה שלו (כנ"ל באות ק"ו) רישיה סומקא
כוודא, ע"ש, ושולטים בו גם דינים דבינה,
וחוזר לקטנות ואז ועאלין ליה לנוקבא
דתהומא רבא, דהיינו לבינה דקליפה הנאחות
בקטנות הבינה, עד דאתבר חיליה. כלומר
עד שנשבר כח הזנב שלו, ואינו יכול עוד לפגום
בזנבו. והוא מטעם שהקליפות נמשכות לפגום
מה שהוא יותר למעלה, וכיון שהתנין הוא
בנוקבא דתהומא רבא, ששם פוגם הבינה, מסוד
המלכות הממותקת שמה, כבר אובד כחו שבזנב,
שפוגם רק בחינת ז"ת בלבד, וע"כ נשבר כח
התנין ואינו יכול עוד להזיק בזנבו. וזה נבחן
למוקש כלפי התנין, כי מחמת שהושיטו לו
דינין דבינה, אבד את דינין דמלכות. ואז
מורידים שוב את המלכות, שעלתה לבינה, אל
מקומה

בארבע רווחות העולם, דהיינו גלגלי מרכבה
דקדושה הממשיכים ג"ד ע"י נסיעתם (כנ"ל
שמות דף י"ב ד"ה מתניתין) והתנין זוקף זנבו
ומכה למעלה בגלגלים, שפוגם אותם, ומכה
למטה ביאורים, כולם בורחים ממנו.
קט) עד דלסטור צפון וכו': עד שלמד
צפון קם שלהבת של אש אחת, דהיינו שנגלו
דינין דבינה ע"י עליות המלכות אליה, והכרוז
קורא, התיצבו אגודות, והתפזרו לד' זויות, כי
ניעור מי ישישים מוקש על פניו של התנין, כמו
שנאמר, ונתתי חחים בלחייך וגו', שזה נאמר
על התנין הרובץ בתוך יאוריו, ע"ש. אז
מתפזרים כל האגודות. ולוקחים את התנין
ונוקבים פניו בצד לחייו, ומכניסים אותו
לנוקבא דתהומא רבא, שהיא בינה דקליפות,
עד שנשבר כחו אז מחזירים אותו לנהרותיו.
סבתין פירושו אגודות כמו צבתין, מלשון
הכתוב, תשולו לה מן הצבתים. (רות ב') קד"א
הוא ט"ס, וצ"ל קולא, כי תרגומו של שלחנם
לפניהם לפה, הוא לקולא, דהיינו פת ומוקש.
(תהלים ס"ט כ"ג) ביאור הדברים. כי בעת
שהתנין בא לאחת מע' שנותיו שלו, שהיא
המלכות שבמלכות שלו, אז שולט זנבו, שהיא
נקודת המלכות הבלתי ממותקת לבינה, ואז הוא
מכה בו למעלה בקדושה ולמטה, כנ"ל בדבור
הסמוך. אז צריכים לשים את התנין במלכות,
בסוד הכתוב, ונתתי חחים בלחייך. והוא כי
אז חוזרת המלכות לבינה, והבינה באה לקטנות,
ואז כל המדרגות הנמשכות ממנה חוזרים
לקטנות, מחמת הדינים שבבינה.
(דפו"י דף כ"ז ע"ב)

19

וארא

קו חד לשבעין שנין עבדין ליה כדנין, בגין ¹⁰ דלא יטשטש אתרין דרקייעין וסמכיהו. ¹¹ ועלייהו פלא אודן, ומברכאן ואמרין, ¹² בואו נשתתה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו.
קיא תניינא ¹³ עלאין לעילא קיימין אינון דמתברכאן, כמד"א ¹⁴ ונברך אותם אלהים. אלין שלטין על כל שאר גונין, דכתיב ומלאו את המים בימים. ועל דא כתיב, ¹⁵ מה רבו מעשיך ה' כלם בחכמה עשית.

תוספתא

קיב ¹⁶ אשכול הכופר דודי לי. אשכול: דא אימא עלאה. מה אשכול ¹⁷ מתקשט בכמה עלין בכמה זמורות לישראל דאכלין ליה, הכי שכינתא עלאה, מתקשטת בכמה קשוטין דשמנה כלים, מכמה קרנן, מכמה מיני תכשיטין

חלופי גרמאות

10 ועליה. 11 ומתברכ. 12 עלאין.

מסורת הזהר

10 (תהלים צ"ה) ויהי עצי צ"ה. 11 (בראשית א') לעיל אות ק"ג. 12 (תהלים ק"ד) תולדות ב' צ"ג. 13 (שה"ש א').
דרך אמת 14 שלא יחרטו יחריבו. 15 (ת) תקונים דף צ'.

הסולם

מאמר

תנינא רביין בין יאורין כריעה והשתתויה הזו, דהיינו על חזרתם לוי"ק בלי ראש, כדי להשיג מוקש בפניו של התנין, כל המדרגות שמחים, ומודים לה' ואומרים, בואו נשתתה ונכרעה וגו'. כי עי"ז ניצלו מן התנין. והנה נתבאר היטב התנין דקליפות, שה"ס חזרת מטה החרטומים להיות תנין. אבל מטה אהרן שנעשה לתנין, הוא תנין דקדושה, הנמשך ממבועים עלאין ונהרין עמיקין, הנ"ל. הנמצאים בסוד א"ף יאורין דנפקין לארבע סטרין. (כנ"ל אות ק"ד)
קיא תניינא עלאין לעילא וכו': אבל התנינים העליונים העומדים למעלה בקדושה שהם לוייתן ובת זוגו, הם שנתברכו, כמש"א ויברך אותם אלקים. אלו שולטים על כל שאר הדגים, שהם המדרגות הנמצאות ביאורים, שכתוב, ומלאו את המים בימים. ועל זה כתוב, מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית.

תוספתא

מאמר להט החרב המתהפכת

קיב אשכול הכפר דודי לי: אשכול, הוא אמא עלאה, דהיינו בינה. מה אשכול, בכמה עלים בכמה זמורות, מתקשט לישראל שאוכלים אותו, כך השכינה העליונה, שהיא בינה, מתקשטת, שמעליה מ"ן לחכמה, בכמה עדיים, של שמונה כלים, שהם ד' אותיות הויה וד' אותיות אדני שהם זו"ן. מכמה קרבנות, שישראל מקריבים, מכמה מיני תכשיטים דכפרה

מקומה. וחזרת הבינה לגדלותה וכן כל המדרגות הנמשכות ממנה עד האלף יאורים חסר אחד ששם רובץ התנין, וכדין, אהדרו ליה לנהרוי, דהיינו שחזור לרובץ בתוך יאוריו.

קו חד לשבעין שנין וכו': אחת לשבעים שנה, עושים לו כן, כי כשבא לטוף שבעים שנה שהיא מלכות דמלכות שלו, נמצא חוזר ומתעורר כח הדין שבזנב שלו, כנ"ל. כדי שלא יקלקל המקומות של הרקיעים ועמודיהם. כלומר שלא יקלקל בנקודת הדין שלו את המיתוק של המקומות, שהם המלכיות הממותקות בבינה, שממיתוק זה יוצאים הרקיעים שה"ס המסכים דמצומם ב', ועמודיהם, שה"ס הנה"י הנמשכים מהרקיעים האלו. ועליהם כולם מודים ומשבחים, בואו נשתתה ונכרעה נברכה לפני ה' עושנו.

פירוש. כי חזרת המדרגה מג"ר לוי"ק מכונה כריעה והשתתויה, וודאי שאין מדרגה שתשבח על חזרתה לוי"ק. אמנם בעת שמתגברים הדינים דמדת הדין שבתנין, הפוגם למדרגות של מעלה ושל מטה ואין מי שיעמוד לפניו. נמצא, כששמימים לו המוקש בפניו, ע"י חזרת הבינה וכל המדרגות לבחינות קטנות, כנ"ל שע"ז בא התנין לנוקבא דההומא רבא, ואובד שם הדין דמלכות המלכות שלו הבלתי ממותקת, שבזה נשבר כחו של התנין, ואח"כ חזרת הבינה וכל המדרגות לגדלותם, והתנין אינו יכול עוד להזיק, כנ"ל, נמצא, שעל (דפו"י דף כ"ז ע"ב)

לח

וארא

דכפרה לכנהא, ואיהי קמת בהון קמי מלפא, ומיד וראיתיה לנכור ברית עולם. ויהיבת לן שאילתין דילה, באלין ברפאן דתקיננו רבנן בצלותא, למשאל קמי מלפא.

קיג) בההוא זמנא, כל דינין דשכינתא פתגא, דאיהי דודי אדני, מתהפכן לרחמי, כגוונא דא ידוד, לקיים אם יהיו חטאיכם פשנים פשגל לבינו, ידוד. אם יאדימו כתולע, דודי. פצמר יהיו, ידוד. כל דינין דדא, מתלבנין משכינתא עלאה.

קיד) ואיהי שכינתא דודי, להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עין החיים. ואוקמוה רבנן, דמתפכא זמנין רחמי, זמנין דינא פעמים אנשים, פעמים נשים. זמנין דינא, כגוונא דא ידוד. זמנין רחמי, כגוונא דא ידוד. דהא איהו מסטרא דאילנא דחיי, כל דינין מתהפכין לרחמי. ומסטרא דעין הדעת טוב ורע, כל רחמי מתהפכין לדינא, למידן בהו לאינון דעברי על פתגמי אורייתא. קמו) ועין דא בעלקא דאתי, דאיהו בינה, כל שמקן דדינא מתהפכין בה

חלופי גרסאות

מסורת הזהר (כ) (בראשית ט) נח ק"א צ"ב. (ל) (ישעיה א) (ז) ב"ב ע לון שאלתן ולהון. פ בכל דינין דא. צ בשכינתא. ע"ו צ"א. ק דאיהו.

מסורת הזהר

מסורת הזהר (כ) (בראשית ט) נח ק"א צ"ב. (ל) (ישעיה א) (ז) ב"ב ע לון שאלתן ולהון. פ בכל דינין דא. צ בשכינתא. ע"ו צ"א. ק דאיהו.

להט החרב המתהפכת

הסולם

מאמר

עם עין החיים, כל הרחמים שבה מתהפכים לדין, לדון בהם לאותם העוברים על דברי תורה.

ביאור הדברים. כשהמלכות בקטנות, שהיא דין, נבחן וזוגה עם ז"א בשם הוה"י אדני, כי הוה"י הוא הוה"ה למפרע המאירה ממטה למעלה, דהיינו יוד בתחילה למטה, ואח"כ למעלה ממנה, ה ראשונה, ואח"כ למעלה ממנה ו ולמעלה בראש עומדת ה אחרונה. זה מורה שז"א הוא ר"ק בלי ראש, ומשפיע דינים לשם אדני, שהיא המלכות, גם נקרא אור הוה"ק דז"א שמשפיע ממטה למעלה, בשם אור נקבה, דהיינו נשים. וכשמזדווגת עם ז"א דגדלות, שעלה לבינה, נבחן הזוג בשם י"ה ו"ה אדני. כי הוה"ה ביושר יורה שמשפיע ביושר ממעלה למטה, ואז נקרא ז"א בשם עין חיים. דהיינו שמקבל ג"ר וחיים מן הבינה. ואור זה של ז"א נקרא ג"כ אור זכר, דהיינו זמנין אנשים. ולפיכך נקראת המלכות בשם להט החרב המתהפכת. כי בחטא התחתונים יורדים ז"ן מן הבינה למטה, ואז הזוג הוא הוה"י אדני, וכשעושים תשובה, עולים ז"ן שוב לבינה, וכל הדינים שבה מתהפכים לרחמים, והזוג הוא הוה"ה אדני.

קטו) ועין דא, בעלמא זכו: ועין החיים

דכפרה לבניה, והיא עומדת בהם לפני המלך, שהוא חכמה, מיד, וראיתיה לזכור ברית עולם, דהיינו שמזדווג עמה. והבינה נותנת לנו, מהבקשות שלה, ששאלה מחכמה בעדינו, ע"י אלו הברכות שתקנו רבנן בתפלה, לבקש לפני המלך.

קיג) בההוא זמנא כל זכו: בזמן ההוא דזוג חו"ב הנ"ל כל הדינים של שכינה התחתונה, שהיא המלכות, שהיא הוה"י אדני, מתהפכים לרחמים כעין זה, י"ה ו"ה, לקיים אם יהיו חטאיכם כשנים כשגל ילבינו, דהיינו י"ה ו"ה. אם יאדימו כתולע, שהוא הוה"י, כצמר יהיו שהוא י"ה ו"ה. כל הדינים של זו, דהיינו של המלכות, מתלבנים משכינה העליונה, שהיא בינה.

קיד) ואיהי שכינתא דודי זכו: והשכינה שהיא הוה"י, היא להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עין החיים. ובארוה רבנן, שע"כ נקראת להט החרב המתהפכת, משום שמתהפכת פעמים לרחמים ופעמים לדין, פעמים אנשים ופעמים נשים. פעמים דין כעין זה הוה"י, פעמים רחמים כעין זה י"ה ו"ה. כי היא, מצד עין החיים, כלומר, אם השכינה מתחברת עם עין החיים, שהוא ז"א שעלה לבינה, כל הדינים שבה מתהפכים לרחמים, ומצד עין הדעת טורי, דהיינו השכינה שאינה מחוברת (דפו"י דף כ"ז ע"ב)

למ

וארא

ירחמי, ורגין דא אוקמוה רבנן, לא כהעולם הזה העולם הבא. ורגין דא, בינה, איהי להט החרב המתהפכת, דמתהפכת מדינא לרחמי לצדיקים, למיהב לון אגרא בעלמא דאתי. מלכות, להט החרב המתהפכת, מרחמי לדינא, למידן בה לרשיעייא * בעלמא דין.

קטז) אכל מעץ הדעת טוב ורע, דאיהו כגוונא * דמטה, זמנין דמהפכין הנשים

חלופי גרסאות

ר לדינא; לרחמי. * דמטי.

להט החרב המתהפכת

הסולם

מאמר

מטוב לרע ומרע לטוב. כי מתחילה הם מתהפכים על האדם, מרחמים דבינה לדין דשמאל, דהיינו קפאון האורות כולם. שהוא כדי לדון את הרשעים הנמשכים אחרי המוחין האלו, ואז הווג העלין הוא בסוד הוה"י אדניי כנ"ל. ואם מאריכים בחטאם ואינם חוזרים בתשובה, מתהפכים עוד מטוב לרע, דהיינו שמתגלה בהם מלכות דמדת הדין שהיתה גנוזה בהם, שהוא רע, והאורות מסתלקים מהם כנ"ל. בסוד לא זכי הא רע, (כנ"ל בהקסה"ז דף קכ"ג ד"ה ב' תרין, ובדף רל"ג ד"ה וכו' עש"ה) וזה נבחן שהאנשים ונשים הללו, שהיה בהם תקון הגניזה, נתהפכו עתה לשדים ושרות, שאין בהם תקון הגניזה. כי המלכות דמדת הדין שאינה ממותקת נתגלה בהם, כמו בשדים ושרות. וז"ש, זמנין דמהפכין הנשים לשרות ואנשים לשדים. וזה אמרו, ובגין דא, ויגד יעקב לרחל הגדה ה"ס המשכת מוחין גדולות שיעקב שה"ס ז"א המשיך מוחין גדולות אל רחל, שה"ס מלכות, כדי שלא תתחלף לשרה. כי כל עוד שהיא במוחין דקטנות, יש פחד שלא תתהפך לשרה, דהיינו שתקון הגניזה יתקלקל בה. וז"ש, דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה עד דמספר עמה, שמא נתחלפה לו בשרה, דהיינו רמו על ז"א, שאינה משפיע אל המלכות בסוד הזווג, מטרם שממשיך לה מוחין גדולות הנקראים סיפור, בסוד השמים מספרים, וכן נקראים דבור. משום, שכל עוד שהמלכות היא במוחין דקטנות, תוכל להתהפך לשרה, כלומר, שתיקון הגניזה יתקלקל בה כמו בשרה. ומקשה לפי"ז איך יכלו התרטומים להפך המטות שלהם לנחשים, מכיון שתקון הגניזה מקולקל בהם ומדת הדין מגולה, אינם ראויים לקבל אפילו בחינת חיים של נחש. ומשיב, שמסטר דאינון הפוכן יבלין לאתהפכא, דהיינו מצד התהפכות מטוב לרע ומרע לטוב הנ"ל בעצה"ד, גם המכשפים יכולים להפך לפי שעה את המטות שלהם לנחשים, דהיינו להמשיך אורות

החיים זה עומד בעולם הבא שהיא בינה, שכל שמות הדין מתהפכים בה לרחמים ומשום זה בארוה רבנן, לא כהעולם הזה, שהיא מלכות, העולם הבא, שהיא בינה. העולם הזה, על בשורות טובות אומר ברוך הטוב ומטיב, ועל בשורות רעות אומר ברוך דיין האמת, לעולם הבא, כולו הטוב ומטיב. שאין שם דין. (פסחים נ.) ומשום זה, בינה, היא להט החרב המתהפכת מדין לרחמים לצדיקים לתת להם שכר בעולם הבא. מלכות, היא להט החרב המתהפכת מרחמים לדין, לדון בהם הרשעים בעולם הזה. קטז) אכל מעץ הדעת וכו': אבל מעץ הדעת טוב ורע, שהוא כעין המטה הנהפך לנחש. דהיינו שמתהפך לרע ממש, ולא מרחמים לדין כנ"ל, לפעמים מתהפכות הנשים לשרות, והאנשים לשדים. ומשום זה, ויגד יעקב לרחל, ומשום זה בארו רבנן, שאין לאדם לשמש עם אשתו עד שמשית עמה, אולי נתחלפה אשתו בשרה. משום שהל"ה כעץ הדעת טוב ורע מתהפכת מטוב לרע ממש. ואם תאמר, שמכשפי פרעה, שכתוב, ויעשו כן התרטומים בלטיהם, היו מהפכים בל"ה שלהם את המטות שלהם לנחשים, איך יכלו לעשות את זה. ומשיב, שמצד אלו ההתהפכיות, שבעצה"ד טו"ה, הם יכולים להתהפך.

פנימיות הדברים. שדים ושרות, הם הבריות שנבראו בערב שבת בין השמשות ולא נגמרו. (כנ"ל בהקדמת ספר הזוהר דף רל"ג ד"ה וכו' עש"ה) וע"כ מגולה בהם מדת הדין הבלתי ממותקת ואין בהם תיקון הגניזה כמו במדרגות דקדושה. (כנ"ל בהקסה"ז דף קכ"ג ד"ה ב' תרין ע"ש). ולפיכך הם מוזקי עולם, כי בכל מקום שהם מתדבקים, מקלקלים שם תקון הגניזה, ונקודת המלכות דמדת הדין הבלתי ממותקת מתגלה שם, שמסכתה מוכרתים האורות להסתלק, כי כח הצמצום רובץ עליה. (כנ"ל בהקסה"ז דף רל"ג ד"ה וכו').

וכל עוד ששולטים המוחין דקטנות באדם, הוא בבחינת התהפכות תמיד. ויש ב' מיני התהפכות, או מרחמים לדין ומדין לרחמים או (דפו"י דף כ"ז ע"ב * * * דף כ"ח ע"א)

וארא

ב

לשדות, אנשים לשדים. ובגין דא, ויגד יעקב לרחל. ובגין דא, אוקמוה רבנן, דלית ליה לבר נש לשמשא עם אתתיה, עד דמספר עמה, שמה נתחלפה לו בשידה. ובגין דלהט בעץ הדעת טוב ורע, מתהפכת מטוב לרע, ואי תימא דמכשפי פרעה, דכתיב ויעשו כן התרטומים בלטיהם. הוה מהפכין אינון מטות דלהון לנחשין. ומסטרך דאלין הפוכן יכלין לאתהפכא. (ע"כ תוספתא).

קיוז) ואמרת אל אהרן קח את מטך מאי טעמא מטה אהרן, ולא מטה משה. אלא, שהוא דמשה איהו קדישא יתיר, דאתגליף בגנתא עלאה בשמא קדישא, ולא בעי קודשא בריך הוא לסאבא ליה באינון חוטרין דתרישא. ולא עוד, אלא לאכפייא לון לכל אינון דאתיין מסטרך דשמאלא, בגין דאהרן אתא מימינא, ושמאלא אתכפייא בימינא.

קיוח) רבי תיבא שאיל לרבי יוסי, הא גלי קמי קודשא בריך הוא, דאינון תרשין יעבדון תנייניא, מאי גבורתא איהו למעבד קמי פרעה תנייניא. א"ל, בגין דמתמן הוא שירותא לאלקאה, ומשירותא דתנינא שארי שולטניה, כדין, תדו כוליהו תרשי, דהא ריש חכמתא דנחש דילהון קכי הנה. מיד אתהדר ההוא תנינא דאהרן לאעא יבישא, וכלע לון.

קיוט) וע"ד תוהו, וידעו דשולטנא עלאה אית בארעא, דאינון חשיבו, דהא ולתתא, ב"ר מנייהו לא אית שלטנא למעבד מידי, כדין, ויכלע מטה אהרן, מטה אהרן דייקא, דאתהדר לאעא וכלע לון.

חלופי גרמאות

ת ובגין א ל"ג איהו ב משמאלא ול"ג מסטרא ג וגלי ול"ג מן ר' תיבא עד גלי. ד ל"ג איהו. ה אלא. ו לשולטניה ומשירותא דשולטניה שארי לאלקאה. ז לעילא. ח ל"ג בר. דרך אמת ב) ואי תימא הוא כמו ואיבעית אימא ויש כיוצא בזה הרבה בזה. ג) במטות הכשפים שהם החרטומים.

מסורת הזהר

1) (בראשית כ"ט) ח"א קנג. ח"ג רצב: 0) לעיל אות ק.

מאמר

אורות דקליפת הנחש. כי לפי שעה, יכולים לגנוז את מדת הדין שלהם ולדמות עצמם לאנשים ונשים, אבל לא לזמן הרבה, וסופה לחזור ולהתגלות, ואז פורת רוח החיים שמשכו מנחש דקליפה, והנחש שלהם חוזר למטה.

קיוז) ואמרת אל אהרן קח את מטך: שואל מהו הטעם, שנבחר לזה, מטה אהרן, ולא מטה משה. ומשיב, אלא זה של משה הוא קדוש יותר, כי נחקק בו שם הקדוש בגן עדן העליון, ולא רצה הקב"ה לטמא אותו באלו המטות של החרטומים, שהיה צריך לבלוע אותם, כמ"ש ויבלע מטה אהרן את מטותם. ולא עוד, אלא כדי להכניע לכל אלו הבאים מצד שמאל, צדיכים למטה אהרן, משום שאהרן בא מימין, שהוא כהן, והשמאל נכנע אל הימין.

קיוח) ר' תיבא שאיל וכו': ר"ח שאל לר' יוסי. הרי היה גלוי לפני הקב"ה, שאלו (דפני' דף כ"ח ע"א) ע"י ברכת שלום בסוף הספר

הסולם

קח את מטך

החרטומים יעשו נחשים, ואם כן, איזה חשיבות הוא לעשות לפני פרעה נחשים? אמר לו, הוא משום, שמשם הוא התחלה אל העונשים, דהיינו נחש הקדמוני שהכשיל את אדם וחיה. ומן התחלת הנחש מתחיל שליטתו של פרעה, דהיינו מצד שמאל. אז, כשראו התהפכות מטה אהרן לנחש, שמחו כל החרטומים, כי תחילת החכמה של הנחש שלהם, היה כן. כי המוחין דקטנות דקדושה הנמשכים משמאל, מכונה נחש, ושכנגדו הוא הנחש דטרמאה, הנמשך משמאל, שמשם מושכים החרטומים את החכמה שלהם. וע"כ שמחו על מטה אהרן שנהפך לנחש. מיד חזר מטה אהרן לעץ יבש, ובלע אותם.

קיוט) וע"ד תוהו וידעו וכו': ועל זה תמהו וידעו, שממשלה עליונה יש בארץ, שהם חשבו, שלמטה, בארץ, אין שליטה חוץ מהם, לעשות

מא

וארא

קב וע"ד עבד אהרן תרין אתין, חד לעילא, וחד לתתא. חד לעילא, תנינא עלאה דשליטא על אינון דלהון. חד לתתא, דשליטא אעא על תנינא דילהון. ופרעה חפים הוה מפל חרשוי, ואסתפל דשליטא עלאה שליטא על ארעא, שליטא לעילא שליטא לתתא.

קכא אמר רבי יוסי, אי תימא, חרשיא כל מה דעבדין לאו איהו אלא בחיזו דעניא, דהכי אתחזי, ולא יתיר, קא משמע לן ויהיו דייקא, דכתיב ויהיו לתנינים. ואמר רבי יוסי, אפילו אינון תנינא דילהון אהדרו למתני טאעיו, ואעא דאהרן בלע לון.

קכב כתיב, ו הנני עליך פרעה מלך מצרים הפנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. מתמן שרותא לתתא בשולטנא דילהון. אכל חכמתא דילהון, לתתא מפלהו דרגין איהו.

קכג תא חזי, חכמתא דילהון בדרגין תתאין, י לאכפין לון לאלין דרגין בדרגין עלאין, גישי שולטנותהון ועקרא דילהון, לתתא מההוא תנינא, ומשפלתלן בתנינא, דהא מתמן נטיל חילא דרגא עלאה דילהון. משמע דכתיב, א אשר אחר הרחמים.

חלופי גרסאות

ט אעיו, י אינון, כ ואכפין; ואתכפין; ואי כפין לון לאלין דרגין עלאין.

מטות הזהר

(ו) (יחזקאל כ"ט) ח"ב כ"ט. לה: ת"ז חס"ט קט. (ז) (שמות י"א) וישלח ז' צ"ח.

קח את מטה

הסולם

מאמר

אבל החכמה שלהם נמשכת מתחת כל המדרגות של התנין ויאוריו.

פירוש. כי התנין ואלף יאוריו, הם קרובים לקדושה, ובשעה שהתנין רובץ בהם הם בשלמות (כנ"ל אות ק"ו), ורק בעת ששוחה ביאורים מתגלה הטומאה בזנבו א' לע' שנה (ע"ש כל המשך), אבל מדרגות הטומאה שמתחת התנין הגדול ויאוריו, כבר הטומאה קדמה להם, ואינם ראויים להמשיך אור מתנין ויאוריו. וז"ש שהתחלת השליטה היא מתנין הגדול, וע"כ רק המלך שלהם מקבל ממנו, אבל חכמת מצרים עצמם היא ממדרגות התחתונות.

קכג ת"ח חכמתא דילהון וכו': בוא וראה, החכמה שלהם היא במדרגות התחתונות, להכניע ולשעבד מדרגות האלו אל המדרגות העליונות, שהם תנין הגדול ויאוריו, שיכללו בהן, ואז יכולים להמשיך אור גם למדרגות התחתונות. ראשי שלטונות שלהם ושורשם הוא למטה מתנין הזה, ונאחזים בתנין, כי משם המדרגה העליונה שלהם, שהוא המלך, מקבל כח. וע"כ נדמה המלך שלהם לתנין הגדול הרובץ תוך יאוריו. וזה נשמע, שכתוב, אשר אחר הרחמים. שפירושו אחר מדרגות העליונות הנקראות

לעשות משהו, אז, ויבלע מטה אהרן את מטותם מטה אהרן בדיוק, שחזר הנחש לעץ, ובלע אותם.

קכ וע"ד עביד אהרן וכו': ועל זה עשה אהרן שני אותות, אחד למעלה ואחד למטה. אחד למעלה, היינו, שנחש העליון דקדושה שלט על נחשים שלהם. אחד למטה, היינו, ששלט העץ על הנחשים שלהם. כי בלע אותם. ופרעה היה יותר חכם מכל חרטומיו, והסתכל שממשלה העליונה שולט על הארץ, שולט למעלה ושולט למטה.

קכא אמר ר' יוסי וכו': אר"י, פן תאמר, אשר המכשפים, כל מה שעושים אינם עושים אלא באחיזת עינים, שרק נראה כך, ולא יותר, משמיענו הכתוב, ויהיו בדיוק, שכתוב, ויהיו לתנינים, שעשו התנינים בפועל. ואמר ר' יוסי, אפילו כשהתנינים שלהם חזרו להיות עצים, העץ של אהרן בלע אותם. כי נאמר ויבלע מטה אהרן את מטותם.

קכב כתיב, הנני עליך פרעה מלך מצרים התנים הגדול הרובץ בתוך יאוריו. נקרא כן, כי משם, מתנין הגדול, הוא התחלת השליטה שלהם למטה, (דפו"י דף כ"ח ע"א)

מב

וארא

קבד רבי תימא, הוה יתיב יומא תדא, אכבא דתרעא דאושא. חמא ליה לרבי אלעזר ^ט לחד קטפירא טאסא גביה, אמר ליה לרבי אלעזר, משמע, דאפילו באורחך פלא תאיבין למהך אבתך. אהדר רישא וחמא ליה. אמר, ודאי שליחותא אית גביה. דהא קודשא בריך הוא בכלא עביד שליחותיה, וכמה שליחין אית ליה לקודשא בריך הוא, דלא ^י תימא מלין דאית בהו רוחא בלחודייהו, אלא אפילו אינון מלין דלית בהו רוחא.

קבה פתח ואמר, ^א כי אבן מקיר תועק וכפיש מעץ יעננה. כמה אית ליה לבר נש לאודרהא מחובוי, דלא יחטא קמי קודשא בריך הוא. ואי יימא מאן יסהיד ביה. הא אבני ביתיה ואעי ביתיה יסהידו ביה. ולזמנין דקודשא בריך הוא יוהא עביד בהו שליחותא. תא תזי חוטרא דאתרן, דאיהו אעא יבישא, קודשא בריך הוא שירותא דנסין עבד ביה, ותרי שליחותי ביה אתעבידו. חד דאיהו אעא יבישא ^ב ובלע לאינון תנייניא דילהון. וחד דהא לשעתא אתהדר ברוחא ואתעביד בריה.

קבו אמר רבי אלעזר, תפת ^ג רוחיהון, דאינון דאמרין, דלא זמין קודשא בריך הוא לאחייא מתייא, והיך יתעביד מנייהו בריה תדתא. ייתון ויחמון אינון טפשאין מייבאי, רחיקין מאורייתא, רחיקין מניה, בידיה דאתרן הנה חוטרא, אעא יבישא, וקודשא בריך הוא לפום שעתא אהדר ליה בריה, משניא ברוחא וגופא. אינון גופין, דהוו בהו רוחין ונשמתין קדישין, ונטרו פקודי אורייתא, ואשתדלו באורייתא ימא ולילי, וקודשא בריך הוא טמיר לון בעפרא. לכתר, בזמנא דיחדי עלמא, על אחת כמה וכמה דיעבד ^ד להו בריה תדתא.

חלופי גרסאות

ל בחד. ח מוסף תימא דאפילו. י ל"ג הוא. ט ולשעתא ול"ג מן ובלע ער לשעתא. ט ל"ג להו.

דרך אמת דן ענף אחד היה משוטט ומעופף אחרי והחזיר ראשו לאחוריו וראה אמר ודאי שליחותא אית גביה רצה לומר שהוא בשליחות.

מסורת הזהר

(ז' (חבוקי ב')

מאמר

הנקראות ריחים, שאינון ראויות לקבל אור החכמה הנקרא בכור, אלא רק מתוך שמכניעים ומשעבדים אותו למדרגות העליונות כנ"ל, וע"כ נקרא בכור השפחה.

קבד ר' הייא הוה וכו': ר"ח היה יושב יום אחד, על הפתח של שער אושא, ראה את ר' אלעזר שנוף אחד, ששמו קטפירא, מעופף אצלו. אמר לו לר' אלעזר, משמע, שאפילו אם אתה הולך בדרך, חושקים הכל ללכת אחריך. החזיר ר' אלעזר ראשו וראה אותו. אמר, ודאי שיש לו, לעוף, שליחות. כי הקב"ה ע"י הכל עושה שליחותו, וכמה שליחים יש אל הקב"ה, ואל תאמר שעושה שליחותו, ע"י דברים שיש בהם רוח חיים בלבד, אלא אפילו ע"י דברים שאין בהם רוח חיים.

קבה פתח ואמר כי אבן מקיר וגו':

(דפו"י דף כ"ח ע"א * דף כ"ח ע"ב)

קח את מפר

כמה יש לו לאדם להזהר מחטאיו שלא יחטא לפני הקב"ה. ואם יאמר, מי מעיד עלי, הנה אבני ביתו וקורות ביתו מעידים עליו. ולפעמים הקב"ה עושה בהם שליחותו. בוא וראה, מטה אהרן, שהוא עץ יבש, עשה בן הקב"ה ראשית הנסים. ושתי שליחויות נעשו בו, א' שהוא עץ יבש ובלע לתנינים שלהם. וא' כי לשעתו קבל רוח חיים ונעשה בריה.

קבו אמר ר' אלעזר וכו': אר"א, תפת רוחם של אותם האומרים, שהקב"ה אינו עתיד להחיות המתים, שאיך אפשר, שיעשה מהם בריה חדשה. יבואו ויראו אלו הרשעים השוטטים הרחוקים מתורה ורחוקים ממנו, מן הקב"ה. שבידיו של אהרן היה מטה, עץ יבש, והקב"ה, החזירו לפי שעה לבריה, שנשתנתה ברוח וגוף, אלו הגופים שכבר היו בהם רוחות ונשמות

מן

וארא

קכז ׀ אמר רבי תייא, ולא עוד, אלא דההוא גופא דהנה, יקום. משמע דכתיב, ׀ יחיו מתיד, ולא פתיב יברא, משמע דברין אינון אכל יחיו. דהא גרמא חד, ישתאר ׀ מן גופא תחות ארעא, וההוא לא אתרקב ולא אתבלי בעפרא לעלמין, ׀ ובההוא זמנא, קודשא בריה הוא גרמא ליה, ונעביד ליה ׀ פתמירא בעיסה, ויסתלק ויתפשט לארבע זווין ומניה ישתכלל גופא וכל שייפוי. וקודשא בריה הוא יהיב ביה רוחא לבתר. אמר ׀ ליה רבי אלעזר הכי הוא. ותא חזי, ההוא גרמא במה אתרכף. בטל. דכתיב, ׀ כי טל אורות טלף וגו'.

קכח ׀ ויאמר ה' אל משה אמור אל אהרן קח מטף ונטה ידך על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם ועל כל מקנה מימיהם ויהיו דם וגו'. אמר רבי יהודה, האי קרא אית לאסתכלא ביה, והיך זכיל למתקף לכל ׀ הני אתרי. ׀ ותו, דהא פתיב וימלא שכעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאור פתיב, ואת אמרת על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם.

קכט אלא, מימי מצרים נילוס הוה. ומתמן אתמליין כל אינון שאר אגמין ויאורין ומבועין וכל מימין דילהון. ועל דא, אהרן לא נטה למתאה אלא לנילוס בלחודוי. ותא חזי דהכי הוא, דכתיב ולא יכלו מצרים לשחות מים מן היאור.

קל אמר רבי אבא, תא חזי, מיין תפאין מתפרשאן לכמה סטרין, ׀ ומיין עלאין מתכנשי בכי כנישו מיא, דכתיב, ׀ ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל מקום אחד. וכתיב ולמקנה המים קרא ימים. האי קרא אוקמוה. ותא חזי, ההוא רקיעא דאית ביה שמשא וסיהרא כוכבייא ומזלי, ׀ דא איהו בי

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

ק) (ישעיה כ"ו) וירא קס"ו ציון ו' ח' (ר) (שם) (ו) (בראשית א') ב"א ע"א. קצ"ד צ"א.
פ מוסף אמר ליה. צ ל"ג מן גופא. ק ולההוא. ד כעיסא
בחמירא. ש ל"ג ליה. ת האי אתר. א ולא עוד אלא ול"ג
ותו. ב סטרין עלאין דהא מיין; ומיין עלאין עאכ"ו ומיין;
סטרין ומיין עלאין דהא מיין. ג ל"ג דא.

דרך אמת חן כשאור.

ויהי דם

הסולם

מאמר

קכח ויאמר וגו' ונטה ידך על מימי מצרים וגו': אמר ר' יהודה במקרא זה יש להסתכל בו. וכי איך היה יכול ללכת לכל אלו המקומות דהיינו לכל מימי מצרים וכל מקנה מימיהם, שבכל ארץ מצרים. ועוד, הרי כתוב, וימלא שכעת ימים אחרי הכות ה' את היאור. את היאור כתוב, ואתה אומר, על מימי מצרים על נהרותם על יאוריהם ועל אגמיהם.
קכט אלא מימי מצרים וכו': ומשיב, אלא מימי מצרים הם נילוס, ומשם נתמלאו כל שאר האגמים והיאורים והמעיינות וכל מימות שלהם. ועל כן, אהרן לא נטה ידו להכות אלא לנילוס בלבד. ובוא וראה שכן הוא, שכתוב, ולא יכלו מצרים לשחות מים מן היאור. הווי שהיאור כולל כל מימי מצרים.
קל אמר ר' אבא וכו': אר"א בוא וראה, מים תחוננים מתפשטים לכמה צדדים, דהיינו

ונשמות קדושות, ושמרו מצות התורה, ועסקו בתורה ימים ולילות, והקב"ה הטמין אותם בעפר, הנה אחר כך בעת שישמח העולם, דהיינו אחר גמר התקון, על אחת כמה וכמה, שהקב"ה יעשה אותם בריה חדשה.
קכז אמר ר' חייא וכו': אר"ח, ולא עוד, אלא אותו גוף שהיה, יקום. זה משמע, שכתוב, יחיו מתיד ולא כתוב, יברא, משמע שהם כבר נבראו, אבל צריכים רק שיהיו. כי עצם אחד ישאר מן הגוף מתחת הארץ, ועצם ההוא אינו נרקב ואינו נעדר בעפר לעולם, ובעת ההוא הקב"ה ירכך אותו, ויעשה אותו כשאור בבצק, ויעלה ויתפשט לארבע זוויות, וממנו ישתכלל הגוף וכל אבריו, ואחר כך נותן בו הקב"ה את הרוח. אמר לו ר' אלעזר כן הוא. ובוא וראה, עצם הזה במה מתרכך. בטל. שכתוב, כי טל אורות טלף, וגו'.
(דפו"י דף כ"ח ע"ב)

וארא

מד

בנישות מיא ד רבא, ה' דהוא נטיל כל מיין, ואשקי לארעא, דהיא עלמא תתאה,
כין, ודנטל מיא ופדר לון, ופליג לון לכל עיבר, ומתמן אתשקין כלא.

קלא) ובזמנא דדינא שרין, עלמא תתאה לא נקא מן ההוא רקיעא, ונקא
מסטר שמאלא, וכדין אקרי ח' חרב לה' מלאה דם. ווי לאינון דניקין פדין מינה,
ואתשקין מינה, ה' דכההוא זמנא נמא נקא מתרין סטרין, הנה אתפלג לתרין
חולקין, חוור וסומק. וכדין שדי ליאורא חולקא דמצרים, ואלקי לעילא ואלקי
לתתא. ועל דא שתאן ישראל מיא. ומצראי דמא.

קלב) אי תימא בגין גיעולא ה' הנה ולא יתיר. תא חזי, שתאן דמא ועאל
למעיהו, ואסתלק ובקע, עד דהוו מובנין לון ישראל מיא במונא, וכדין שתאן
מיא. בגיני פה שירותא לאלקא לון הנה דמא.

קלג) רבי יצחק פתח האי קרא, ארוממך אלהי המלך ואברכה שמך
לעולם ועד. תא חזי, דוד לקביל דרגא דיליה קאמר, דכתיב אלהי דידי. בגין
דבעא לסלקא שבחיה, ולאעלא ליה לנהורא עלאה, לאתערבא דא בדא, למחוי
כלא חד. בגיני פה, ארוממך אלהי המלך וגו'.

קלד) דתנינן, כל יומי דדוד, אשתדל ה' לאתקנא כורסיה, ולאנתרא אנפיה,
בגין דגיין עליה וואיתנהיר תדיר נהורא תתאה ה' בנהורא עלאה, למחוי כלא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ח (ישעיה ל"ד) א (תהלים קמ"ה) ח"ב כב: ח"ג ק"ט: ד ל"ג רבא. ה דהא. ו הנטיל; דנטלא. ז ובר; מוסיף
כלהון בדר. ח בההוא; ההוא ימא אתפלג וליג מן דבההוא
עד אתפלג. ט ל"ג מן נקא עד אתפלג. י מוסיף הא

שתאן דמא אי תימא. כ הוא. ל ל"ג מיא. מ לאתקנא. נ ויתנהיר.
דרך אמת. ו (ס"א אינו שייך כ"ז הכא).

ויהיו דם

הסולם

מאמר

בשרשם למעלה, ומכה למטה, ועל כן שותים
ישראל מים להיותם דבוקים ביסוד דז"א שהוא
חלק הלבן שבמלכות, והמצרים שותים דם.
שהוא חלק האדום שבמלכות.

קלב) אי תימא בגין זכו: אם תאמר,
שמכת הדם היתה משום מיאוס בלבד, בוא
וראה, שתו הדם ובא במעיהם ובקע ועלה. עד
שישראל היו מוכרים להם מים בכסף, ואז שתו
מים. משום זה, הראשונה להכות אותם היתה
דם.

קלג) ר' יצחק פתח זכו: ר"י פתח
מקרא הזה. ארוממך אלהי המלך ואברכה וגו',
בוא וראה. דוד, כנגד המדרגה שלו אמר
ארוממך. שכתוב אלהי, שפירושו אלהי שלי,
דהיינו המלכות, שהוא מדרגתו. כי רצה להעלות
שבחו של המלכות ולהביאו לאור העלין,
דהיינו בינה, לערבם זה בזה, שיהיו המלכות
והבינה הכל אחד. ועל כך אמר, ארוממך אלהי
המלך וגו'.

קלד) דתנינן, כל יומי זכו: ושלמדנו
כל

דהיינו לימין ולשמאל, ומים עליונים מתקבצים
בבית קבוץ המים, שהוא יסוד דז"א, שכתוב
ויאמר אלקים יקוו המים אל מקום אחד. וכתוב
ולמקוה המים קרא ימים, מקרא זה בארונה.
ובוא וראה, רקיע ההוא, שיש בו שמש ולבנה
כוכבים ומזלות. שהוא יסוד דז"א, הכולל בתוכו
כל האורות דז"א, זהו בית קבוץ המים, שהוא
מקבל כל המים דהיינו כל האורות, ומשקה
לארץ, שהיא עולם התחתון, דהיינו המלכות.
כיון שהארץ מקבלת מים היא מפורת אותם
ומחלקת אותם לכל צד, ומשם ישוקו הכל.

קלא) ובזמנא דדינא שריא זכו:
ובזמן שהדין שורה, עולם התחתון, שהיא
מלכות, אינו יונק מן הרקיע ההוא, ויונק מצד
שמאל שאינו נכלל בימין, ואז נקרא המלכות,
חרב לה' מלאה דם. ווי לאותם שיונקים אז
ממנה ונשקים ממנה. כי בזמן ההוא הם, שהוא
המלכות, היה יונק משני צדדים, מיסוד דז"א,
ומצד השמאל, ועל כן נחלק לשני חלקים, לבן
מצד היסוד, ואדום מצד השמאל, ואז זורק אל
היאור חלקם של המצרים, דהיינו האדום, ומכה
(דפו"י דף כ"ח ע"ב *) דף כ"ט ע"א)

מה

וארא

חד. וכד אתא שלמה, אשכח עלמא שלים, וסיקרא דאתמלא, ולא אצטרף לאטרקא עלה ל'אנהרא.

קלה) ת"ח, בשעתא דבעי קב"ה למיסב נוקמין מ'מעמין עובדי ע"ז, אתער שמאלא, ואתמלא סיקרא מההוא סטרא דמא. וכדין, נבעין מבוועין ונחלין דלתתא, פל אינון ד'דלסטור שמאלא דמא. וע"ד, דינא דילהון דמא.

קלז) ת"ח, ופד ה'האי דמא אתער על עמא, ההוא ד'דמא דקטולין א'איהו דיתער עלייהו עמא אחרא וקטיל לון. אכל ב'במצרים, לא בעא קב"ה לאייתתא עלייהו עמא אחרא לאתערא עלייהו דמא בגין ד'ישראל הו' בינייהו, ולא יצטערון בגין ד'דיירין בארעא דילהון, אכל קב"ה מתא לון בדמא, ב'נהרין דלהון, דלא הו' יכלין ד'למשתי.

קלז) וכגין דשולטנותא דלהון, שלטא בההוא ו'נהרא, פקיד קב"ה לשולטנותא דלהון בקדמיתא, בגין ד'ילקי דחלא דלהון בקדמיתא, בגין ד'נילוס חד דחלא דלהון הוה, וכן שאר דחלין דלהון נבעין דמא. הה"ד ו'היה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

קלח) ר' חייא קם ליליא חד למלעי באורייתא, ו'הוה עמיה ר' יוסי זוטא, ד'הוה ר' רבנא. פתח ר' חייא ואמר, לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינד פי ככר רצה האלהים את מעשיך. מאי קא תמא שלמה דאמר האי קרא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ט מוסיף לאנהרא (ע"ז). ט מוסיף משאר עמין. פ וכדין דמא. צ דסטר. ק ל"ג דמא. ר כד דינא אתער על עלמא בגין ההוא דמא דקטולין קב"ה יתער. ט ל"ג האי. ת מוסיף דמא דמא. א ל"ג איהו. ב מוסיף השתא במצרים. ג ובגין; ובגין ד'יתגייורן בארעיהו. ד למשדו. ה סטרא.

(ב) (קהלת ט"ו) ת"ז תכ"ב ס"ז.

דרך אמת ז' נעו.

והיה דם

הסולם

מאמר

הרוגים, כי יעורר עליהם עם אחר שיבא ויהרג אותם. אבל במצרים, לא רצה הקב"ה להביא עליהם עם אחר שיעורר עליהם דם, דהיינו שיהרגם, משום שישאל היו ביניהם, ולא יצטערו ישראל היושבים בארצם. אלא הקב"ה הכה אותם בדם, בנהרות שלהם, שלא היו יכולים לשתות.

קלז) ובגין דשולטנותא וכו': ומשום שהממשלה שלהם שולטת באותו הנהר, פקד הקב"ה את הממשלה שלהם בתחילה, כדי שיוכה מתחילה האלהים שלהם, כי הנילוס היה אחד מן האלהים שלהם. וכן שאר אלהים שלהם היו נבעים דם. ז"ש, והיה דם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים.

קלח) ר' חייא קם וכו': ר"ח קם לילה אחד לעסוק בתורה. והיה עמו ר' יוסי הקטן, שהיה עוד ילד. פתח ר"ח ואמר, לך אכול בשמחה

כל ימינו של דוד השתדל לתקן את הכסא, שהוא מלכות, ולהאיר הפנים שלה באור הבינה כדי שתגין עליה, והאיר תמיד את אור התחתון, שהוא מלכות, באור העליון, שהוא בינה, שתהיינה הכל אחד. דהיינו שהמלכות תעלה לבינה, שאז הן אחד. וכשבא שלמה, מצא עולם, שהוא המלכות, שלם, והלבנה שהיא המלכות שנתמלאה. דהיינו שכבר עלתה המלכות לבינה, ונשלמה ונתמלאה שם בכל אורוניה, ולא היה צריך עוד להטריח עליה להאיר אותה.

קלה) ת"ח, בשעתא דבעי: בוא וראה, בשעה שרוצה הקב"ה לעשות נקמה בעמים עובדי ע"ז, מתעורר צד השמאל ומתמלאה הלבנה, שהיא המלכות, דם מצד ההוא, ואז נובעים דם, המעיינות והנחלים שלמטה, כל אלו שהם לצד שמאל. ועל כן הדין שלהם דם. קלז) ת"ח, כד האי וכו': בוא וראה, כשרם הזה מתעורר על איזה עם, הוא דם של

(דפו"י דף כ"ט ע"א)

מו

וארא

קל"ט אלא שְלמה כל מלוי בתְּכֵמָה הוּו, וְהָאֵי דְאָמַר לָךְ אֶכּוּל בְּשִׂמְחָה לְחֻמְךָ, בְּשִׂעֲתָא דְכַר נֶשׁ אֲזִיל בְּאוֹרְחוֹי דְקַב"ה, קַב"ה מְקַרְב לִיה לְגַבְיָהּ, וְיַחֲבִיב לִיה שְׁלוֹה וְנִיחָא, יַפְדִּין נְהֵמָא וְחֻמְרָא דְאֶכִּיל וְשִׂתִּי, בְּחֻדְוָה דְלִבָּא, בְּגִין דְקַב"ה אֲתָרְעִי בְּעוֹבְדוֹי.

קמ א"ל הֵהוּא רַבָּנָא, אֵי הָכִי, הָא יֶאֱמַרְתָּ דְכָל מְלוֹי דְשְׁלֵמָה בְּחֻמְתָּא הוּו, אֲנִי הוּא חֻמְתָּא הָכָא. א"ל בְּרִי ^ט תְּבַשְׁל בְּשׁוּלְךָ, וְתַחֲמִי הָאֵי קָרָא. א"ל ^ט עַד לָא בְּשִׁילְנָא ^י יִדְעָנָא. א"ל מַנ"ל.

קמא א"ל קָלָא חַד שְׂמַעְנָא מֵאֲבָא, דִּהּוּה אָמַר ^י בְּהָאֵי קָרָא, יִדְשְׁלֵמָה קָא ^כ אֲזַהַר לִיה לִב"נ, לְאֶעְטָרָא לֵה לִכְנ"י ^כ בְּשִׂמְחָה, דְאִיהוּ סְטָרָא דִימִנָא, ^ל וְאִיהוּ נְהֵמָא, דִּיִּתְעַטֵּר בְּחֻדְוָה. וְלִבְתֵּר, ^י יִתְעַטֵּר בְּחֻמְרָא, דְאִיהוּ שְׂמָאֲלָא, בְּגִין וְדִתְשִׁתְּכַח בְּמַהִימְנוּתָא דְכָלָא, חֻדְוֹתָא שְׁלִימְתָא, בִּימִנָא וְשְׂמָאֲלָא, וְכַד תְּהָוִי בִּין תְּרוּוֹיָהּ פְּדִין כָּל בְּרַפְאָן שְׁרָאן בְּעֵלְמָא. וְכָל דָּא, פֶּד אֲתָרְעִי קַב"ה בְּעוֹבְדֵיהוֹן דְכַנְי נְשָׂא, הַה"ד כִּי כְכַר רְצָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ. אֶתָּא ר' חֲזִיָּא וְנִשְׁקִיָּה, אָמַר, חֲזִיךָ בְּרִי ^ט הָאֵי מְלָה שְׁבַקְנָא בְּגִינָה, וְהַשְׁתָּא יִדְעָנָא, דְקַב"ה בְּעִי לְאֶעְטָרָא לָךְ בְּאוֹרֵיָתָא.

קמב תו פֶּתַח ר' חֲזִיָּא וְאָמַר, אָמֹר אֶל אַהֲרֹן קַח מִטָּךְ וְנִטְהַר יָדְךָ עַל מִימֵי

חלופי גרמאות

ו ת"ח נהמא וחמרא אכיל, ז אמר; אמרה, ח וירענא. ט האי; הכי קרא קא אזהיר ול"ג דשלמא. י ושלמה. כ מזדהר. ל ל"ג ואיהו, מ דתעטר; דיתעטר. נ דתשתכח חדוותא דכלא במהימנותא שלימתא. ס ל"ג האי. דרך אמת חן להבין בדבריו ולעייין בהם היטב וימצא חכמתו של שלמה בהם. טז עדיין לא עיינתי ואעפ"כ יודע אני. יז ויחי רכיש ע"ב. כן בקשתי להגיד דבר על זה הענין ולפי שדבריך נכונים הנחתי דברי בשבילך.

ויהו דם

הסולם

מאמר

אדם, לעטר את כנסת ישראל, שהיא המלכות, בשמחה, שהוא צד ימין, דהיינו אור החסדים, והוא **לחם**, שיתעטר בשמחה. כי לחם רומז על אור החסדים. ואחר כך יתעטר ביין, שהוא צד שמאל, דהיינו הארת החכמה שבשמאל דבינה, כדי שאמונת כל, דהיינו המלכות, תמצא בשמחה שלמה בימין ושמאל, וכשתהיה בין שניהם, אז כל הברכות שורות בעולם. כי זהו תכלית השלמות של המלכות, שהארת השמאל שהיא חכמה תתלבש באור החסדים שבימין, שאז מאירים בה שניהם. שו"ס לחם ויין, וכל זה הוא, כשרוצה הקב"ה במעשיהם של בני אדם, ז"ש כי כבר רצה האלקים את מעשיך. בא ר' חייא ונשקן. אמר, חייך בני, שדבר זה הנחתי בשבילך. כלומר, אע"פ שגם אני ידעתי אותו, לא אמרתי, והנחתי אותו כדי שתאמר אתה. ועתה ידעתי, שהקב"ה רוצה לעטר לך בתורה.

קמב) תו פתח ר' חייא וכו': עוד פתח ר"ח ואמר, אמור אל אהרן קח מטך וגו'.

שואל

בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך. שואל, מה ראה שלמה, שאמר מקרא הזה.

קלט) אלא שלמה וכו': ומשיב, אלא שלמה כל דבריו בחכמה היו. וזה שאמר, לך אכול בשמחה לחמך, פירושו, בשעה שהאדם הולך בדרכיו של הקב"ה, הקב"ה מקרבו אצלו, ונותן לו שלוה ומנוחה, אז, הלחם והיין שהוא אוכל ושותה הוא בשמחת הלב משום שהקב"ה רוצה במעשיו.

קמ) א"ל האי רביא וכו': אמר לו אותו הילד, אם כן, הרי אמרת, שכל דבריו של שלמה היו בחכמה, איפה הוא החכמה כאן במקרא הזה. אמר לו ר' חייא, בני, תבשל בשולך, דהיינו שתעיין היטב ותראה מקרא הזה. אמר לו הילד, מטרם שבשלתי אני יודע. אמר לו ר' חייא, מאין לך.

קמא) א"ל קלא חד וכו': אמר לו הילד קול אחד, כלומר דבר אחד, שמעתי מאבא, שהיה אמר במקרא הזה. ששלמה הזהיר את בני (דפו"י דף כ"ט ע"א)

מז

וארא

מַצְרִים. מ"ט אַהֲרֹן וְלֹא מֹשֶׁה. אֵלָּא, "אָמַר קב"ה, אַהֲרֹן מִיִּין קִיִּימִין בְּדוֹכַתִּיהָ, וְשָׂמְאֵלָּא בְּעֵי לְנִגְדָּא מִיִּין מִתְמָן, אַהֲרֹן דְּאֵתִי מִהֵוּא סְטְרָא יַתְעַר לִיהּ, וְכֵד שְׂמְאֵלָּא נְקִיט לֹון, אֵינֹון יַתְהַדְרוּן דְּמָא.

קמג) ת"ח תַּתְּפָּא דְּכָל דְּרָגִין * מְחָא * בְּקַדְמִיתָא. אר"ש מִתְּפָּא שְׂרָא קב"ה. וְיָדָא דִּילִיהּ, מְחָא בְּכָל אֶצְבָּעָא וְאֶצְבָּעָא. וְכֵד מְטָא לְדְרָגָא עֲלָאָה דְּכָל דְּרָגִין, עֵבֵד אִיהוּ דִּילִיהּ, וְעֵבֵר בְּאַרְעָא דְּמַצְרַים, וְקִטְל כָּלָּא. וְכִגְיִי כַּף קִטְל כָּל בּוֹכְרִין בְּאַרְעָא דְּמַצְרַים, בְּגִין דְּאִיהוּ דְּרָגָא עֲלָאָה וְבוֹכְרָא דְּכָלָּא.

קמד) ות"ח, פְּרַעָה הָוָה שׁוֹלְטָנִיה בְּמִיָּא, דְּכִתִּיב * הַתְּנִים הַגְּדוֹל הַרּוֹבֵץ בְּתוֹךְ יִאֲרִיו, בְּג"כ אֶתְהַפֵּף נְהַרִיה בְּדָמָא * בְּקַדְמִיתָא. לְכַתֵּר צְפַרְדְּעִים דְּמִשְׁמְטֵי לֹון בְּקִלִּין * טְסִירִין מְקַרְקִין בְּגוּ * מְעִיָּהוּ, וְנִפְקֵי מִגּוּ יִאֲרָא, וְסִלְקֵי בִּבְשָׁתָא * וְנִרְאִין קִלִּין בְּכָל סְטְרִין, עַד דְּאֵינֹון נִפְלִין כְּמִתִּין בְּגוּ בֵּיתָא.

קמה) וְרָזָא * דְּמִלָּה, כָּל אֵינֹון עֶשֶׂר אֶתִּין דְּעֵבֵד קב"ה, כְּלָהוּ הָוּ מִגּוּ יָדָא תְּקִיפָא, וְהָוָה יָדָא * אֶתְתַּקֵּף עַל אֵינֹון דְּרָגִין * כּוֹלְהוּ שְׁלִטְנוּתָא דְּלֵהוּן, בְּגִין לְבַלְבֵּלָא דְּעַתִּיָּהוּ, וְלֹא הָוּ יַדְעֵי לְמַעְבַּד מִיָּדִי. ת"ח, כָּל אֵינֹון דְּרָגִין דְּלֵהוּן, כִּיּוֹן דְּנִפְקֵי לְמַעְבַּד מִיָּדִי, דְּאֶתְתַּחֲזִי לְכָלָּא לֹא יִכְלִין * לְמַעְבַּד מִיָּדִי. * בְּגִין הָוָה יָדָא תְּקִיפָא * דְּשְׂרָא עֲלִיָּהוּ.

ח'לופי גרסאות

ע קב"ה אמר; אמר משה. פ אתמחי. צ בקדמיתא ומתתאה שרא קב"ה וכד מטא לדרגא עלאה דלהון דאיהו בוכרא וכול דרגין דלהון קטל כל בוכרא בארעא דמצרים בגין ההוא דרגא עלאה ובוכרא וכלא ות"ח פרעה הוה בוכרא ושולטניה במיא. ק ל"ג בקדמיתא. ד יאורא. ט דכלא. ת אתרמי. א מוסיף לבתר למעבר. ב אימתי כד. ג שריא. דרך אמת ל בקולות חזקים. מן והגבירו קולם בכל צד.

מסורת הזהר

(ג (יחזקאל כ"ט)

והשכות אל לבך

הסולם

מאמר

שואל, מהו הטעם אהרן ולא משה. ומשיב, אל אמר הקב"ה, אהרן, שה"ס ימיו, המים עומדים בו במקומו, כי המים בימיו הם, והשמאל רוצה להמשיך מים משם, אהרן, שבא מצד ההוא, יעורר שפע המים, וכשהשמאל, שהם המצרים, יקבל אותם, הם יתהפכו לדם.

קמג) ת"ח תַּתְּפָּא דְּכָל דְּרָגִין * מְחָא * בְּקַדְמִיתָא. אר"ש מִתְּפָּא שְׂרָא קב"ה. וְיָדָא דִּילִיהּ, מְחָא בְּכָל אֶצְבָּעָא וְאֶצְבָּעָא. וְכֵד מְטָא לְדְרָגָא עֲלָאָה דְּכָל דְּרָגִין, עֵבֵד אִיהוּ דִּילִיהּ, וְעֵבֵר בְּאַרְעָא דְּמַצְרַים, וְקִטְל כָּלָּא. וְכִגְיִי כַּף קִטְל כָּל בּוֹכְרִין בְּאַרְעָא דְּמַצְרַים, בְּגִין דְּאִיהוּ דְּרָגָא עֲלָאָה וְבוֹכְרָא דְּכָלָּא.

ושרץ

קמג) ת"ח תַּתְּפָּא דְּכָל דְּרָגִין * מְחָא * בְּקַדְמִיתָא. אר"ש מִתְּפָּא שְׂרָא קב"ה. וְיָדָא דִּילִיהּ, מְחָא בְּכָל אֶצְבָּעָא וְאֶצְבָּעָא. וְכֵד מְטָא לְדְרָגָא עֲלָאָה דְּכָל דְּרָגִין, עֵבֵד אִיהוּ דִּילִיהּ, וְעֵבֵר בְּאַרְעָא דְּמַצְרַים, וְקִטְל כָּלָּא. וְכִגְיִי כַּף קִטְל כָּל בּוֹכְרִין בְּאַרְעָא דְּמַצְרַים, בְּגִין דְּאִיהוּ דְּרָגָא עֲלָאָה וְבוֹכְרָא דְּכָלָּא.

(דפו"י דף כ"ט ע"א *) דף כ"ט ע"ב

מזה

וארא

קמוז ץ ושריץ היאור צפנדדעים ועלו וכאו בכיתף. ר' שמעון פתח ואמר, ץ קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה וגו'. תא תזי, האי קרא אוקמוה בכמה אתרי. והאי קרא קשיא, רחל מבכה על בניה, בנהא דרחל יוסף ובנימין הוו ולא יתיר, ולאה ם שית שבטין הוו דילה, אמאי בכח רחל ולא לאה.

קמוז יאלא הכי אמרו יפתיב, ם ועיני לאה רכות. אמאי רכות. בגין ם דכל יומא נפקת לפרשת ארחין, ושאלת ם על עשו, והוו אמרין לה עובדוי דההוא רשע, ם רחילת למנפל בגו עדביה, והות בכח פל יומא, עד דאתרככו עינהא.

קמוח וקב"ה אמר, אנת בכח בגין ההוא צדיקא, ם דלא תהוי בעדביה דההוא רשע. ם חייף, אחתף תקום בפרשת ם ארחין, ותכפי על גלותהון דישראל, ם יואת תקום לגו ולא תכפי עליהו ורחל איהי בכח על גלותהון דישראל.

קמט אכל האי קרא, איהו על מה דאמרן. ם אכל רזא ם דמלה, דרחל ולאה תרי עלמין נינהו. חד עלמא דאתכסיא, ומד עלמא דאתגליא*. וע"ד, דא אתקברת ואתתפיאת לגו במערתא ואתכסיאת. ודא קיימא בפרשת ם ארחין באתגליא. וכלא כגוונא עלאה. ובגין כף לא אעיל לה יעקב במערתא, ולא באתר אחרא, דהא כתיב ם בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, ולא אעיל לה למתא. בגין דההו ידע דאתרה תהו באתרא דאתגליא.

חזופי גרמאות

מסורת הזהר

ד ח"ב ל. ח"ג רלב: ה (יורמיה ל"א) ו (בראשית כ"ט) ז ח"ב ל. ח"ג רלב: ה (יורמיה ל"א) ו (בראשית כ"ט) ו (בראשית מ"ח) ויהי כ"ז צ"ב.
ד מוסיף דכתיב ושרץ. ה כלהו. ו ל"ג אלא. ז ל"ג כתיב.
ח דקיימא ול"ג דכל יומא נפקת. ט מעשו ול"ג על.
י ורחילא. כ ולא. ל ל"ג חייף. מ דרכים. נ ל"ג מן ואת עד אבל. ס ל"ג אבל. ע ל"ג המלה. פ דרכים.

מאמר

הסולם

ושריץ היאור צפרדעים

קמו ושריץ היאור צפרדעים: ר' שמעון פתח ואמר, קול ברמה נשמע וגו' רחל מבכה על בניה וגו'. בוא וראה, מקרא זה בארוהו בכמה מקומות. ומקרא זה קשה, שאומר רחל מבכה על בניה, הלא בניה של רחל היו יוסף ובנימין ולא יותר, ולאה, ששה השבטים היו שלה, למה בכחה רחל ולא לאה.

קמט אכל האי קרא וכו': אמנם מקרא זה הוא על מה שאמרנו כלומר, שלפי פשוטו מתבאר כן כמו שאמרנו, אבל סוד הדבר, הוא, כי רחל ולאה הן ב' עולמות, שהנוקבא שמחזה ולמטה דז"א נקראת לאה, והנוקבא שמחזה ולמטה דז"א נקראת רחל. אחד הוא עולם שהתכסה, דהיינו לאה, ואחד הוא עולם שהתגלה, דהיינו רחל, ועל כן, זו לאה ונקברה ונסתרה בתוך המערה והתכסה, וזו רחל, עומדת בפרשת דרכים, שנקברה בדרך אפרת, בהתגלות. והכל כעין של מעלה. ומשום זה לא הביא יעקב את רחל, במערה ולא במקום אחר, כי כתוב, בעוד כברת ארץ לבוא אפרתה, ולא הביאה לעיר, כי ידע שמקומה הוא במקום גלוי.

קמוז אלא הכי אמרו וכו': ומשיב, אלא כך אמרו, כתוב ועיני לאה רכות, ולמה היו רכות. משום, שבכל יום יצאה לפרשת דרכים ושאלה על עשו, והיו אומרים לה מעשיו של אותו רשע, ופחדה שלא תפול בגורלו, והיתה בוכה בכל יום עד שהתרככו עיניה.

קמח וקב"ה אמר אנת וכו': והקב"ה אמר, את בכית שתוכה לאותו צדיק יעקב ולא תהיה בגורלו של אותו רשע, חייך, אחותך תקום בפרשת דרכים, ותבכה על גלות ישראל. ואת תהיי בפנים, דהיינו במערת המכפלה ולא

תא

*תוספת ביאור בתע"ס חלק יד עמ' איתקה או"פ ד"ה ובוה

מט

וארא

קנ תא חזי, כנסת ישראל הכי אקרי, רחל. כמה דאת אמר, ויכרחל לפני גוזזיה נאלמה. אמאי נאלמה. דכד שלטין שאר עמין, קלא אתפסק מינה, והיא אתאלמת.

קנא ודא הוא דכתיב, קול ברמה נשמע ונהי בכי תמרורים. קול ברמה נשמע דא ירושלים לעילא. רחל מבכה על בניה, כל זמנא דישראל אינון בגלותא, איהי מבכה עליהו דאיהי אימא דלהון. מאנה להנחם על בניה. מ"ט. פי אינון. פי אינם מבעי ליה. אלא, בגין דבעלה דאיהו קול, אסתלק מינה, ולא אתחבר בהדה.

קנב ות"ח, לאו שעתיא תדא, איהי דככת עליהו דישראל, אלא בכל זמנא וזמנא דאינון בגלותא. ובגיגי פה, קב"ה גרם לון קלא למצראי, דכתיב והייתה צעקה גדולה בכל ארץ מצרים אשר כמוהו לא נהיתה וגו'. וזמין לון קלין אחרנין, באינון עורדענין, דרמאן קלין במעייהו, והו נפלי בשוקי פמתים.

קנג ותעל הצפרדע, תדא הות, ואולידת, ואתמליית ארעא מינייהו. והו בלהו מסרין גרמייהו לאשא, דכתיב ובתנוריה ובמשארותיה, ומאי הו אמרו. באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה.

ואי תימא, אי הכי, מאי אכפת להו למצראי, דעאלין לאשא כל אינון עורדענין. אלא, בלהו עאלין לאשא, ואזלין בתנורא ולא מתים. ואינון דמתים מאי קא עבדי, נהמא הוה בתנורא, ועאלין בגו נהמא, ומתבקעין, ונפקי מנייהו

מסורת הזהר
(ישעיה נ"ג.) טו (שמות י"א.) י (תהלים ס"ו) ח"ב
חלופי גרסאות
צ מניה. ק הא. ד ליג מן נהי ער דא. ט מניה. ת עמה.
א ליג ותעל הצפרדע. ב ואתמלייא.

דרך אמת נ באותן צפרדעים.

מאמר
הסולם
ושרץ היאור צפרדעים

פגמו בקול שנסתלק מרחל, הקב"ה סבב להם, למצרים, קול, להענישם, שכתוב והיתה צעקה גדולה וגו'. גם הכין להם קולות אחרים באלו הצפרדעים, שהרימו קולם בתוך מעיהם, והיו נופלים בשוקים כמתים.

קנג ותעל הצפרדע: והיה צריך לומר הצפרדעים לשון רבים. ומשיב, צפרדע אחת היתה והולידה, ונתמלאה מהן הארץ. והיו כולם מוסרים את עצמם לאש. שכתוב ובתנוריה ובמשארותיה. ומה היו אומרים. באנו באש ובמים ותוציאנו לרויה.

ואי תימא אי הכי וכו': ואם תאמר אם כן, מה נוגע להם, למצרים, שכל אלו הצפרדעים באו באש. ומשיב, אלא כולם באו באש, והלכו בתנור ולא מתו, ואלו שמתו מה עשו. לחם היה בתנור, ונכנסו לתוך הלחם ונתבקעו, ויצאו מהן אחרות, ונבלעו בתוך הלחם. וכשכאו לאכול מן הלחם, חזר הלחם במעיהם

קנ תא חזי כנסת וכו': בוא וראה, כנסת ישראל, שהיא המלכות, נקראת רחל, וכש"א, וכרחל לפני גוזזיה נאלמה. ולמה היא נאלמה, הוא משום שבעת ששולטים עמים אחרים, נפסק ממנה הקול, שהוא ז"א, והיא נאלמת.

קנא ודא הוא דכתיב וכו': וז"ש, קול ברמה נשמע נהי בכי וגו'. קול ברמה נשמע, זהו, ירושלים של מעלה, דהיינו בינה. רחל מבכה על בניה, כל זמן שישראל הם בגלות היא מבכה עליהם, כי היא האם שלהם. מאנה להנחם על בניה, מהו הטעם משום כי אינון, ושואל, כי אינם, היה צריך לומר. ומשיב, אלא משום שבעלה, שהוא ז"א, הנקרא קול, נסתלק ממנה, ואינו מחובר עמה.

קנב ות"ח לאו שעתיא וכו': בוא וראה, לא פעם אחת היא בכתה על ישראל, אלא בכל שעה ושעה שהם בגלות ומשום זה, שהם

(דפו"י דף כ"ט ע"ב)

וארא

אתרנין, ואשפאבין בנתמא. אתו למיכל מינה, שהוא פתא אתהדר י עורדעניא
במעיהו, ונקדו, ורמאן קלין, עד דהו מתים. ודא קשיא לון מכלא. תא תזי,
י פתיב ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בביתך ובחדר משכבך ועל משתך.
פרעה איהו אלקי קדמא מכלהו, ונתיר מכלהו. להוי שמיה די אלעה מכרף מן
עלמא ועד עלמא, דהוא פקיד עובדין דבני נשא, בכל מה דעבדי.

קנד) פתיב ויראו אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה ותקח האשה
בית פרעה. האי קרא לדרשא הוא דאתא. תלת פרעה * הקא. תד, בההוא זמנא.
ותד, ביומוי דיוסף. ותד, ביומוי דמשה דאלקי * בקולפוי.

קנה) פרעה קדמאה, בשעתה דאתנסיבת שרה לגביה, רמו לאומנין, וציירו
ההוא * דיוקנא באדריה, על ערסיה בכותלא, לא נח דעתיה, עד דעברו
דיוקנא דשרה בנסירו, וכד סליק לערסיה, סליק לה עמיה. כל מלפא דאתא
אבתריה, הנה חמי ההוא דיוקנא מציירא י ציורא, והו עאלין קמיה בדיחין, כד
סליק לערסיה הנה אתהגי בההוא ציור. בגין כן, מלפא אלקי הקא יתיר י מכלא.
היינו דכתיב, ובחדר משכבך ועל משתך. ולכתר, ובבית עבדיך ובעמך. ובכלהו
לא פתיב על משתם, אלא ליה בלחודיה.

קנו) ר' אבא פתח, * כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא אל מקום
שנחללים הולכים שם הם שבים ללכת. האי קרא אתמר, ואמרי ליה תברייא.

חלופי גרסאות

ג אתון, ד מינה, ה עורדענא. ו ליג כתיב, ז מוסיף
בקולפוי האי קרא כלא אתקיים בפרעה קדמאה אבל בשעתא;
האי קרא אתקיים פרעה קדמאה. ח ליג ההוא. ט דיוקנה;
דיוקנה. י דיוקנה ול"ג דשרה. כ ציור. ל מכלהו; מ מוסיף ת"ח היינו.

מסורת הזהר

כ (בראשית י"ב) לך מיז צ"א. ל (קהלת א') ויהי י"ט
צ"ג.

דרך אמת * במקלו והיא כענין שנאמר באהרן קח את מטף וגו'. ען צורת שרה בחדר המשכב על הכותל ולא
היה נח דעתו עד שהיו עושין צורתה על לוח של עץ והעמידו אצל מטתו והיה נהנה מצירו ההוא בעת
עלייתו למטה בחדר המשכב.

וישרץ היאור צפרדעים

הראשון, בשעה שנלקחה שרה אליו, רמו
לאומנים וציירו צורתה בחדרו בכותל שעל
מטתו. עוד לא נח דעתו, עד שעשו צורת שרה
על לוח, וכשעלה למטתו העלה את הלוח עמו.
כל מלך שבא אחריו היה רואה את הדמות
ההיא המצוירת בציור, והיו באים לפניו
בדחנים, וכשעלה למטתו היה נהנה מאותו ציור,
משום זה הוכה המלך כאן יותר מכולם. היינו
שכתוב, ובחדר משכבך ועל משתך, ואח"כ
ובבית עבדיך ובעמך, ובכולם לא כתוב על
משתם, אלא בו בלבדו.

הסולם

מאמר

במעיהם להיות צפרדעים, ורוקדים ומרימים
קולם עד שהחצרים היו מתים. ומכה זו היתה
קשה להן מכולן. בוא וראה, כתוב, ושרץ היאור
צפרדעים וגו', ובכה ובעמך ובכל עבדיך יעלו
הצפרדעים. הרי שבאו בתוך גופם. פרעה הוכה
תחלה, ויותר מכולם. שהרי נאמר ובכה ובעמך
ובכל עבדיך. יהי שם ה' מבורך מן העולם ועד
העולם, שהוא פוקד מעשה בני אדם בכל מה
שעושים.

קנו) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח, כל
הנחלים הולכים אל הים וגו', מקרא זה נתבאר,
ואמרו אותו החברים. אבל בוא וראה, כשאלו
הנחלים, שהם האורות דו"א, הולכים אל הים.
שהוא המלכות, והים מקבל אותם ובלוע אותם
לתוכו

קנד) כתיב, ויראו וגו': כתוב, ויראו
אותה שרי פרעה ויהללו אותה אל פרעה
ותקח האשה בית פרעה, מקרא זה הוא לדרש,
ג' פרעה כתוב כאן, פרעה אחד הוא לזמן ההוא,
ואחד רומז על פרעה שבזמן של יוסף, ואחד
רומז על פרעה שבימי משה, שהוכה במטהו.

קנה) פרעה קדמאה וכו': פרעה

(דפו"י דף כ"ט ע"ב * דף ל' ע"א)

נא

וארא

אָבֶל ת"ת, ⁹ כַּד אֵינּוֹן נְחָלִין עָאֲלִין לְגוּ יִמָּא, וְיִמָּא נְקִיט לֹון, וְשָׂאִיב לֹון בְּגוּיָהּ, בְּגִין דְּקִפְאֵן מִיָּא בְּגוּ יִמָּא, וְהָהוּא יִגְלִידי שְׂאִיב כֹּל מִיָּא דְעָאֲלִין בֵּיהּ, וְלִבְתֵּר נְפִקִין מִיָּא ¹⁰ בְּתוֹקְפָא ׀ דְּדֵרוּם, וְאִשְׁקִי ית כֹּל חֵיות בְּרָא, כַּמְד"א יִשְׁקוּ כֹּל חֵיתוֹ שְׂדִי.

קנז) וְתָא חֲזִי, יִמָּא דְקִפְאָ ׀ שְׂאִיב כֹּל מִיָּא, וְאִשְׁתְּרִי בְּתוֹקְפָא דְדֵרוּם, כְּמָה דְאִתְמַר, ׀ וּבְגִין כַּד אֵינּוֹן מְלָא, וְאִתְמַר.

קנח) וְהָא אִתְעֵרוּ בֵּיהּ חֲבֵרִיָּא. אֶל מְקוּם שְׁהִנְחָלִים הוֹלְכִים שֵׁם הֵם שְׂבִים לְלַכְתָּ. מֵאֵי טַעְמָא הֵם שְׂבִים. בְּגִין דְּהָהוּא נְהָר יִדְנָגִיד וְנִפְיִק מַעְדָּן לָא פְּסִיק לְעֵלְמִין, וְהוּא אִפְיִק ׀ תְּדִיר מִיָּא לְיִמָּא, וְעַל דָּא, מִיִּין שְׂבִין לְלַכְתָּ, וְתִבִּין, וְאִזְלִין

חלופי גרמאות

נ גליון, ס ותוקפא, ע מוסיף דרום כמה דאתמר, פ ברפויי זה הנ"א, צ תשתרי בתוקפא דרום כמה דאתמר (כדאתמר) ושאיב כל מיא, ק וע"כ, ר דנפק תדיר, וליג הנגיד, ש ל"ג תדיר, דרך אמת, פ] בראשית כ"ט ע"א, צ] שם ל"ד ע"ב.

ושרין היאור צפרדעים

הסולם

מאמר

כנ"ל, והקרה נמס וחזר למים להשפיע לכל התחתונים. ואשקי ל"כ חיות ברא. דהיינו אל המדרגות שבכ"ע. שהם לבר מאצילות. קנז) ותא חזי ימא דקפא וכו': וכו' וראה, ים הקפוא, דהיינו בעת שהים מקבל מקו שמאל, שאז נקפא כנ"ל, שואב כל המים, ואפילו ג"ר דחכמה, והוא נמס בתוקפו של דרום, כמו שלמדנו, שמתגבר על השמאל שהוא צפון בכח קו אמצעי, ואז משפיע לו חסדים להתלבשות החכמה שבו, שבוה הוא יכול להאיר למטה, שנבחן זה שהקרה נמס וחזר למים. כנ"ל בדבור הסמוך. ומשום זה, איננו מ"א, וכבר נתבאר. כי מתוך שאינו חוזר למים זולת ע"י קו אמצעי שמגביד הדרום על הצפון, הרי הוא מפסיד עי"ז את הג"ר דחכמה, שקבל בעת היותו קפוא, כנ"ל, ונמצא שאינו מ"א, כי חסר לו הג"ר.

לתוכו, משום שהמים נקפאים תוך הים, וקרה זה שואב לתוכו כל המים הבאים בו. ואח"כ, יוצאים המים בתוקפו של הדרום, דהיינו בחסדים שבצד ימין, ומשקה את כל חיות השדה, כמ"ש אשקי כל חיתו שדי. פירושו, כי תחלה מקבלת המלכות מצד שמאל בלבד, שאז קומתה שוה לז"א, משום שאז יש לה ג"ר דחכמה אלא בלי חסדים, והחכמה אינה יכולה להאיר בלי חסדים, וע"כ נעשית או המלכות שנקראת ים, בסוד ים הקפוא, כי האור שבה קפוא ואינו מאיר, ואח"כ בא קו אמצעי ומגביד הימין על השמאל ואז משפיע הימין את החסדים אל השמאל, והחכמה מתלבשת בחסדים, ואז נמס הקרה, והים משקה לכל העולמות. כמו שהארכנו בזה לעיל (בראשית א' דף רמ"ז ד"ה ימא דקאפו עש"ה) אמנם משום זה מתמעטת החכמה מג"ר, ואין בה רק ו"ק דג"ר. (כמ"ש לעיל ויחי קס"ח אות תקל"ד בסולם ע"ש).

קנח) והא אתערו ביה וכו': והנה העירו בו החכמים, בכתוב, אל מקום שהנחלים הולכים שם הם שבים ללכת, מהו הטעם שהם שבים. ומשיב, משום שנהר ההוא הנמשך ויוצא מעדן, שהוא יסוד דז"א, אינו מפסיק שפעו לעולם מן המלכות, והוא מוציא תמיד מים אל הים, ועל כן, המים שבים ללכת, ושבים והולכים ושבים ואינם פוסקים לעולם. וכשהוא שב ללכת, כדי, ללכת להשקות את הכל, דהיינו להמשיך חכמה המכניע את כל הקליפות, בא רוח צפון שהוא השמאל, שמשם החכמה, כנ"ל, ונקפאים המים. ורוח הדרום, שהוא חס, פותח אותם, שיוכלו ללכת לכל צד. (כנ"ל בדבור הסמוך.) ועל כן, ים ההוא, יושב בין שני צדדים האלו, צפון ודרום, ועל ידיהם, הים מתקיים, ואניות, שהן המדרגות

וז"ש, כד אינון נחלין עאלין גו ימא, היינו האורות דקו שמאל דבינה שמשפיע הז"א למלכות בסו"ה שמאלו תחת לראשי, וימא נקיט לון וכו' בגין דקפאן מיא בגו ימא וההוא גלידי שאיב וכו', כי האורות הגדולים דג"ר דחכמה אינם באים לתוך המלכות אלא בזמן שהוא קפוא, כי אחר שנמס הקרה כבר אין בה אלא ו"ק דחכמה, כנ"ל, ולפיכך נבחן שההוא גלידי שאיב כ"ל מיא דעאלין ביה, אפילו הג"ר דחכמה, ולא במצב שאח"כ. ולבתר נפקין מיא בתוקפא דדרום, שהימין, שהוא דרום, מתגבר על קו שמאל, ואז משפיע לו חסדים להלביש החכמה (רפויי דף ל' ע"א)

נב

וארא

ותבין, ולא פסקין לעלמין. וכד איהו תב ללכת, בגין למתה לאשקאה לכלא, ואתי רוח צפון וקפי מ'א, ורוחא דדרום דאיהו חמימא, שרי לון למתה לכל סטר. ועל דא, האי ימא יתיב בין תרי סטרי אלין, ובגנייהו קיימא, ווארבין אזלין ונטלין לכל סטר.

קנט ת"ח, פד מלכא, אתי לערסיה, בשעתא דאתפליג ליליא, רוחא דצפון אתער, דאיהו אתער חביבותא לגבי מטרוניתא, דאלמלא אתערותא דצפון, לא אתחבר מלכא בהדה, בגין דצפון שארי חביבותא, פמה דאתמר, שמאלו תחת לראשי. ודרום חביק ברחימו דכתיב וימינו תחבקני, פדין פמה בדיחין מתערין שירתא, עד דאתי צפרא, דכתיב, בן יחד ככבי בקר ויריעו כל בני אלהים.

קס וכד אתי צפרא, פלהו עלאי ותפאי אמרי שירתא, וישאל פגוונא דא לתתא, דכתיב, המזפירים את יי אל דמי לכס. אל דמי לכס לתתא דייקא.

קסא פד אתפליג ליליא, אינון דתיאובתא דילהון לאדפרא תדיר לקודשא ב"ה, לא יתבי שכיכו ללכא, וקיימין לאדפרא ליה לקודשא בריהו. פד סליק צפרא מקדימין לבי פנישתא, ומשבקתאן ליה לקודשא ב"ה. וכן בתר פלגות יומא. וכן בליליא, פד אתחשף ואתדבק ליליא בחשוכא, ובת שמשא. על אלין פתיב המזפירים את יי אל דמי לכס. ודא עמא קדישא דישאל.

קסב ועל דא, אדפר לון קודשא ב"ה במצרים, וסליק על פרעה, אלין דלא משתככי יממא ולייליא, ומאן אינון. ואורדענא, דקלהון לא משתבך תדיר, בגין דאתקיף בעמא קדישא, דלא משתככי יממא וליילי, לשבחה ליה לקודשא

מסורת הזהר (ה"ש ב') ב"א וליה צ"א. (אויב ל"ח). (ישיעה) ת יתיב. א שרי. ב ואוליך ארבי. ג ליג לתתא; ליג לתתא דייקא. ד מוסף בלילה כד. ה וליילי. ו עורונא. ס"ב) לך י"ב צ"ג.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

הסולם

מאמר

ושרן היאור צפרדעים שירה, דהיינו אפילו הנמשכים מן הימין, כי אז כל הקוין נכללים זה מזה תחת השליטה של ימין. וכעין זה אומרים שירה ישראל למטה. שכתוב המזכירים את ה' אל דמי לכס. אל דמי לכס נאמר לתחתונים בדיוק, דהיינו לישראל. **קסא) כד אתפליג ליליא וכו':** כשנחצה הלילה, אלו שתאומים להזכיר תמיד את הקב"ה, אינם נותנים דומיה ללב, וקמים מנסתם, להזכיר את הקב"ה. כשמאיר הבוקר, הם מקדימים לבית הכנסת ומשבחים אל הקב"ה. וכן אחר חצות היום, דהיינו במנחה. וכן בלילה, כשנחשך והתדבק הלילה בחושך, ולן השמש. על אלה כתוב, המזכירים את ה' אל דמי לכס. שזוהו עם הקדוש ישראל. **קסב) ועל דא אדכר וכו':** ועל זה, הזכיר אותם הקב"ה במצרים, ועלו על פרעה, אלו שאינם משתככים יום וליילה, ומי הם. הם הצפרדעים שקולם אינו משתתק לעולם. והוא משום

המדרגות המקבלות מן המלכות, הולכות ונוסעות בו לכל צד. דהיינו אחר שד' רוחות דרום צפון מזרח ומערב נכללים זה בזה. **קנט) ת"ח, כד מלכא וכו':** בוא וראה, כשהמלך שהוא ז"א, בא למטתו שהיא המלכות, בשעה שנחצה הלילה, רוח הצפון נתעורר, שהוא קו השמאל, שהוא מעורר אהבה אל המטרוניתא, דהיינו אל המלכות. כי לולא התעוררות הצפון לא היה המלך מתחבר עמה. משום שמצפון מתחיל האהבה, כמו שנאמר, שמאלו תחת לראשי, והדרום, שהוא קו ימין, מחבק באהבה, שכתוב, וימינו תחבקני. אז כמה בדחנים מעוררים שירה, עד שבא הבוקר, שכתוב, בן יחד ככבי בקר וגו'. **קס) וכד אתי צפרא וכו':** וכשבא הבוקר, כל העליונים ותחתונים אומרים שירה. כי בלילה אומרים שירה רק המלאכים הנמשכים מן קו השמאל, אבל בבוקר כולם אומרים (דפו"י דף ל' ע"א)

נג

וארא

בריקף הוא. ולא תהו ב"נ במצרים, דיקיל למשפעי בהרי הודי. ומנייהו אתחבלת ארעא. ומקלהון יהו ינוקין ורבין מתין.

קסג) ואי תימא היך לא יכלין לקטלא לון. אלא, אי ארים פד נש חוטרא, או אבנא, לקטלא תדא, אתבקעת, ונפקין שית מינה, מגו מעהא, ואולי וטרטשי בארעא, עד דהוי, מתמנע למקרב בהו.

קסד) תא חוי, פמה נהרין, פמה יאורין, נפקא מגו ימא עלאה, פד אתמשכן ומשתרן מיא, ומתפלגין פמה נחלין, לכמה סטרין, לכמה יאורין, לכמה נהרין. וחולקא דמנא דסטרא דמצרים אינון. מין מרחשן אלין, דלית לה מין דנפקין מגו ימא, דלא מפקי נוגין לזינין.

קסה) מאן אינון נוגין. אינון שליחן ובעלמא, ממנן למעבד רעותא דמאריהון, ממנן ברוחא דחכמתא. וע"ד תגינן, אית מין מגדלין חפימין. ואית מין מגדלין טפשיין. לפום אינון נהרין דמתחלקין לכל סטרין.

קסו) והכא נהרי דמצראי, מגדלין מארי דתרשין, נוגין בסיטין, קפיטין בעשר דרגין דתרשין, דכתיב, קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים. הא עשר זינין דחכמתא דתרשא.

קסז) ובההוא זמנא, אושיט קב"ה אצבעא דידיה, ובלבל אינון נחלין נהרין

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

ז ל"ג הוי, ח מתמנע. ט תשתין ול"ג אתמשכן; ומשתארן אתמשכן, י ל"ג ומשתרן, כ וכמה יאורין וכמה, ל מתחושין אלא, ח נפקי, ו בעלמין, ט במצראי ול"ג נהרי.

(דברים י"ח) ה"א קסו. ח"ג נא: רח:

ושרץ היאור צפרדעים

הסולם

מאמר

שליחים בעולם הממונים לעשות רצון אדונם, והם ממונים ברוח החכמה, וע"כ למדנו, יש מים המגדלים חכמים, ויש מים המגדלים טפשים, דהיינו לפי אלו הנהרות שמתחלקים לכל הבחינות.

קסו) והכא נהרי דמצראי וכו': וכאן, הנהרות של מצרים, מגדלים בעלי כשפים, שהם דגים חזקים, קשורים בעשר מדרגות הכישוף, שכתוב, קוסם, קסמים, מעונן, ומנחש, ומכשף, וחובר חבר, ושואל אוב, וידעוני, ודורש אל המתים. קוסם הוא א', קסמים הם שתיים, הרי ג', ועם שאר השבע הם עשר. הרי עשר מינים של חכמת הכישוף. בסיטין, פירושו חזקים, מלשון התרגום (ישעיה כ"א ח') דאתיין בסיטוניהון באריא, קפיטין, הוא כמו כפותין, שפירושו קשורים.

קסז) ובההוא זמנא וכו': ובזמן ההוא של יציאת מצרים, הושיט הקב"ה אצבעו וערב אלו הנחלים והנהרות של המצרים, שהם המדרגות העליונות שהמצרים יונקים משם, ונמנעו דגי החכמה שלהם מלהשפיע להם חכמה, אחר

משום שהתקיף בעם הקדוש שאינם שותקים יום ולילה מלשבח את הקב"ה. ולא היה אדם במצרים שיוכל לדבר עם חבירו. ומהם נשחת הארץ, ומקולם היו מתים תנוקות וילדים.

קסג) ואי תימא היך וכו': ואם תאמר איך לא יכלו להרג אותם, את הצפרדעים. ומשיב, אלא אם הרים אדם מקל או אבן להרג אחת, התבקעה ויצאו ממנה, מתוך מעיה, שש צפרדעים, והלכו ובעטו בארץ, עד שהיו נמנעים מלקרב אליהם.

קסד) תא חוי כמה וכו': בוא וראה, כמה נהרות כמה יאורים יוצאים מתוך ים העליון, שהוא מלכות, בעת שנפתחו ונמשכו המים. ומתחלקים כמה נחלים לכמה צדדים לכמה יאורים לכמה נהרות, שהם חלק הממונה על הצד של מצרים. אלו הם מים משריצים, כי אין לך מים היוצאים מתוך הים, שאינם מוציאים דגים למיניהם.

קסה) מאן אינון נוגין וכו': שואל, אם הנהרות והיאורים הן מדרגות עליונות הנמשכות מן המלכות, א"כ מי הם הדגים. ומשיב, הם (דפני"ד דף ל' ע"א *) דף ל' ע"ב

נד

וארא

דמַצְרָאֵי, וְאֶתְמַנְעוּ אִינוּן נוּנֵי דְחֻמְתָּא דִּילְהוֹן. חַד ׀ אֶתְחַפֵּף לְדָמָא, וְחַד דְסָלִיקוּ נוּנֵי קָלִין, ׀ בְּלֹא תוּעֵלְתָא, וְלֹא אֶתִי עֲלִייהוּ רִוְחָא דִּאינוּן ׀ חֻמְתָּן.

קסח עָרוּב: פִּי הָאֵי גּוּוּנָא, דְעָרְבָב לֹוּן זִינֵי דְחֻמְתָּא דִּילְהוֹן, וְלֹא יִכְלִין לְאֶתְדַבְקָא, וְלֹא עוּד, אֲלֵא יֶאֱפִילוּ דְהֵנִי דְאֶשְׁתַּכְחוּ בְּאַרְעָא, מְחַבְלָן לֹוּן ׀ בְּאַרְעָא, וּמְחַבְלָן אֶרְחִייהוּ. עָרוּב, מֵאֵי עָרוּב. ׀ עָרְבוּבְיָא. כַּמְד״א ׀ וּבְגָד פְּלֵאִים. עָרוּבִין: ׀ שְׂדָךְ לֹא תִזְרַע פְּלֵאִים: זִינֵין סְגִיאִין בְּאַרְמוֹת יָדָא.

קסט תָּא חֲזִי, פְּמָה חִילִין ׀ אֶתְעָרוּ לְעֵילָא פְּחַד, וּבְלָבָל לֹוּן קַב״ה פְּחַדָּא, בְּגִין לְבְלָבְלָא חִילִייהוּ תַּקִּיפָא לְעֵילָא. וְכַל אִינוּן גְּבוּרָן דְעָבַד קַב״ה בְּמַצְרִים, בִּידָא חַדָּא חֲוָה, דְאַרִים יְדִיהָ עֲלִייהוּ, לְעֵילָא וְתַתָּא, וּמִתְמָן אֶתְאַבִּידַת חֻמְתָּא דְמַצְרִים, דְכַתִּיב, ׀ וְאַבְדָה חֻמְתָּא חֻמְתָּו וּבִינַת נְבוּנֵיו תְּסַתְתֵּר.

קע וְתָא חֲזִי, פְּתִיב, ׀ וְסַכְסַכְתִּי מַצְרִים בְּמַצְרִים. מַצְרִים לְעֵילָא, ׀ בְּמַצְרִים לְתַתָּא. בְּגִין דִּאינוּן חִילִין לְעֵילָא, מְמַנָּן עַל חִילִין דְלְתַתָּא, וְאֶתְעָרְבוּ פְּלָהוּ. אֶתְעָרְבוּ לְעֵילָא, דְלֹא הוּוּ מַצְרָאֵי יִכְלֵי לְאֶתְקַשְׂרָא בְּחַרְשִׁייהוּ, בְּאִינוּן דּוּכְתִי דְהוּוּ מִתְקַשְׂרֵי בְּקַדְמִיתָא, דְהָא אֶתְבְּלָבְלוּ. וְעַל דָּא אִיִּיתִי עֲלִייהוּ ׀ עָרוּב, חִינוּן דְהוּוּ מִתְעָרְבֵי דָּא בְּדָא.

קעא כְּנִים, דְסַלְקָא עַפְרָא דְאַרְעָא. ׀ וְתָא חֲזִי, כַּל יֵאִכָּא דְאֶתְלִידַת בְּאַרְעָא, מִחֵילָא דְלְעֵילָא ׀ מְמָנָא ׀ דְאֶזְדַּרְעַע עֲלָהּ אִיהוּ, וְכֵלָא חֲוָה כְּגוּוּנָא דְלְעֵילָא.

חֲסוּפֵי גְרַמְטוֹת

מִסּוּרַת הַזְהָר

9 (ויקרא י"ט) ז (שם) ק (ישעיה כ"ט) ח"ב ל: ח"ג
ק לאדבקא. ר ל"ג אפילו. ש ארעא. ת מוסיף ערבוביא
וערוביא. א אתערבו. ב מצרים. ג ממנן לעילא. ד חיוון
בערוב. ה תא. ו היכא. ז ל"ג ממנא. ח דאזרע.

מאמר

הסולם

ושרץ היאור צפרדעים

אחד, נתהפך לדם, ואחד, שהדגים, דהיינו הצפרדעים, הרימו את קולם, להמשיך רוח החכמה, בלי תועלת, ולא בא עליהם הרוח של אלו החכמות שלהם.

קסח עָרוּב, כִּי הָאֵי גּוּוּנָא וּכּוּ׃
ערוב, הוא ג"כ כעין זה, שערב מיני מדוגות החכמה שלהם ולא יכלו להשיגן. ולא עוד, אלא אפילו אותן מדוגות החכמה שלהם שכבר נמצאו בארץ, היו משחיתים אותם בארץ, דהיינו שנעשו למזויקים, והשחיתו את דרכם. **עָרוּב**, מהו ערוב. ומשיב, הוא ערבוביא. כמ"ש ׀ ובגד כלאים, שפירושו, תערובת של צמר ופשתים. כמ"ש שרץ לא תזרע כלאים, שפירושו, לזרע מינים הרבה במפולת יד. כן ערוב שבכאן, פירושו ערבוביא.

קסט תָּא חֲזִי כַּמָּה וּכּוּ׃ בוא וראה, כמה כחות התעוררו למעלה כאחד, וערב אותם הקב"ה יחד, כדי לערב כחותיהם החזקים למעלה. וכל אלו הגבורות שעשה הקב"ה

(דפו"י דף ל' ע"ב)

נה

וארא

קעב) ות"ח, שבְּעָה רְקִיעֵין עֶבֶד קב"ה, כְּגוֹנָא דָא שְׁבַעָה אַרְעָאן. וְאִינוֹן תְּחוּמֵין דְּמִתְפָּרְשֵׁן בְּדוּכְתִייהוּ. ז' רְקִיעֵין לְעִילָא, שְׁבַעָה תְּחוּמֵי אַרְעָא לְעִילָא, כְּהֵאי גוֹנָא לְתַתָּא מִתְפָּרְשֵׁן דְרַגִין, ז' רְקִיעֵין, וְז' תְּחוּמֵי אַרְעָא. וְהָא אוֹקְמוּהוּ חֲבֵרְיָא, בּוֹ אַרְעֵין ^ט כְּסוּפְטָא דָא עַל דָּא.

קעג) וְאִינוֹן ז' תְּחוּמֵי אַרְעָא לְעִילָא, כָּל חַד וְחַד יִמְתְּפָרְשֵׁן לְעֶשֶׂר, וְאִינוֹן מִתְפָּלְגָאן לְע' מְמַנָן, דְּמִמְנָן עַל שְׁבַעֵין עֲמִין. וְהָהוּא אַרְעָא, תְּחוּמָא דְכָל עֲמָא וְעֲמָא, סַחְרָא ^י לְאַרְעָא קְדִישָׁא דִישְׂרָאֵל. כד"א ^י הִנֵּה מִטְתוֹ שְׁלֹשְׁמָה שְׁשִׁים גְבוּרִים סָבִיב לָהּ מִגְבוּרֵי יִשְׂרָאֵל ^י וְעֶשְׂרָה בְּגוֹוִייהוּ ^י טְמִירִין, וְאִינוֹן ע' דְסַחְרָן אַרְעָא קְדִישָׁא. וְדָא הוּא לְעִילָא, כְּגוֹנָא דָא לְתַתָּא.

קעד) ות"ח, הָהוּא אַרְעָא, תְּחוּמָא דְתוֹלְקָא דְמַעְרָאֵי, כְּהָהוּא זְמָנָא, אוֹשִׁיט קב"ה אֶצְפָּעָא דִילֵיהּ, ^י וְאִתְלִידוּ טְפָסִירִין כְּהָהוּא תְּחוּמָא, וְאִתְיָבְשׁוּ כָּל אִינוֹן תְּחוּמֵין דְרַכִּיכוּ מֵיָא, וְכָל יְרוּקָא דְמִיִין דְנִבְעֵין. כְּדִין לְתַתָּא, אִתְחַזְיָאוּ יִקְלָמִין מֵעַפְרָא דְאַרְעָא.

חלופי גרסאות

ט ל"ג ואינון, י מתפרשאן לעי ממנן; מתפרשן לעי סטרין
דממנן לעי ממנן. כ טהירין. ל ואתיליד. ו רכוכים. ז ל"ג
קלמין; תלמין.

מסורת הזהר

(ש"ה ש ג)

דרך אמת ק) כמין מורגת הסולם זה למעלה מזה ועין ויקרא ט' ע"ב. ו' אחרי מות ס' ע"א. שן ששים הם בעיגול אחד ונקודה אחת באמצע עולה לעשרה תחומין והם שבעים בכלל. תן ונולד שלהובי אש וגרם יבישות בכל מקום שהיה אגם מים.

ושרין היאור צפרדעים

כגלדי בצללים, וכאן מדבר בסדר היושר, וע"כ אומר שהם כסופטא דא על דא, דהיינו ביושר. וע"כ אומר להלן, שארץ הקדושה היא בפנים וע' ארצות של האומות מסבבים אותה מבחוץ. כי בסדר היושר, כל הפנימי ביותר הוא יותר משובת.

קעג ואינון ז' תחומי וכו': ואלו ז' גבולי הארץ למעלה, שהם כנגד חג"ת נהי"ם, כל אחד ואחד מתפשט לעשר, כי כל אחת מחג"ת נהי"ם כלולה מעשר ספירות, וע"כ הם מתחלקים לע' ממונים, שהתמנו על ע' אומות, ואותם הארצות, שהן הגבולים של כל עם ועם, שהן ע' ארצות, מסבבות את ארץ הקדושה של ישראל. כמש"א הנה מטתו שלשלמה ששים גבורים סביב לה, מגבורי ישראל, ויש עשרה הטמונים בהם, שביחוד הם ע', והם הע' המסבבים את ארץ הקדושה. וזה הוא למעלה. וכעין זה, הוא גם למטה.

קעד) ות"ח ההוא ארעא וכו': ובוא וראה, אותה הארץ, גבול חלקם של מצרים, הושיט הקדוש ברוך הוא בעת ההוא את האצבע שלו, ונולדו להבות אש באותו הגבול

הסולם

מאמר

קעב) ות"ח שבעה רקיעין וכו': ובוא וראה, ז' רקיעים עשה הקב"ה. כעין זה ז' ארצות. והם הגבולים שהתבארו במקומם. דהיינו שהם כנגד ז' ספירות חג"ת נהי"ם. שבעה רקיעים למעלה וז' גבולי הארץ למעלה. וכעין זה למטה מתפשטים המדרגות, ז' רקיעים וז' גבולי הארץ. ובארו אותם החברים ב' הארצות שהם כמו תיבות זה על זה. **סופטא** פירושו תיבה, כמ"ש (תענית כ"א) מלא ספטא אבנים טובות.

ואין להקשות מזהר ויקרא דף ט' ע"ב, שאומר שם, וכלהו רקיעים אלין על אלין **כגלדי בצללים** וכו' ע"ש. כי יש ב' סדרים (בעולמות א) שהם מסודרים כעגולים זה בתוך זה, והיותר חיצון הוא יותר חשוב, שהעגול החיצון ביותר הוא למעלה סמוך לא"ס ב"ה והיותר גרוע הוא היותר פנימי שהיא העוה"ז. (ב) שהם מסודרים ביושר זה תחת זה, שבהם היותר פנימי הוא יותר חשוב והחיצון הוא גרוע. (כמ"ש בתלמוד עשר ספירות חלק ב' דף נ"ה ע"ש) ובזהר ויקרא אות קל"ו מדבר בסדר העגולים, וע"כ אומר, שהם זה בתוך זה (דפריי דף ל' ע"ב)

נו

וארא

קעצה וְהָא אַתְמַר דְּאַהֲרֹן תְּהוּ מְחִי. אַבְל בְּגִין ׀ דָּא אַהֲרֹן תְּהוּ מְחִי, לְאַתְחַזְּאָה דִּימִינָא דְקוּדְשָׁא בִּי"ה תִּבְרַךְ לְשִׁנְאִין, כְּדִ"א, ׀ יְמִינָךְ יִי תְרַעַץ אוֹיְבִי. בְּגוּוּנָא דָּא, זְמִין קב"ה לְאַיִתְתָּאָה עַל קַרְתָּא ׀ דְּרוּמֵי רִבְתָּא, דְּכַתִּיב ׀ וְנִהְפְּכוּ נְחֻלְיָהּ לְזַפְתָּ וְעַפְרָה לְגַפְרִית. ׀ וְעַל דָּא, כָּל עַפְרָה הָאֲרֵץ הִיָּה כְנִים בְּכָל אֲרֵץ מִצְרַיִם.

קעזו רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי חֲזִיָּא, הוּוּ אֲזִלִּי בְּאוּרְחָא. אָמַר רַבִּי חֲזִיָּא, חֲבַרְיָא פִּד אֵינּוּן בְּאוּרְחָא, ׀ בְּעִיִּין לְמַהֲךָ בְּלִבָּא חַד. וְאִי אֵיעָרְעוּ, אוֹ אֲזִלִּי בְּגוּוּיָהּ חֲזִיבִי עַלְמָא, אוֹ בְּנֵי נֶשֶׁא דְלָאוּ אֵינּוּן מִהִיכְלָא דְמַלְפָּא, בְּעוּ לְאַתְפְּרָשָׁא מִנִּיָּהּ. מְנָא לָן. מִכְּלָב, דְּכַתִּיב, ׀ וְעַבְדֵי כָלָב עָקְבַּ הִיָּתָה רוּחַ אַחֲרֵת עִמּוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרָי. מֵאִי רוּחַ אַחֲרֵת. דְּאַתְפְּרָשׁ מֵאֵינּוּן מְאֻלְלִין, ׀ דְּכַתִּיב, ׀ וַיַּעֲלוּ בְּנִגְבַּ וַיָּבֹאוּ עַד חֲבָרוֹן. ׀ דְּאַתְפְּרָשׁ מֵאֵינּוּן מְאֻלְלִין וְאַתָּא אֵיהּ בְּלַחְדוּדֵי לְחֲבָרוֹן, לְאַשְׁתַּטַּח עַל קַבְרֵי אַבְהֹן.

קעזו וְחֲבָרוֹן, אַתְיָהִיב לִיה חוֹלֶק אַחֲסָנָא לְאַתְתַּקְפָּא רַבִּיָּהּ, כְּמָה דְאַתְ אָמַר, ׀ וְלוֹ אַתְּן אֶת הָאֲרֵץ אֲשֶׁר דָּרַךְ בָּהּ. אָמַאי יְהִיבּוּ לִיה חֲבָרוֹן. אִי בְּגִין ׀ דְּאַשְׁתַּטַּח בְּקַבְרֵי אַבְהֹן לְאַשְׁתַּזְבָּא מִהֵוּא עֵיטָא ׀ דִּילְהוֹן דְּאַשְׁתַּזְבִּיב. ׀ לָא.

קעצה אֵלָא, רְזָא דְמַלְהָ שְׁמַעְנָא. בְּגוּוּנָא דָּא כְּתִיב, ׀ וַיִּשְׁאַל דָּוִד בְּיָי לֵאמֹר הֲאֵעֲלָה בְּאַחַת עָרֵי יְהוּדָה וַיֹּאמֶר יִי אֱלֹהֵי עֲלָה וַיֹּאמֶר דָּוִד אָנָּה אֵעֲלָה וַיֹּאמֶר חֲבָרוֹנָה. הֲכָא אֵית לְאַסְתַּכְּלָא, בִּינּוֹן דְּהָא מִית שְׂאוּל, וְדוֹד ׀ בְּיוֹמֵי דְשְׂאוּל אַתְמַשַּׁח לְקַבְלָא

חֲלוּפֵי גְרַמְטוֹת

מַסּוֹרַת הַזְהָר

ח (שְׁמַת סִיּוֹן א) (יִשְׁעִיָּה ל"ד). ב (בְּמִדְבַר י"ד). ג (שֵׁם י"ג). ד (דְּבָרִים א'). ה (שִׁבְעִי ב') לך כִּי צִיָּב. ו (שְׁמַת סִיּוֹן א) (יִשְׁעִיָּה ל"ד). ז (בְּמִדְבַר י"ד). ח (שֵׁם י"ג). ט (דְּבָרִים א'). י (שִׁבְעִי ב') לך כִּי צִיָּב. יא (שְׁמַת סִיּוֹן א) (יִשְׁעִיָּה ל"ד). יב (בְּמִדְבַר י"ד). יג (שֵׁם י"ג). יד (דְּבָרִים א'). יו (שִׁבְעִי ב') לך כִּי צִיָּב. יז (שְׁמַת סִיּוֹן א) (יִשְׁעִיָּה ל"ד). יח (בְּמִדְבַר י"ד). יט (שֵׁם י"ג). כ (דְּבָרִים א'). כא (שִׁבְעִי ב') לך כִּי צִיָּב. כב (שְׁמַת סִיּוֹן א) (יִשְׁעִיָּה ל"ד). כג (בְּמִדְבַר י"ד). כד (שֵׁם י"ג). כה (דְּבָרִים א'). כו (שִׁבְעִי ב') לך כִּי צִיָּב. כז (שְׁמַת סִיּוֹן א) (יִשְׁעִיָּה ל"ד). כח (בְּמִדְבַר י"ד). כט (שֵׁם י"ג). ל (דְּבָרִים א'). לא. ב בְּיוֹמוֹ.

וּיְכַהֵנוּ שְׂבַע שָׁנִים

הַסּוֹלֵם

מַאמֵר

הַגְּבוּל, וְנִתְיַבְשׁוּ כָל אַלּוֹ הַגְּבוּלִים הַרְטוּבִים מִים וְכָל טֶפֶה שֶׁל מִים נוֹבְעִים, אוֹ לְמַטָּה, בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, נִרְאוּ הַכְּנִים מֵעַפְרָה הָאֲרֵץ. קעצה) וְהָא אַתְמַר דְּאַהֲרֹן וְכוּ': שׂוֹאֵל, הָרִי נֹאמַר שְׂאֵהֲרֹן הִיָּה מְכָה אֶת עַפְרָה הָאֲרֵץ בְּכְנִים וְאַתָּה אוֹמַר הוֹשִׁיט הַקְּב"ה אֲצַבְעוּ וְכוּ'. וּמְשִׁיב, אַבְל בְּשִׁבִיל זֶה הִיָּה מְכָה אַהֲרֹן, לְהוֹרוֹת, שִׁימִינוּ שֶׁל הַקְּב"ה שְׂבַר אֶת הַשּׁוֹנָאִים, כְּמִשְׂא, יְמִינְךָ הִי תְרַעַץ אוֹיְבִי. כִּי אַהֲרֹן הוּא כַהֵן, שְׂחוּא מִדְּבַר לִימִינוּ שֶׁל הַקְּב"ה. כְּעִין זֶה עֲתִיד הַקְּב"ה לְהַבִּיא עַל עִיר רוּמֵי הַגְּדוּלָּה, שְׂכַתוּב, וְנִהְפְּכוּ נְחֻלְיָהּ לְזַפְתָּ וְעַפְרָה לְגַפְרִית. וְעַל זֶה, שְׂחוּבִישׁ הַמִּים מִן עַפְרָה מִצְרַיִם, כְּנ"ל, כָּל עַפְרָה הָאֲרֵץ הִיָּה כְנִים בְּכָל אֲרֵץ מִצְרַיִם.

קעזו) ר' יְהוּדָה וְר' חֲזִיָּא וְכוּ': ר"י ור"ח הִיוּ הוֹלְכִים בְּדֶרֶךְ. אָמַר ר' חֲזִיָּא, הַחֲבָרִים, כְּשֶׁהֵם בְּדֶרֶךְ, צְרִיכִים לְלַכַּת בְּלִב אַחַד. וְאִם יִקְרָה לָהֶם, אוֹ הוֹלְכִים בִּינֵיהֶם, רִשְׁעֵי עוֹלָם, אוֹ אַנְשֵׁים שְׂאִינִם מִהִיכְל הַמֶּלֶךְ, צְרִיכִים לְהַפְרֵד מֵהֶם. מֵאִין לְנוּ זֶה, מִן כְּלָב, שְׂכַתוּב, וְעַבְדֵי כְּלָב (דְּבָרִים דף ל' ע"ב *) דף ל"א ע"א)

גז

וארא

מלכו. כיון דמית שאול אמאי לא אמליכו ליה לדוד, ולא קביל מלכו על כל ישראל, ואתא לחברון, ומלכו קביל על יהודה בלחודוי שבע שנים, ואתעבב תמן כל הני שבע שנים. ולבתר דמית איש בושת, קביל מלכו על כל ישראל בירושלים.

קעטא אלא, פלא הוא דוד קמי קודשא בריך הוא. תא חזי, מלכותא קדישא לא קביל מלכו שלימתא, עד דאתחבר באברהם. וכד אתחבר בהו, אתבני בבנינא שלימו, מעלמא עלאה, ועלמא עלאה אקרי שבע שנים, בגין דכלהו ביה.

קפ וסימניך ויבנהו שבע שנים, דא עלמא עלאה. ולא פתיב ויבנהו בשבע שנים. כמה דאת אמר, "כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ. מאן ששת ימים, דא אברהם. דכתיב, "אלה תולדות השמים והארץ בהבראם באברהם. ואברהם ששת ימים אקרי. ויבני דאיהו ששת ימים, אתבני עלמא. "בההוא גוונא ויבנהו שבע שנים.

קפא ותא חזי, דוד בעא לאתבנא במלכו שלימתא ולתתא, כגוונא דלעילא, ולא אתבני, עד דאתא ואתחבר באברהם. וקאים שבע שנים לאתבנא בגווייהו. לבתר שבע שנים, אתבני בכלא, אתמשכא מלכותיה די לא תעדי לעלמין. ואי לאו ודאתעבד בחברון לאתחברא בדוכתיה, לא אתבני מלכותיה לאתמשכא פדקא יאות. פהאי גוונא פלב, אתנהיר ביה רוחא דחכמתא, ואתא לחברון, לאתחברא באברהם, ולדוכתיה אזל, ולבתר, דדוכתיה תהו, ונרית ליה.

חלופי גרסאות

ג עלה. ד ביה. ה בהאי. ו ליג לתתא כגוונא דלעילא. ז אתעתי; דאתעתי.

מסורת הזהר

(1) (מ"א ו') ויצא י"א צ"ד. (2) (שמות ל"א) ב"א ר"ס (3) (בראשית ב') הקשה"ז מ"ח צ"ד.

הסולם

מאמר

ויבנהו שבע שנים
ואברהם נקרא ששת ימים. שהוא החדס דז"א הכולל חג"ת נח"י. ומשום שהוא ששת ימים, ע"כ נבנה בו העולם. וכעין זה, ויבנהו שבע שנים. שסובב על עולם העליון, שהוא בינה. הנקרא שבע שנים.

קפא ות"ה דוד בעא וכו': וכו' וראו. דוד רצה להבנות במלכות השלמה למטה, כעין המלכות של מעלה, ולא נבנה, עד שבא והתחבר באבות בחברון. ועמד שם שבע שנים, להבנות בתוכם. לאחר שבע שנים, הוא נבנה בכל שצריך, ונמשכה מלכותו שלא תעבור ממנו לעולם. ואם לא היה נתתקן בחברון להתחבר במקומו באבות, לא היתה מלכותו נבנית שתוכל להמשך כראוי. כעין זה כלב, שהאיר בו רוח החכמה, ובא לחברון להתחבר עם האבות, ולמקומו הלך, כי בחינת רוח החכמה אינה מתקבלת אלא ע"י חבור עם האבות, כמ"ש כל זה, לעיל (פרשת לך דף כ"ו ד"ה פירוש עש"ה) ואח"כ היתה מקומו, כי נתנה לו כנ"ל, וירש אותה.

ר'

וקבל המלכות על יהודה לבדו שבע שנים, והתממה שם כל אלו שבע השנים. אלא לאחר שמת איש בשת קבל המלכות על כל ישראל בירושלים.

קעט אלא כלא הוא רזא וכו': ומשיב, אלא הכל הוא סוד לפני הקב"ה. בוא וראה. מלכות הקדושה, של מעלה, לא קבלה אור המלכות בשלמות עד שהתחברה באבות, שהם חג"ת שמחזה ולמעלה דז"א, כשנתחברה בהם, נבנתה בבנין שלם מעולם העליון. שהוא בינה. ועולם העליון נקרא שבע שנים, משום שכל ז' הספירות, חג"ת נה"מ, נכללים בו. (וביאור הדברים תמצא לעיל פרשת לך דף כ"ו ד"ה פירוש).

קפ וסימניך ויבנהו וגו': והסימן שלך, ויבנהו שבע שנים, זהו העולם העליון, ועל כן לא כתוב ויבנהו בשבע שנים. כי סובב על עולם העליון שנקרא שבע שנים. כמש"א, כי ששת ימים עשה ה' וגו'. מי הם ששת ימים. היינו אברהם. שכתוב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, שהוא אותיות אברהם,

(דפו"י דף ל"א ע"א)

נה

יאר

קפב ^ח רבי ייסא ורבי חזקיה, הוו אזלי מקפוטקיא ללוד, ונתה עמהון חד יודאי ^ט במטול דקטפירא דחמרא. עד דהוו אזלי, א"ר ייסא לרבי חזקיה, אפתח פומך, ואימא חד מלה, מאינון מלי מעלייתא דאורייתא, דאת אמרת בכל יומא, קמי בוצינא קדישא.

קפג פתח ואמר, ^ט דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, אלין אורחין דאורייתא, דמאן דאזיל באורחי דאורייתא, קודשא בריך הוא, אשרי עליה נעימותא דשכינתא, דלא תעדי מניה לעלמין. וכל נתיבותיה שלום, דכל שבילין דאורייתא, כולהון שלום. שלם ליה לעילא, שלם ליה לתתא. שלם ליה בעלמא דין, שלם ליה בעלמא דאתי.

קפד אמר ההוא יודאי ^י איסורא בקיסטרא, פהאי קרא אשתכת. א"ל מגיין לך. אמר ליה, מאבא שמענא, ואוליפנא הכא פהאי קרא מלה טבא.

קפה פתח ואמר, האי קרא ^י בתרין גוונין איהי, ובתרין סטרין. קרי ביה דרכים, וקרי ביה נתיבות. קרי ביה נועם, וקרי ביה שלום. מאן דרכים. ומאן נתיבות. מאן נעם. ומאן שלום.

קפו אלא, דרכיה דרכי נעם, היינו דכתיב, ^י הנותן בים דרך. דהא כל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא אורחא פתיחא לכלא. פהאי אורחא דהוא פתיח לכל

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(8) (משלי ג') וישב ס"ז צ"ב. (י' ישעיה מ"ג) ב"א רנ"ב ח מאכא עד נתיבותיה שלום שבאות קפ"ט נדפס בזהר פרשת מקץ דף כ"ז את צ"ה עם החלופי גרסאות.

דרך אמת א' במשוי הקשור בחמור מאיזה עניני סתורה. ב' איסורא בלגינא ר"ל יש בפסוק זה דבר שנשמע כמטבע המונחת בלגינא ומקשקש וכבר ביארתי לעיל פ' ויחי. ג' יש לפרשו בשני פנים ובשני ענינים חלוקים.

מאמר

הסולם

דרכים נתיבות נעם שלום

אותרו יהודי, איסורא בקיסטרא יש במקרא הזה. איסורא, הוא שם מטבע. קיסטרא, הוא כלי שמחזיקים שם כסף לשמירה. כלומר, שיש סוד פנימי במקרא הזה. אמר לו מאן לך זה. אמר לו שמעתי מאבי ולמדתי כאן במקרא הזה דבר טוב.

קפה פתח ואמר האי וכו': פתח ואמר, מקרא זה, הוא בשני אפנים ובשתי בחינות. כי אתה קורא בו דרכים, וקורא בו נתיבות. ואתה קורא בו נועם, וקורא בו שלום. מה דרכים ומה נתיבות, מה נעם ומה שלום.

קפו אלא דרכיה וכו': ומשיב, אלא דרכיה דרכי נועם, הוא שכתוב, הנותן בים דרך, כי בכל מקום שנקרא בתורה דרך, הוא אורח פתוח לכל, כדרך הזה שהוא פתוח לכל אדם, כך דרכיה, אלו הם דרכים, שהם פתוחים מכח האבות, שהם חגיגות, שכרו בים הגדול, שהוא מלכות, ונכנסו לתוכו, והם אורחות

קפב ר' ייסא ור' חזקיה כו': ר"י ור"ח היו הולכים מקפוטקיא ללוד. והיה עמהם יהודי אחד עם משא של עופות הנקראים קטפירא, (כנ"ל אות קכ"ד) על חמור. בעוד שהיו הולכים, אמר ר' ייסא לר' חזקיה פתח פיך ואמור דבר אחד מאלו דברי תורה הטובים, שאתה אומר בכל יום לפני המאור הקדוש, ר"ש.

קפג פתח ואמר, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום. דרכיה דרכי נעם, הם אורחות התורה, כי מי שהולך בדרכי התורה, הקב"ה משרה עליו נעימות השכינה, שלא תעבור ממנו לעולם. וכל נתיבותיה שלום, הם השבילים של התורה. כי כל השבילים של התורה כולם שלום. שלום לו למעלה, שלום לו למטה, שלום לו בעולם הזה, שלום לו בעולם הבא.

קפד אמר ההוא יודאי וכו': אמר (דפו"י דף ל"א ע"א)

נמ

וארא

כ"ג. פך דרכיה, אליו דרכים דאינון פתיחון מאבקהן, דכראן בימא רבא, ועאלין בגייה. ואינון אורחין מתפתחין לכל עיבר, ולכל סטרי עלמא.

קפז) והאי נעם, הוא נעמו דנפיק מעלמא דאתי, ונהיר לכל בוצינין, ומתפרשין לכל עיבר, וההוא טיבו, ונהורא דעלמא דאתי, דינקין אבהן, אקרי נעם. דבר אחר, עלמא דאתי, אקרי נעם. וכד אתער עלמא דאתי, פל טיבו, וכל חידו, וכל נהורין, וכל חירו דעלמא אתער. ובגיני פך, אקרי נעם.

קפח) ועל דא תנינן, תיבין דגיהנם, בשעתא דעאל שבתא, פלהו נייחין, ואית להו חידו, ונייחא בשבתא. פינן דנפיק שבתא, אית לן לאתערא חידו עלאה עלנא, דנשתזיב מההוא עונשא דתיבא, דאתדנו משהיא שענתא ולהלאה. ואית לן לאתערא ולימא, ויהי נעם יי אלהינו עלינו. דא הוא נעם עלאה, חידו דכלא. ועל דא, דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.

קפט) מאן נתיבותיה. אליו אינון נתיבות ושבילין, דנפקי מעילא, וכלהו נקיט לון ברית יחידאי, דאיהו אקרי שלום, שלמא דביתא, ועאל לון לימא רבא,

מסרת הזהר
(תהלים צ) תולדות נ"ח צ"א.

מאמר	הסולם	דרכים נתיבות נעם שלום
אורחות המתפתחים לכל צד, ולכל רוחות העולם.	במלכות את היסוד הזה הנק' מפתחא. וז"ש דרכים דאינון פתיחון מאבקהן, שהם חגית דז"א הנ"ל, דכראן בימא רבא ועאלין בגייה, שהם מתקנים אותה לבחינת מלכות שלהם בסוד רביעי לאבות, ותקון זה נבחן לכריה וחפירה, משום שעושים אותה בזה לבית קבול אל המוחין דבינה, המכונים נעם. וזסו"ה באר הפרוה שריב, שהם או"א, בסו"ה ויבן ה' אלקים את הצלע, (כנ"ל בראשית ב' דף קל"ה ד"ה ביאור ע"ש) כרוה נדיבי עם, היינו חגית דז"א כנ"ל, וז"ש דכראן בימא רבא וכו'. ונתבאר בזה, מהו דרכים ומהו נעם.	קפז) והאי נעם הוא וכו': ונעם הזה, שאומד הכתוב, הוא נעימות היוצא מעולם הבא, שהוא בינה, ומאיד לכל המאורות, שהם זו"ג, ומתפשטים לכל צד, דחינו לימין ולשמאל. וטוב ההוא והאור של עולם הבא, שהאבות שהם חגית דז"א, יונקים, נקרא נעם. דבר אחר עולם הבא נקרא נעם משום שבעת שנשעורר עולם הבא להשפיע, כל טוב, וכל שמחה, וכל האורות, וכל חירות העולם מתעורר. ומשום זה נקרא עולם הבא, שהוא הבינה, נעם.
ביאור הדברים. ב' נקודות הן במלכות: אחת, הממותקת בבינה, והיא נקראת מפתחא, השניה, היא בלתי ממותקת ונקראת מנעולא.	(כמ"ש באורך בהקדמת ספר הזהר דף נ"ה במאמר מנעולא ומפתחא ע"ש). וע"כ יש ב' שמות ליסוד דמלכות, כשמתוקנת ממפתחא היא נקראת דרך או אורה. וכשמתוקנת ממנעולא היא נקראת שביב או נתיב. וז"ש כל אתר דאקרי באורייתא דרך, הוא אורחא פתיחא כללא, כי המתוקנת ממפתחא מקבלת כל המוחין דבינה הנקראים נעם, והיא פתוחה להשפיע אותם לכל התחתונים. ותיקון זה שתהא ראויה לקבל המוחין דבינה, נעשה מתוך עליתה לחגית דז"א הנקראים אבות, והיא מתוקנת שם בסוד רביעי לאבות, (כנ"ל בראשית א' דף ק"י ד"ה מלכותא דדוד), וע"כ נבחן, שהאבות תקנו	קפת) ועל דא תנינן וכו': וע"כ למדנו, הרשעים אשר בגיהנם, בשעה שהשבת נכנס, כולם נחים, ויש להם שמחה ומנוחה בשבת. כיון שיוצא השבת, יש לנו להעיר עלינו השמחה העליונה כדי להנצל מעונש הגיהנם, שמשעה ההיא ולהלאה הם נדונים. ויש לנו להעיר ולומר, ויהי נעם ה' אלקינו עלינו וגו', שזה הוא לחזור ולהמשיך נעם העליון, שהוא המוחין דבינה כנ"ל, שהוא שמחת הכל. וע"כ דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום.
דפו"י דף ל"א ע"א * דף ל"א ע"ב)	קפט) מאן נתיבותיה וכו': שואל מהו נתיבותיה. ומשיב, אלו הם נתיבות ושבילים היוצאים מלמעלה מאו"א, שהם מבחינת מנעולא, כנ"ל, (וכמ"ש בראשית א' דף רנ"א ד"ה נחית) וכולם מקבל ברית יחיד שנקרא שלום, שהוא היסוד דז"א, שהוא שלום בית	

וארא

ס

כד איהו בתוקפיה. וכדין יתיב ליה שלם. הה"ד וכל נתיבותיה שלום. * אתו רבי ייסא ור' חזקיה, ונשקו ליה, אמרו ומה כל הני מלין עלאין טמירין גבך, ולא ידענא. אזלו. כד מטו חד בי חקל, חמו בעירי דבי חקל מתין, אמרו ודאי דבר דבעירי אית באתר דא.

קצ אמר תהא יודאי, תהא דאמרייתו דקודשא ב"ה קטל במצרים, כל אינון עאני, כל אינון בעירי. תלת מותני הוו בכעירי. חד, דבר. וחד, אינון דקטיל ברד. וחד, אינון בוכרי דבעירי.

קצא ומה הנה מותנא דילהון. אלא, הא, פתיב בקדמיתא, * הנה יד יי' הויה במקנה אשר בשדה, אמאי בכלהו * לא פתיב יד יי'. ואלא, תכא איהו * ידא בתמשה אצבעאן. דהא בקדמיתא פתיב, אצבע אלהים היא. * והכא פלהו תמש אצבעאן, * וכל אצבעא ואצבעא, קטל זינא חדא. ותמשה זינין הוו, דכתיב, בסוסים, בתמורים, בגמלים, בבקר, ובצאן. הא תמשה זינין, לתמשה אצבעאן, דאקרון יד. בגיני כף, הנה יד יי' הויה וגו' דבר כבד מאד. דהוו מתים מגרמיהו, ואשתקחן מתים.

קצב בתר * דלא אהדרו מצראי, אינון אתוון ממש, אהדרו וקטלו כל אינון דאשתארו. * ודבר, אהדר ברד. מה בין האי להאי. אלא דא בניחותא, ודא בתקיפו דרוגוא. ותרין אלין, הוו באתר חד, בתמש אצבעאן.

חלופי גרסאות

ט ע"כ נרפס בפי מקץ דף כ"ז מן אות צ"ה ער אות ק"א. י אתון. כ דקטל קב"ה. ל ל"ג קטל. מ לא כתיב יד אלקים אלא יד ה' ו אלא יד ה' * בידא חמשה. ט וזא. פ כל. צ כלא. ק דבר.

מסורת הזהר

(ק) ח"ב סד. ח"ג צ. ת"ז בהקדמה ט. תס"ט קא:

הסולם

באמר

קצא ומה הוה מותנא וכו': שואל, ומה היה המיתה שלהם. ומשיב, אלא הרי כתוב מתחלה, הנה יד ה' הויה במקנה אשר בשדה, למה בכל המכות לא כתוב יד ה'. אלא כאן הוה יד בחמשה אצבעות, כי מתחלה אצל מכת כנים כתוב, אצבע אלקים הוה, וכאן כל חמש האצבעות, שכל אצבע ואצבע הרג מין אחר, וחמשה מינים היו, שכתוב, בסוסים, בחמורים, בגמלים, בבקר ובצאן. הרי חמשה מינים לחמשה אצבעות הנקראות יד. משום זה, הנה יד ה' הויה וגו' דבר כבד מאד. שהיו מתים מעצמם, שנמצאו מתים.

קצב בתר דלא אהדרו וכו': אחר שלא תזרו המצרים בתשובה, תזרו אלו האותיות ממש של דבר, והרגו כל אלו שנותרו, ואותיות דבר תזרו להיות ברד. מה בין זה לזה. אלא זה, הדבר, בנחת, וזה הברד, בתוקף הרוגו. ושנים אלו היו במקום אחר, דהיינו בחמש אצבעות.

תא

(דפו"י דף ל"א ע"ב)

כא

וארא

קצג) תא חזי, דבר אתון דהו בניחותא, מותנא בנייתא, דהו מתין מגרמייהו. ברה, דאתהדרו אתון בתקופ רוגזא, וקטל פלא. יתבו בההוא חקל, חמו עאני דאתין לאתר חד, ומתין תמן, קם ההוא ינדאי לגבי ההוא אתר, ותמא ׀ תרין קטפירי, דמליין י אקוסטרא.

קצד) פתח ואמר, כתיב ׀ ׀ ואעשך לגוי גדול ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, האי מלה דרבי אלעזר, דאמר, ואעשך לגוי גדול, לקבל לך לך. ואברכך, לקבל מארצך. ואגדלה שמך, לקבל וממולדתך. והיה ברכה, לקבל ומבית אביך. ודא לקבל דא.

קצה) ר' שמעון אמר, רזא דתכמתא הכא. ואעשך לגוי גדול, לקבל סטר מינא. ואברכך, לקבל סטר שמאלא. ואגדלה שמך, לקבל סטר אמצעיתא. והיה ברכה, לקבל סטר ארעא דישראל. וכלא רזא דרתיכא קדישא.

קצו) תא חזי, באתערוותא דלתתא, ׀ אתער לעילא. ועד לא יתער לתתא, לא יתער לעילא, לאשראה עליה. מה כתיב באברהם, ׀ ויצאו אתם מאור פשדים. ויצאו אתם, ויצאו אתו מבעי ליה. דהא כתיב ויקח תרח את אברם בנו וגו'. מהו ויצאו אתם. אלא, ׀ תרח ׀ ולוט נפקו עם אברהם ושרה, דכין דאשתויב אברהם מן נורא, אתהדר תרח למעבד רעותיה. וכגין ׀ כף, ויצאו אתם. כין דאינון אתערו בקדמיתא, א"ל קב"ה לך לך.

מסורת הזהר (בראשית י"ב) לך י"ח צ"א. (בראשית י"א) לך י"א ד אקוסטרא. ׀ יתער. ת ל"ג תרח ולוט נפקו. א וחרן. צ"ב.

דרך אמת ׀ שני גופים מבהמות מלאות תולעים ולכן מיד שבאים הבהמות לשם נפלו ומתו. (ח) לך לך ע"ח ע"א.

מאמר	הסולם	ואעשך לגוי גדול
קצג) תא חזי, דבר וכו': בוא וראה, דבר, הוא אותיות שהם בנחת, מיתה בנחת, שהיו מתים מעצמם. ברה, כי חזרו האותיות להיות בתוקף הרוגז, והרג הכל. ישבו באותו שדה, ראו צאן הבאים למקום אחד ומתים שם. קם אותו יהודי וחלך אל אותו מקום, וראה שני עופות מתות, הנקראים קטפירי, (כנ"ל אות קכ"ד) המלאים תולעים וארס שמסבתם מתו הצאן.	קצה) ר' שמעון אמר וכו': רש"א סוד החכמה יש כאן. ואעשך לגוי גדול, הוא כנגד צד ימין, שהוא חסד. ואברכך, הוא כנגד צד שמאל, שהוא גבורה. ואגדלה שמך, הוא כנגד צד האמצעי, שהוא ת"ת. והיה ברכה, הוא כנגד צד ארץ ישראל, שהיא המלכות. והכל הוא סוד המרכבה הקדושה. כי חג"ת ומלכות, הם ד' רגלי המרכבה. (כנ"ל ב"א דף ק"י ד"ה מלכותא דוד).	קצה) תא חזי באתערוותא וכו': בוא וראה, בהתעוררות של מטה מתעורר למעלה, וטרם שמתעוררים למטה, לא יתעורר למעלה לשרות עליו. מה כתוב באברהם, ויצאו אתם מאור כשדים. ושואל, ויצאו אתם, ויצאו אתו היה צריך לומר. שהרי כתוב ויקח תרח את אברם בנו וגו'. מהו ויצאו אתם, ומשיב, אלא תרח ולוט יצאו עם אברהם ושרה, כי אחר שניצל אברהם מן האש, חזר תרח לעשות רצונו. ומשום

(דפו"י דף ל"א ע"ב *) דף ל"ב ע"א

כב

וארא

קצז) רבי שמעון אמר, לך לך. לתקונך לגרמך. מארצך, מההוא סטרא
דישובא דאת תקיל, דאתילידת ביה. וממולדתך, מההוא תולדה דילך. ומבית
אביך, דאת אשגח בשרשא דלהון. אל הארץ אשר ארצך, תמן אתגלי לך, מה
דאת בעי, ההוא חילא דממנא עלה, דאיהו עמיק וסתים. מיד, וילך אברם
באשר דבר אליו יי. ואנן קא בעינן למהך מהכא למנדע נון דתחמתא ¹.

קצח) רבי יוסי ורבי חייא הוו אנלי באורחא. א"ר יוסי לרבי חייא, אמאי
את שתיק, הא אורחא לא אתתקן, אלא במלי דאורייתא. אתנגיד רבי חייא, ובכה,
פתח ואמר, ונתהי שרי עקרה אין לה ולד ווי על דא, ווי על ההוא זמנא
דאולידת הגר לישמעאל.

קצט) א"ל רבי יוסי, אמאי. והא אולידת ולכתר, ונהו לה ברא גזעא קדישא.
א"ל, ואת חמי, ואנא חמינא, והכי שמענא מפומי דר"ש מלה, ובכינא ווי
על ההוא זמנא, דבגין דשרה אתעכבת, כתיב, ותאמר שרי אל אברם וגו' בא
נא אל שפחתי וגו'. ועל דא, קיימא שעטא להגר, למירת לשרה גבירתה, ונהו
לה ברא מאברם.

חלופי גרמאות

מסורת הזהר

1) (ב"ר) (צפניה ג) וישלח ע"ז צ"ג. (ו) (ב"ר) (זכריה
(י"ד) (9) (בראשית י"א) ח"ג קסת. (3) (בראשית ט"ו).
הארץ ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ג ל"ג ווי על דא. ד לההוא ול"ג על. ה ל"ג דאולידת הגר לישמעאל.
ו ל"ג לבתר. ז ל"ג מן דאת עד ווי. ח א"ל מפומי דר"ש שמענא מלה. ט מוסיף ובכינא א"ל מה היא [הא] א"ל.
י דקיימא ול"ג דא.

דרך אמת ון אמור צ"ג ע"ב.

ואעשך לגוי גדול

הסולם

מאמר

דבר אליו ה'. ואנחנו רוצים ללכת מכאן כדי
להשיג סוד החכמה. (חסד הסיוד)
מאמר ותהי שרי עקרה
קצח) ר' יוסי ור' חייא זכו: ר"י
ור"ח היו הולכים בדרך. אר"י לר' חייא, למה
אתה שותק, הרי הדרך אינו מתתקן אלא בדברי
תורה. נאנח ר' חייא ובכה. פתח ואמר, ותהי
שרי עקרה אין לה ולד. אוי על זה, אוי על
אותו זמן, שהולידה הגר את ישמעאל.
קצט) א"ל ר' יוסי זכו: אמר לו ר"י,
למה. והרי שרה הולידה אחר שנולד ישמעאל,
והיה לה בן גזע קדוש. ולמה אתה אומר אוי.
אמר לו אתה רואה, ואני רואה, וכך שמעתי
דבר מפיו של ר"ש, ובכיתי, שאמר, ווי על אותו
זמן, כי משום ששרה נעכבה, כתוב, ותאמר שרי
אל אברם וגו' בא נא אל שפחתי וגו' וע"כ
השעה עמדה להגר, לרשת את שרה גבירתה,
והיה להגר בן מאברהם.

ומשום כך כתוב ויצאו אתם, שתרח ולוט יצאו
עם אברהם ושרה. וכיון שהם התעוררו תחלה
מלמטה ללכת לארץ כנען, מיד התעורר עליו
מלמעלה, ואמר לו הקב"ה לך לך.

קצז) ר' שמעון אמר זכו: רש"א,
לך לך, היינו לתיקון שלך עצמך. מארצך,
מאותו צד הישוב שאתה שוקל, ששם נולדת,
דהיינו מצד ימין מטרם שנכלל בשמאל. ואמר
לו הקב"ה ללכת משם. וממולדתך מתולדה
ההוא שלך, דהיינו מצד שמאל מטרם שנכלל
בימין, שהשמאל הוא תולדה של הימין. ומבית
אביך, שאתה משגיח בשורשם, ואמר לו הקב"ה
שלא יסתכל בהם יותר (כמ"ש לך דף י"ז ד"ה
ומבית אבין ע"ש). אל הארץ אשר ארצך,
כי שם יתגלה לך מה שאתה חפץ, דהיינו הכח
הממונה עליה, שהוא עמוק וסתום. (כמ"ש לך
י"ח ד"ה אל הארץ). מיד וילך אברם כאשר
(דפו"י דף ל"ב ע"א)

ואברהם

כג

וארא

(ר) ואברהם אמר, * לו ישמעאל יחיה לפניך, ואע"ג דקב"ה יתנה מבשר ליה על יצחק, אתדבק אברהם בישמעאל, עד דקב"ה אתיב ליה, * ולישמעאל שמעתיד וגו'. לבתר אתגור, ועאל בקיימא קדישא, עד לא יפוק יצחק לעלמא.

(רא) ות"ח, ארבע מאה שנין, קיימא ההוא ממנא דבני ישמעאל, ובצע קמי קב"ה, א"ל, מאן דאתגור * אית ליה חולקא בשמך. א"ל אין. א"ל ויהא ישמעאל * דאתגור, אמאי לית ליה חולקא בך כמו יצחק. א"ל, דא אתגור פדקא יאות וכתיקוני, ודא לאו הכי. ולא עוד, אלא דאלין מתדבקין בי * פדקא יאות, לתמניא יומין * ואלין רחיקין מני עד כמה ימים. א"ל, ועם כל דא, פיון דאתגור לא יהא ליה אגר * טב בגיגיה.

(רב) ווי על ההוא זמנא, דאתיליד ישמעאל בעלמא, ואתגור. מה עבד קב"ה, ארחיק להו לבני ישמעאל, מדבקותא דלעילא, ויהב להו חולקא לתתא בארעא קדישא, בגין ההוא גזירו דבהון.

(רג) וזמנין בני ישמעאל, למשלט בארעא קדישא, פד איהי ריקניא מפלא, וזמנא סגי, כמה דגזירו דלהון בריקניא בלא שלימו. ואינון יעפבון להון לבני * לאתבא לדוכתייהו, עד * דאשתלים * ההוא זכותא דבני ישמעאל.

(רד) וזמנין בני ישמעאל, לאתערא קרבין * תקיפין בעלמא, ולא תכנשא בני אדום עלייהו, ויתערון קרבא בהו, חד על ימא, וחד על יבשתא * וחד * סמוף לירושלים, וישלטון אלין באלין, וארעא קדישא לא * יתמסר לבני אדום.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

ק (בראשית י"ז) ויגש ב' צ"י. ר (שם) ח"ב פו. ח"ג

י * מוסיף ודלהק דבני. כ ל"ג תקיפין. ל וסמין לירושלם [חזן]. מ סמין; סמך. נ ל"ג קדישא. ס תתמסר. דרך אמת ז בני ישמעאל שהם נמולים ל"ג שנה וא"כ הם רחוקים מהתקרבות הקדושה כמה ימים ושנים.

ותחי שרי עקרה

הסולם

מאמר

(ר) ואברהם אמר וכו': ואברהם אמר, לו ישמעאל יחיה לפניך, ואע"פ שהקב"ה היה מבשר לו על יצחק, התדבק אברהם בישמעאל, עד שהקב"ה השיבו ולישמעאל שמעתיד וגו'. ואח"כ נימול, ונכנס בכרית הקדוש, מטרים שיצא יצחק לעולם.

(רא) ות"ח ארבע מאה וכו': ובוא וראה ארבע מאות שנים עמד הממונה של בני ישמעאל, ובקש לפני הקב"ה, אמר לו, מי שנימול יש לו חלק בשמך. אמר לו הקב"ה כן. אמר לו והרי ישמעאל שנימול, למה אין לו חלק בך כמו יצחק. אמר לו, זה נימול כראוי וכתיקוני, וזה אינו כך. ולא עוד אלא שאלו מתדבקים בי כראוי לשמונה ימים. ואלו רחוקים ממני עד כמה ימים. אמר לו השד הממונה, ועם כל זה, כיון שנימול לא יהיה לו שכר טוב על זה.

(רב) וזמנין בני ישמעאל * וכו': ועתידין בני ישמעאל לעורר מלחמות גדולות בעולם, ויתאספו בני אדום עליהם, ויערכו עמהם מלחמה, אחת על הים, ואחת על היבשה, ואחת

(דפו"י דף ל"ב ע"א)

מד

וארא

רה) בההוא זמנא, יתער עמא חד מסייפי עלמא, ע על רומי תייבא, ויגח בה קרבא תלת ירחין, ויתכנשון תמן עממיא, ויפלו בידיהו, עד דיתכנשון כל בני אדום ע עלה, מפל סייפי עלמא. וכדין יתער קב"ה עלייהו, הה"ד ט פי זבח ליי בקצרה וגו'. ולבתר דא מה פתיב, לאתוז בכנפות הארץ וגו' וישיצי לבני שמעאל מינה, ויתבר כל חילין דלעילא ולא ישתאר חילא לעילא על עמא דעלמא, אלא חילא דישראל בלחודוי. הה"ד, ט יי צלף על יד ימינך.

רו) בגין דשמא קדישא בימינא, ואורייתא בימינא, ועל דא בימינא תליא כלא ותנינן, דכעי לוקפא ימינא על שמאלא, כמה דאוקמוה. דכתיב, מימינו אש דת למו. ובזמנא דאתי, הושיעה ימינך וענגי. ובההוא זמנא פתיב, פי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי לעבדו שכם אחד. וכתיב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך יי לעולם אמן ואמן:

חלופי גרסאות

ע ל"ג על רומי חייבא; על קרתא חייבי. פ ל"ג עלה מכל סייפי עלמא; ל"ג מכל סייפי עלמא. צ אינון בני. ק ימינך וגו' ובתריה מה דכתיב ה' ישמור צאתך ובואך מצתה ועד עולם. ול"ג מן בגין עד סוף הפרשה. ד ל"ג מן ובההוא עד הסוף.

מסורת זוהר

ט (ישעיה ל"ד). ט (תהלים קכ"א) ז"ח פ"ד ט"ד ש"א ב"י א (דברים ל"ג) ויצא ג' צ"ה. ב (תהלים ס"ו) ויצא ק"מ צ"ג. ג (צפניה ג') לעיל את קצ"ז ד (זכריה י"ד) לעיל את קצ"ז

מאמר

הסולם

ותהי שרי עקרה

ואחת סמוך לירושלים, וימשלו אלו על אלו, וארץ הקדושה לא תמסר לבני אדום. דהיינו ישראל, אלא כח ישראל בלבדו. ז"ש ה' צלך על יד ימינך.

רה) בההוא זמנא וכו': באותו זמן, יתעורר עם אחד מסוף העולם על רומי הרשעה, ויערוך עליה מלחמה ג' חדשים, ויתאספו שם עמים, ויפלו בידיהם, עד שיאספו עליה כל בני אדום מכל קצוי העולם. ואז יתעורר הקב"ה עליהם. זהו שכתוב, כי זבח לה' בכצרה. ולאחר כך, מה כתוב, לאתוז בכנפות הארץ וגו', ויכלה את בני שמעאל מן הארץ, וישבר כל הכחות שלמעלה, ולא ישאר כח למעלה על עם העולם, (דפו"י דף ל"ב ע"א)

רו) בגין דשמא זכו': משום שהשם הקדוש הוא בימין. והתורה היא בימין, וע"כ הכל תלוי בימין. ולמדנו, שצריכים להגביה את הימין על השמאל. כמו שבארוהו, שכתוב, מימינו אש דת למו. ולעתיד לבא כתוב, הושיעה ימינך וענגי. ובזמן ההוא כתוב, כי אז אהפוך אל עמים שפה ברורה לקרא כולם בשם ה' ולעבדו שכם אחד. וכתוב, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. ברוך ה' לעולם אמן ואמן.

